

Melléklet az 55869/2014. számú előterjesztéshez

.../2014. (...) Korm. rendelet

**az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm.
rendelet módosításáról**

A Kormány a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 94. § (4) bekezdés c) pontjában foglalt felhatalmazás alapján, az Alaptörvény 15. cikk (1) bekezdésében meghatározott feladatkörében eljárva a következőket rendeli el:

1. §

Az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) 6. § (6)–(7) bekezdése helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(6) A magyar nyelv és irodalom vizsgatárgy helyett magyar mint idegen nyelv vizsgatárgyból tehet érettségi vizsgát az, aki

- a) nem magyar állampolgár, továbbá
- b) a középiskolai tanulmányai befejezését megelőző négy tanév közül legalább hármat nem a magyar köznevelési rendszerben végzett.

Magyar mint idegen nyelv vizsgatárgyból kizárólag az e bekezdésben meghatározott esetekben, kizárólag középszintű érettségi vizsgát lehet tenni.

(7) Ha a vizsgázót a közoktatásról szóló törvény 30. § (9) bekezdése alapján a kötelező és a kötelezően választandó érettségi vizsgatárgynak megfelelő tantárgyból mentesítették a középiskolában az értékelés, minősítés alól, vagy az Nkt. 56. § (1) bekezdése alapján a kötelező és a kötelezően választandó érettségi vizsgatárgynak megfelelő tantárgyból középiskolában mentesítették az érdemjegyekkel és osztályzatokkal történő értékelés, minősítés alól, akkor az adott tantárgy helyett a vizsgázó egy másik, általa választott vizsgatárgyból tehet érettségi vizsgát. A vizsgázó részére – a szakértői bizottság szakvéleménye alapján – kérelmére engedélyezni kell az írásbeli beszámoló szóbeli beszámolóval vagy a szóbeli beszámoló írásbeli beszámolóval történő felváltását, és biztosítani kell a hosszabb felkészülési időt.”

2. §

Az R. 12. § (15) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(15) Ha a tanuló a középiskola utolsó évfolyamán nem tudta befejezni a tanulmányait, az adott vizsgaidőszakban rendes, javító és pótló érettségi vizsgát nem tehet. A tanuló kérelmére a rendes érettségi vizsgajelentkezéseit előrehozott érettségi vizsgajelentkezésre kell változtatni bármely érettségi vizsgatárgyból, amelyből jogosult érettségi vizsgát tenni. Azokat a vizsgajelentkezéseket, amelyekre a tanuló nem jogosult, az igazgató törli.”

3. §

Az R. 20. § (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(4) A vizsgázónak legalább harminc perccel az írásbeli vizsga időpontja előtt meg kell jelennie a vizsga helyszínén. A vizsga kezdete előtt az igazgató a felügyelő tanár jelenlétében mindegyik vizsgateremben megállapítja a jelenlévők személyazonosságát. Ezt követően ismerteti az írásbeli vizsga szabályait, az elkövetett szabálytalanság következményeit, majd kiosztja a feladatlapokat. A feladatlapok kiosztásakor a vizsgázók közül csak a vizsgázásra kijelölt csoport tagjai lehetnek jelen.”

4. §

Az R. 37. § (1) bekezdése a következő *c)–d)* ponttal egészül ki:

[A 6. § (7) bekezdése alapján a vizsgázó kérelmére, az igazgató engedélye alapján]

„c) lehetővé kell tenni, hogy a vizsga során az iskolai tanulmányok során alkalmazott segédeszközt (pl. számítógép, írógép) használja,

d) a tanuló a vizsgán mentesülhet az értékelés egy vagy több része alól, ha a középiskolában a megfelelő tantárgyból nem mentesítették az értékelés, minősítés egésze alól.”

5. §

Az R. 50. § (7) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(7) A kiadott érettségi bizonyítványokról, tanúsítványokról és törzslapkivonatokról a vizsgabizottság jegyzője jelentést készít, amelyet - az érettségi vizsga eredményének

kihirdetését követő három munkanapon belül - elektronikus úton és nyomtatott formában hitelesítve, vagy elektronikus úton és elektronikusan hitelesítve megküld a Hivatalnak. A jelentésben a vizsgabizottságot működtető intézmény nevét, címét, OM azonosítóját, a vizsgázó természetes személyazonosító adatait, tanulói azonosítóját, és vizsgatárgyanként a vizsga szintjét, az elért százalékos eredményt és az osztályzatot, valamint a törzslap számát, az érettségi bizonyítvány, illetve tanúsítvány sorszámát és a vizsga időpontját kell feltüntetni. A tanúsítványokról készített jelentésben fel kell tüntetni az érettségi bizonyítvány sorszámát is. A jelentést az igazgató írja alá. A Hivatal a kiadott érettségi bizonyítványokról és tanúsítványokról, valamint az előrehozott vizsgák és a rendes érettségi vizsga előtt letett szintemelő vizsgák minősítéseiről évenként és ezen belül vizsgaidőszakonként központi nyilvántartást vezet.”

6. §

Az R. 52. § (8) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(8) A tantárgyi bizottság üléseiről készített jegyzőkönyveket a kormányhivatalnál kell megőrizni, a többi iratoktól elkülönítve. Az őrzési idő tíz év.”

7. §

Az R. 60. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„60. § (1) Az érettségi vizsgán végzett munkáért

a) a vizsgabizottság és a tantárgyi bizottság elnökének, tagjainak, a szaktanárnak, a kérdező tanárnak, a vizsgabizottság jegyzőjének vizsgáztatási díj,

b) a vizsgabiztosnak, a felügyelő tanárnak, a helyettesnek, valamint a kormányhivatal által működtetett vizsgabizottság kivételével az igazgatónak díjazás jár.

(2) A vizsgáztatási díj nem lehet kevesebb a vizsga évének első munkanapján érvényes kötelező legkisebb munkabér (a továbbiakban: minimálbér)

a) vizsgabizottságba beosztott összes vizsgázó után vizsgázónként számított egy százaléka, és vizsgabizottság által lebonyolított összes középszintű vizsgatárgyi vizsga után számított fél százaléka összegénél, a vizsgabizottság elnöke,

b) középszintű vizsga esetében az általa javított vizsgadolgozatok után számított kettő százalékánál, a szaktanár,

- c) emelt szintű vizsga esetében az általa javított vizsgadolgozatok után számított három százalékánál, a szaktanár,
 - d) középszintű vizsga esetében azon szóbeli vizsgák után számított kettő százalékánál, amelyeken kérdező tanár volt, a kérdező tanár,
 - e) a törzslapon feltüntetett valamennyi vizsgázó után vizsgázónként számított kettő százalékánál a vizsgabizottság jegyzője,
 - f) a tantárgyi bizottságba beosztott összes vizsgázó után vizsgázónként számított három százalékánál, de összesen minimum huszonöt százalékánál a tantárgyi bizottság elnöke,
 - g) a tantárgyi bizottságba beosztott összes vizsgázó után vizsgázónként számított kettő százalékánál, de összesen minimum tizenöt százalékánál a tantárgyi bizottság tagja részére.
- (3) Ha a szaktanári és a kérdező tanári feladatokat azonos személy látja el, a vizsgadíj mind a kettő jogcímen megilleti.
- (4) Az igazgató és a vizsgabiztos díjazásának összege nem lehet kevesebb a minimálbér
- a) összegének ötven százalékánál, ha a vizsgázók száma öt vagy annál kevesebb,
 - b) összegénél, ha a vizsgázók száma meghaladja az ötöt, de nem haladja meg a harmincat,
 - c) kétszeresénél, ha a vizsgázók száma meghaladja a harmincat, de nem haladja meg a hetvenet,
 - d) háromszorosánál, ha a vizsgázók száma meghaladja a hetvenet.
- (5) Ha az igazgató az érettségi vizsga szervezésével kapcsolatos feladatainak ellátásába a helyettesét, illetve más megbízottját is bevonta, a feladatainak ellátásában közreműködők díjazását az érintett vizsgázók számára tekintettel az igazgató állapítja meg.
- (6) A felügyelő tanár részére díjazás azokra az órákra állapítható meg, amelyeken legalább harminc percig felügyeletet látott el. Több megkezdett óra idejét össze kell vonni. Az egy óráért járó összeg nem lehet kevesebb a minimálbér kettő százalékánál.
- (7) A helyettesek részére azokra a napokra, amelyek alatt készenlétben kell állniuk, a minimálbér négy százaléka jár.
- (8) Amennyiben a vizsgabizottság elnökének lakóhelye és a vizsgabizottság működési helye nem egy településen van, a vizsgaelnök számára a vizsgaelnöki teendőivel kapcsolatos utazás igazolt költségeit meg kell téríteni.
- (9) Az e szakaszban szabályozott díjak közül a vizsgabizottság elnökével, valamint az emelt szintű vizsgáztatással kapcsolatos költségeket a kormányhivatal, a kormányhivatal által működtetett vizsgabizottság esetén a vizsgabizottság elnökével kapcsolatos költségeket a Hivatal, a többit a vizsgabizottságot működtető intézmény köteles fedezni.”

8. §

Az R. a következő 61/B. §-sal egészül ki:

„61/B. § E rendeletnek az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet módosításáról szóló/2014. (....) Korm. rendelettel módosított 6. § (6)–(7) bekezdését, 12. § (15) bekezdését, 20. § (4) bekezdését, 37. § (1) bekezdés *c)–d)* pontját, 50. § (7) bekezdését, 52. § (8) bekezdését és 1. számú mellékletét első alkalommal a 2014/2015. tanév május-júniusi vizsgaidőszak vizsgáinak megszervezésekor kell alkalmazni.”

9. §

Az R. a következő 61/C. §-sal egészül ki:

„61/C. § E rendeletnek az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet módosításáról szóló/2014. (....) Korm. rendelettel módosított 60. §-át első alkalommal a 2015/2016. tanév május-júniusi vizsgaidőszak vizsgáinak megszervezésekor kell alkalmazni.”

10. §

Az R. a következő 61/D. §-sal egészül ki:

„61/D. § E rendeletnek az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet módosításáról szóló/2014. (....) Korm. rendelettel módosított 2. számú mellékletét első alkalommal a 2016/2017. tanév május-júniusi vizsgaidőszak vizsgáinak megszervezésekor kell alkalmazni.”

11. §

Az R.

- a) 1. számú melléklete az 1. melléklet,
- b) 2. számú melléklete a 2. melléklet
szerint módosul.

12. §

Az R.

- a) 10. § (2) bekezdésében a „közoktatási” szövegrész helyébe a „köznevelési”,
- b) 12. § (7) bekezdés második mondatában

- ba)* az „Előrehozott érettségi vizsgára történő jelentkezéskor, amennyiben” szövegrész helyébe az „Amennyiben”,
- bb)* a „be kell mutatnia annak igazolását,” szövegrész helyébe az „igazolnia kell,”
- c)* 12. § (9) bekezdésében az „Nkt. 4. § 23.” szövegrész helyébe az „Nkt. 4. § 25.”,
- d)* 13. § (3) bekezdésében az „Nkt. 3. mellékletében” szövegrész helyébe az „Nkt.-ban”,
- e)* 14. § (2) bekezdésében a „kihirdetését követő negyedik munkanap, ha a vizsgabizottság döntése ellen jogorvoslati kérelmet nyújtottak be,” szövegrész helyébe a „kihirdetését követően a fellebbezés benyújtására nyitva álló határidő végéig, ha a vizsgabizottság döntése ellen fellebbezést nyújtottak be,”
- f)* 52. § (7) bekezdés *b)* pontjában a „harminc” szövegrész helyébe a „tizenöt”,
- g)* 53. § (2) bekezdés *c)* pontjában, valamint az 53. § (4) bekezdés *c)* pontjában a „megnövelhető” szövegrész helyébe a „meg kell növelni”,
- h)* 53. § (9) bekezdésében az „írásbeli” szövegrész helyébe az „írásbeli és szóbeli”,
- i)* 59. §
- ia)* (1) és (2) bekezdésében a „törvényességi kérelmet” szövegrész helyébe a „fellebbezést”,
- ib)* (3) bekezdésében a „törvényességi kérelem” szövegrész helyébe a „fellebbezés” szöveg lép.

13. §

- (1) Ez a rendelet – a (2)-(3) bekezdésben foglalt kivétellel – 2015. január 20-án lép hatályba.
- (2) A 7. § és a 9. § 2016. január 1-jén lép hatályba.
- (3) A 10. §, a 11. § *b)* pontja és a 2. melléklet 2017. január 1-jén lép hatályba.

Budapest, 2014. „ „

Orbán Viktor
s.k.

1. melléklet a .../2014. (... ..) Korm. rendelethez

Az R. 1. számú melléklet Az érettségi vizsga iratai és záradékai cím II. Záradékok alcím helyébe a következő rendelkezés lép:

„II.

Záradékok

1. Az érettségi vizsgabizottság körbélyegzőjének felirata: mellett működő érettségi vizsgabizottság.
2. Az érettségi vizsga követelményeit vizsgatárgyból nem teljesítette, javítóvizsgát tehet. (A második pontozott rész: az adott vizsgatárgyból az adott tanuló hányadik alkalommal tehet javítóvizsgát.)
3. Az érettségi vizsgát fel nem róható okból nem tudta befejezni, vizsgatárgyból pótló vizsgát tehet.
4. Az érettségi vizsgát felróható okból nem fejezte be, vizsgatárgyból javítóvizsgát tehet. (A második pontozott rész: az adott vizsgatárgyból az adott tanuló hányadik alkalommal tehet javítóvizsgát.)
5. Szabálytalanság elkövetése miatt vizsgatárgyból a vizsgabizottság döntése szerint javítóvizsgát tehet. (A második pontozott rész: az adott vizsgatárgyból az adott tanuló hányadik alkalommal tehet javítóvizsgát.)
6. nyelvi minősítését a számú nyelvvizsga-bizonyítvány alapján kapta.
7. A(z) vizsgatárgy minősítését a évi OKTV/SZÉTV eredménye alapján kapta.
8. A(z) vizsgatárgy akkreditált vizsgakövetelményekre épül.
9. A(z) vizsgatárgy(ak) minősítését a 2005. év előtt hatályos vizsgarendszer szabályai szerint kapta.
10. A magyar nyelv és irodalom vizsgatárgy helyett – az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet 6. § (6) bekezdése alapján - magyar nyelvből, mint idegen nyelvből tett érettségi vizsgát.
11. Az érettségi vizsgát fel nem róható okból nem kezdte meg, vizsgatárgyból pótló vizsgát tehet.

12. Az érettségi vizsgát felróható okból nem kezdte meg, vizsgatárgyból javítóvizsgát tehet.

(A második pontozott rész: az adott vizsgatárgyból az adott tanuló hányadik alkalommal tehet javítóvizsgát.)

13. A vizsgatárgy érettségi vizsgáján a gyakorlati vizsgarész helyett szóbeli vizsgát tett.

14. A kötelező vizsgatárgy vizsgája alól mentesült.

15. A vizsgabizottság szükség szerint döntéseihez megfelelő további záradékot alakíthat ki.”

2. melléklet a .../2014. (... ..) Korm. rendelethez

1. Az R. 2. számú melléklet MÁSODIK RÉSZ AZ ÉRETTSÉGI VIZSGATÁRGYAK ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI cím MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI alcíme helyébe a következő rendelkezés lép:

**„MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI**

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A magyar nyelv és irodalom érettségi vizsga célja

A vizsgakövetelményekben a vizsga mindkét szintjén meghatározó szerepet töltenek be a szövegértés, az írásbeli és szóbeli szövegalkotás képességei és tevékenységei. Hangsúlyosak azok a szövegfeldolgozási, elemzési és értelmezési szempontok, nyelvi és irodalmi ismeretek, amelyek a magyar és az európai kulturális hagyomány mellett a jelen világának, a jelen kultúrájának megértéséhez elengedhetetlenek, amelyek szükségesek az önálló tájékozódáshoz, az ítélőképességhez, az érzelmi, a szociális, az intellektuális élmények megéléséhez és kifejezéséhez. A magyar nyelv és irodalom érettségi vizsgája olyan kitüntetett alkalom, amely az alábbi célokat követve teszi lehetővé a vizsgázó nyelvi kultúrájának és irodalmi műveltségének minősítését és értékelését.

Az érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- hogyan tudja alkalmazni nyelvi, nyelvhasználati, irodalmi és fogalmi ismereteit, olvasói tapasztalatait a múlt és a jelenkor nyelvi, kulturális jelenségeinek megértésében;
- hogyan képes tudását, gondolatait, véleményét szóban és írásban előadni a vizsgafeladatoknak megfelelő műfajban, a szükséges és lehetséges tartalmakkal, szerkezetben és stílusban;
- tud-e önállóan reagálni különböző korszakok különböző műfajú szépirodalmi, köznapi, tudományos szövegeinek gondolataira, állításaira, következtetéseire;
- képes-e élethelyzetek, döntési szituációk, etikai kérdések, gondolatok, érzelmek, magatartások, szociális beállítódások, elvek, eszmék, érzelmek árnyalt bemutatására, értelmezésére;
- képes-e felelős munkavállalóként és állampolgárként élni a szövegek adta lehetőségekkel (hétköznapi szövegek megértésével, a munkához, az állampolgári léthez szükséges szövegek létrehozásával);
- teljesítményében kifejeződik-e önálló gondolkodása, problémalátása, lényegkiemelő és rendszerező képessége, kreativitása, nyelvi-irodalmi kultúrájának egyéni sajátosságai, értékválasztásai;
- tud-e logikusan érvelni, következtetéseit, gondolatait világos nyelvi formában előadni, véleményt alkotni;
- képes-e különböző alkotói magatartások, kifejezőmódok megkülönböztetésére, összevetésére, különböző szövegek elemzésére, összehasonlítására, értelmezésére, értékelésére;
- felismeri-e egy-egy korszak kifejezőmódjának, művészetének találkozási pontjait;

- tud-e irodalmi és nem irodalmi szövegek, kérdésfelvetések és válaszok sokféleségében tematikusan és kronológiailag tájékozódni.

A középszintű vizsga a köznapi kommunikációban, a magyar nyelv használatában és az irodalomban tájékozódni tudó ember kommunikációs képességeit, nyelvi, irodalmi műveltségét, szövegértő és szövegalkotó képességeit, problémalátását, problémamegoldó gondolkodását vizsgálja, így a vizsga a jelöltektől a mindennapi életben és az önművelésben szükséges ismeretszerzési eljárásokat, írásbeli és szóbeli kifejezőképességet, a rendszerezés és alkalmazás alapvető formáit, valamint az értés, értelmezés, magyarázat, véleményalkotás, reflektálás képességének bizonyítását várja el.

Az emelt szintű vizsga elsősorban a felsőoktatásban továbbtanulni szándékozó vizsgázó képességeit és ismereteit vizsgálja. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a vizsga a jelöltektől a középszintű követelményeket meghaladó, bonyolultabb ismeretszerzési eljárásokat, összetettebb rendszerezési, alkalmazási, összehasonlítási és elemzési szempontokat, valamint magasabb fokú gondolkodási, önállóbb ítéletalkotási képességeket várja el, az olvasottság, a nyelvi, irodalmi, fogalmi ismeretek, tények, összefüggések tágabb körét kéri számon.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT ÉS EMELT SZINT

Témakörök/ Képességek	Követelmények
Szövegértés Információk feldolgozása és megítélése Szépirodalmi, szakirodalmi és nem irodalmi szövegek értése, értelmezése	Nyomtatott és elektronikus közlések információinak célirányos és kritikus használata. A szövegértési képesség bizonyítása különféle szakmai, tudományos, publicisztikai, gyakorlati, szépirodalmi szövegek értelmezésével, összehasonlításával. Különböző szövegértelmezési eljárások alkalmazása. A szövegértés, szövegértelmezés bizonyítása különféle megnyilatkozásokkal.
Szövegalkotás Írásbeli kifejezőképesség	Olvasottságon alapuló tájékozottság és személyes vélemény megfogalmazása különböző elvárások szerint. Különböző típusú, műfajú és célú szövegek alkotása adott témában. Kiemelten fontos: érvek felsorakoztatása, vélemény, reflektálás megfogalmazása, valamint műalkotások bemutatása, értelmezése. Gyakorlati írásművek normáinak alkalmazása. A köznyelvi norma alkalmazása, biztos helyesírás, rendezett, olvasható íráskép, az önellenőrzés képességével.
Beszéd, szóbeli szövegalkotás	A beszédhelyzetnek, a műfajnak és a témának megfelelő tartalmú és nyelvhasználatú, világosan kifejtett közlés. A közszereplés adott célú, műfajú megnyilvánulásainak megfelelő szóbeli előadás, memoriter.
Fogalmi műveltség Fogalomismeret, fogalomhasználat	Nyelvi és irodalmi fogalmak beszédhelyzetnek, témának megfelelő, helyénvaló alkalmazása. Fogalmak összefüggései, változó jelentésük, értelmezésük.

KÖZÉPSZINT

Témakörök	Követelmények
1. Magyar nyelv	
1.1. Kommunikáció	A nyelv mint kommunikáció. Pragmatika. Nyelvi és vizuális kommunikáció. A kommunikáció működése. Személyközi kommunikáció. A tömegkommunikáció.
1.2. A magyar nyelv története	A nyelv mint történeti képződmény. A magyar nyelv rokonsága. Nyelvtörténeti korszakok. A magyar nyelv szókészletének alakulása. Nyelvművelés.
1.3. Ember és nyelvhasználat	Ember és nyelv. A jel, a jelrendszer. Általános nyelvészet. Nyelvváltozatok. Kisebbségi nyelvhasználat és határon túli magyar nyelvűség. Nyelv és társadalom.
1.4. A nyelvi szintek	Hangtan. A helyesírás. Alaktan és szótan. A mondat szintagmatikus szerkezete. Mondattan.
1.5. A szöveg	A szöveg és a kommunikáció. A szöveg szóban és írásban. A szöveg szerkezete és jelentése. Szövegértelmezés. Az intertextualitás. A szövegtípusok. Az elektronikus írásbeliség és a világháló hatása a szövegre, szövegek a médiában.
1.6. A retorika alapjai	A nyilvános beszéd. Érvelés, megvitatás, vita. A szövegszerkesztés eljárásai.
1.7. Stílus és jelentés	Szóhasználat és stílus. A szójelentés. Stíluseszközök. Stílusréteg, stílusváltozat.
2. Irodalom	
2.1. Szerzők, művek	
2.1.1. Művek a magyar irodalomból I. Kötelező szerzők	Petőfi Sándor, Arany János, Ady Endre, Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, József Attila. Művek, műrészletek adott szempontú értelmezése, kérdésfelvetései, összefüggések a művek, az életmű és a korszak között. Memoriterek.

2.1.2. Művek a magyar irodalomból II. Választható szerzők	Balassi Bálint, Berzsenyi Dániel, Csokonai Vitéz Mihály, Illyés Gyula, Jókai Mór, Karinthy Frigyes, Kassák Lajos, Kertész Imre, Kölcsey Ferenc, Krúdy Gyula, Márai Sándor, Mikszáth Kálmán, Móricz Zsigmond, Nagy László, Nemes Nagy Ágnes, Németh László, Ottlik Géza, Örkény István, Pilinszky János, Radnóti Miklós, Szabó Lőrinc, Szilágyi Domokos, Vörösmarty Mihály, Weöres Sándor, Zrínyi Miklós (és még legfeljebb két, a fentiekhez hasonló jelentőségű szerző). Művek, műrészletek adott szempontú értelmezése, kérdésfelvetései, összefüggések a művek, az életmű és a korszak között. Memoriterek.
2.1.3. Művek a magyar irodalomból III. Kortárs szerzők	Legalább egy szerző ismertetése a legutóbbi 30 év irodalmából. Művek, műrészletek adott szempontú értelmezése, kérdésfelvetései. Memoriterek.
2.1.4. Művek a világirodalomból	Az európai irodalom alapvető hagyományai: az antikvitás és a Biblia. A romantika, a realizmus, a századfordulós modernség (a szimbolizmustól az avantgárdig), a 20. század. Jellemző művek, műrészletek adott szempontú bemutatása, kérdésfelvetései.
2.1.5. Színház és dráma	1-1 mű értelmezése: Szophoklész, Shakespeare, Molière, Katona József: <i>Bánk bán</i> , Vörösmarty Mihály: <i>Csongor és Tünde</i> , egy 19. századi dráma, Madách Imre: <i>Az ember tragédiája</i> , Örkény István egy drámája, egy 20. századi magyar dráma. A mű, műrészlet adott szempontú értelmezése, bemutatása. Színház és dráma az adott mű korában.
2.1.6. Az irodalom határterületei	Egy jelenség vagy szerző, vagy műfaj, vagy műalkotás elemzése vagy bemutatása a lehetséges témák egyikéből. Népköltészet, irodalom és film, gyermek- és ifjúsági irodalom, szórakoztató irodalom. A korunk kultúráját jellemző jelenségek.
2. 1.7. Regionális kultúra és határon túli irodalom	Egy szerző vagy műalkotás, vagy jelenség, vagy intézmény bemutatása vagy elemzése a lehetséges témák egyikéből. A régió, a tájegység, a település kultúrája, irodalma. A határon túli magyar irodalom.
2. 2. Értelmezési szintek, megközelítések	
2.2.1. Témák, motívumok	Szépirodalmi alkotások gondolati, tematikus, motivikus egyezéseinek és különbségeinek összevetése. Az olvasott művekben motívumok, témák változatainak felismerése, értelmezése.
2.2.2. Műfajok, poétika	Műnemek, műfajok. Poétikai fogalmak alkalmazása.
2.2.3. Korszakok, stílustörténet	A kifejezőmód és világlátás változása a különböző korszakokban a középkortól napjainkig.

Témakörök	Követelmények
1. Magyar nyelv	
1.1. Kommunikáció	<p>A nyelv mint kommunikáció. Társadalmak és kultúrák jelrendszerei, normái. Pragmatika. Pragmatikai alapfogalmak. Nyelvi és vizuális kommunikáció. A nyelvhasználat, mint kommunikáció. A kommunikáció működése. A kommunikáció alapfogalmai. Személyközi kommunikáció. A tömegkommunikáció. Tömegkommunikációs műfajok ismerete.</p>
1.2. A magyar nyelv története	<p>A nyelv mint történeti képződmény. Szinkrón és diakrón szemlélet. A magyar nyelv rokonsága. Nyelvtörténeti korszakok. Jelenségek, változások, szövegek a nyelvtörténeti korszakokban. A magyar nyelv szókészletének alakulása. Nyelvművelés. A nyelvművelés fogalma, szerepe.</p>
1.3. Ember és nyelvhasználat	<p>Ember és nyelv. A jel, a jelrendszer. Jeltípusok. Általános nyelvészet. Nyelvek összehasonlítása, nyelvtipológia. Nyelvváltozatok. A területi tagolódás. Kisebbségi nyelvhasználat és határon túli magyar nyelvűség. Nyelv és társadalom. Nyelv és politika.</p>
1.4. A nyelvi szintek	<p>Hangtan. A magyar hangállomány. A helyesírás. A helyesírási rendszer. Alaktan és szótan. Szófaji rendszer. A mondat szintagmatikus szerkezete. Mondattan. Szerkezettípusok.</p>
1.5. A szöveg	<p>A szöveg és a kommunikáció. A szöveg szóban és írásban. Összetettebb szövegműfajok. A szöveg szerkezete és jelentése. A szövegjelentés összetevői. Szövegértelmezés. Az intertextualitás. A szövegtípusok. Az elektronikus írásbeliség és a világháló hatása a szövegre, szövegek a médiában. Digitális és médiaszövegek használata, elemzése.</p>
1.6. A retorika alapjai	<p>A nyilvános beszéd. A klasszikus szónoklat. Érvelés, megvitatás, vita. A meggyőzés, érvelés eszköztípusai, használata különböző helyzetekben. A szövegszerkesztés eljárásai.</p>
1.7. Stílus és jelentés	<p>Szóhasználat és stílus. A szójelentés. A jelentés összetett mivolta. Állandósult nyelvi formák. Nyelvi, stilisztikai változatok.</p>

	Stíluszeszközök. A bonyolultabb stíluszeszközök. Stílusréteg, stílusváltozat. A stílus komplexebb és összehasonlító értéke, értékelése.
2. Irodalom	
2.1. Szerzők, művek	
2.1.1. Művek a magyar irodalomból I. Kötelező szerzők	Petőfi Sándor, Arany János, Ady Endre, Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, József Attila. Művek, műrészek adott szempontú értelmezése, kérdésfelvetései, összefüggések a művek, az életmű és a korszak között. Az életmű: az életút jelentős tényei. Pályaszakaszok, kötetek, ciklusok. Irányzatok, szellemi kötődések. Művek hatása, utóélete az irodalmi-kulturális hagyományban. Memoriterek.
2.1.2. Művek a magyar irodalomból II. Választható szerzők	Balassi Bálint, Berzsenyi Dániel, Csokonai Vitéz Mihály, Illyés Gyula, Jókai Mór, Karinthy Frigyes, Kassák Lajos, Kertész Imre, Kölcsey Ferenc, Krúdy Gyula, Márai Sándor, Mikszáth Kálmán, Móricz Zsigmond, Nagy László, Nemes Nagy Ágnes, Németh László, Ottlik Géza, Örkény István, Pilinszky János, Radnóti Miklós, Szabó Lőrinc, Szilágyi Domokos, Vörösmarty Mihály, Weöres Sándor, Zrínyi Miklós (és még legfeljebb két, a fentiekhez hasonló jelentőségű szerző). Művek, műrészek adott szempontú értelmezése, kérdésfelvetései, összefüggések a művek, az életmű és a korszak között. Az életmű, az életút jelentős tényei. Pályaszakaszok, kötetek, ciklusok. Irányzatok, szellemi, regionális kötődések. Művészi törekvések és jellemzők. Művek hatása, utóélete az irodalmi-kulturális hagyományban. Memoriterek.
2.1.3. Művek a magyar irodalomból III. Kortárs szerzők	Legalább egy szerző a legutóbbi 30 év irodalmából. A mű, művek, műrészek adott szempontú értelmezése, kérdésfelvetései. Memoriterek.
2.1.4. Művek a világirodalomból	Az európai irodalom alapvető hagyományai: az antikvitás és a Biblia. A romantika, a realizmus, a századfordulós modernség (a szimbolizmustól az avantgárdig), a 20. század. További választható korszakok: a középkor, a reneszánsz, a felvilágosodás, az avantgárd és a 20. század első fele, a 20. század második fele és kortárs világirodalom. Jellemző művek, műrészek adott szempontú bemutatása, kérdésfelvetései. A művek értelmezése a korszak szellemi irányzataival, a korstílussal való összefüggésben.

2.1.5. Színház és dráma	<p>Egy-egy mű értelmezése: Szophoklész, Shakespeare, Molière, Katona József: <i>Bánk bán</i>, Vörösmarty Mihály: <i>Csongor és Tünde</i>, egy 19. századi dráma, Madách Imre: <i>Az ember tragédiája</i>. Örkény István egy drámája, egy 20. századi magyar dráma.</p> <p>További választható szerzők /műfajok: Ibsen, Csehov, epikus dráma, abszurd dráma.</p> <p>A mű, műrészlet adott szempontú értelmezése, bemutatása.</p> <p>Színház és dráma az adott mű korában.</p> <p>Színpadi interpretáció.</p> <p>Memoriter szöveghű és kifejező előadása.</p>
2.1.6. Az irodalom határterületei	<p>Egy jelenség vagy szerző, vagy műfaj, vagy műalkotás elemzése vagy bemutatása a lehetséges témák egyikéből.</p> <p>Népköltészet, irodalom és film, gyermek- és ifjúsági irodalom, szórakoztató irodalom.</p> <p>A korunk kultúráját jellemző jelenségek.</p> <p>„Magas” (elit) művészet és a tömegkultúra viszonyának problémája egy korszakban.</p> <p>Az irodalmi ismeretterjesztés nyomtatott és elektronikus műfajai.</p> <p>Az irodalomolvasás mint lelki élmény.</p>
2.1.7. Interkulturális jelenségek és határon túli irodalom	<p>Egy szerző vagy műalkotás, vagy jelenség, vagy intézmény bemutatása vagy elemzése a lehetséges témák egyikéből.</p> <p>Szerzők, művek a határon túli magyar irodalomból.</p> <p>Interkulturális jelenségek, eltérő szöveghagyományok.</p> <p>Posztmodern jelenségek a mai kultúrában.</p>
2. 2. Értelmezési szintek, megközelítések	
2.2.1. Témák, motívumok	<p>Szépirodalmi alkotások gondolati, tematikus, motivikus egyezéseinek és különbségeinek összevetése.</p> <p>Az olvasott művekben motívumok, témák változatainak értelmezése.</p> <p>Műveket összekötő motivikus összefüggések.</p>
2.2.2. Műfajok, poétika	<p>Műnemek, műfajok.</p> <p>Poétikai fogalmak alkalmazása.</p> <p>Műfajteremtő művek.</p> <p>Poétikai jellemzők történeti változásai.</p>
2.2.3. Korszakok, stílustörténet 2.2.3.1. Irodalomtörténet	<p>A kifejezőmód és világlátás változása a különböző korszakokban a középkortól napjainkig.</p> <p>Az irodalom, az irodalmiság változó hagyománya.</p> <p>A magyar irodalomtörténet/művelődéstörténet főbb korszakainak néhány jellemzője.</p>

2. Az R. 2. számú melléklet MÁSODIK RÉSZ AZ ÉRETTSÉGI VIZSGATÁRGYAK ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI cím NEMZETISÉGI NYELV ÉS IRODALOM ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI alcíme helyébe következő rendelkezés lép:

„NEMZETISÉGI NYELV ÉS IRODALOM ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A vizsga célja

A vizsgakövetelményekben a vizsga mindkét szintjén meghatározó szerepet töltenek be a szövegértés, az írásbeli és a szóbeli szövegalkotás képességei és tevékenységei. Hangsúlyosak azok a szövegfeldolgozási, elemzési és értelmezési szempontok, nyelvi és irodalmi ismeretek, amelyek a hazai nemzetiségi, az anyanemzet és az európai kulturális hagyomány mellett a jelen világának, a jelen kultúrájának megértéséhez elengedhetetlenek, amelyek szükségesek az önálló tájékozódáshoz, az ítélőképességhez, az érzelmi, szociális, az intellektuális élmények megéléséhez és kifejezéséhez.

A nemzetiségi nyelv és irodalom érettségi vizsgája olyan kitüntetett alkalom, amely az alábbi célokat követve teszi lehetővé a vizsgázó nyelvi kultúrájának és irodalmi műveltségének minősítését és értékelését.

Az érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- rendelkezik-e az anyanyelvi műveltség tartalmi és magatartásbeli elemeivel;
- elsajátította-e megfelelő szinten a nyelvhasználati képességeket a beszédértésben, a beszédben, a szövegértés és a szövegalkotás tevékenységében;
- hogyan tudja alkalmazni nyelvi, irodalmi és fogalmi ismereteit, olvasói tapasztalatait a nyelvi és kulturális jelenségek megítélésében;
- ismeri-e az adott nyelvhez kapcsolódó kultúrát, illetve nemzetisége kultúráját, nyelvi sajátosságait, valamint a kisebbségeket érintő aktuális kérdéseket Magyarországon és Európában;
- tudja-e gondolatait, véleményét szóban és írásban előadni a vizsgafeladatoknak megfelelő műfajban,
- elsajátította-e a közlés szándékához, céljához, tartalmához, helyzetéhez való stiláris alkalmazkodás képességét,
- elsajátította-e a szövegalkotás tartalmi és formai követelményeit;
- tájékozott-e az adott anyanemzet és magyarországi nemzetisége irodalmában,
- képes-e az irodalmi és nem irodalmi szövegek sokféleségében és kérdésfeltevéseiben eligazodni;
- érvényre jut-e önálló gondolkodása, problémaérzékenysége, lényegkiemelő és rendszerező képessége, nyelvi- irodalmi kultúrájának egyéni sajátosságai;
- tud-e logikusan érvelni, következtetni, döntési szituációkban eligazodni;
- képes-e mondanivalóját világos nyelvi formába, szabatosan, árnyaltan kifejezni;
- ismeri-e a nyelvművelés kérdését és jelentőségét, tudatában van-e az anyanyelv közösség- és identitásformáló funkciójával.

Az emelt szintű vizsga a nemzetiségi nyelv használatában és az irodalomban tájékozódni tudó ember nyelvi, irodalmi műveltségét, szövegértő és szövegalkotó képességeit, problémalátását, problémamegoldó gondolkodását vizsgálja.

Így a vizsga a jelöltektől a mindennapi életben és az önművelésben szükséges ismeretszerzési eljárásokat, írásbeli és szóbeli kifejezőképességet, a rendszerezés és alkalmazás formáit, az elemzés, az értelmezés és az önálló ítéletalkotás képességének bizonyítását várja el.

Számon kéri továbbá az olvasottságot, a nyelvi, irodalmi, fogalmi ismereteket, tények és összefüggések széles körű felismerését.

Vizsgálja továbbá, hogy a vizsgázó a szövegelemző tevékenységében felismeri-e a műalkotások belső világát, annak megjelenési formáját, a kronológiai és kifejezésbeli összefüggéseket.

A középszintű érettségi vizsga a jelöltektől az emelt szintű követelményektől egyszerűbb rendszerezési, alkalmazási, összehasonlítási és elemzési szempontokat vár el, illetve a nyelvi, irodalmi, fogalmi ismeretek, tények, összefüggések szűkebb körét kéri számon. Az emelt szint magasabb nyelvi készségek mellett a nyelvhasználati képességek biztonságát feltételezi a nyelvi, irodalmi ismeretek befogadásában és interpretálásában.

Tartalmi követelmények

Az emelt és középszinten a témakörök lényegében nem különböznek egymástól, de különböző a témák megközelítési módja. Az emelt szinten a megközelítési mód általános, elvont és összetett; középszinten személyes, konkrét és egyszerűbb.

KÖZÉPSZINT

Ismeretek és képességek	Követelmények
1. Írásbeli és szóbeli nyelvhasználat	
A) Szövegértés	Különböző műfajú és tematikájú szövegek értelmezése, összevetése, az így szerzett ismeretek alkalmazása beszédben és írásban. A cél, a szándékok, érvelések, vélemények felismerése köznyelvi szóbeli és írásbeli szövegfajtában. A szöveg lényegének megítélése. Irodalmi és nem irodalmi (pl. publicisztikai, ismeretterjesztő) szövegek gondolatmenetének követése, a nyelvi eszközök jelentőségének felismerése.
B) Szövegalkotás	Állásfoglalás megfogalmazása aktuális témával, illetve problémával kapcsolatban. Vélemény, álláspont hatásos kifejtése. Képesség a kulturált, a partner véleményét figyelembe vevő vitatkozásra. Tárgyszerű, a szituációknak megfelelő formában történő információadás képessége (tudósítás, felvilágosítás stb.). Beszámoló szövegekkel és filmekkel kapcsolatban irányított kérdések mentén. Kiselőadás (referátum) előkészítése és szabatos előadása. Szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegek lényegének írásban szabatos formában való rövid megfogalmazása, szövegértelmezés. Aktuális problémákkal, szövegekkel kapcsolatban érvek és

	<p>ellenérvek megfogalmazása szóban és írásban. Megadott szempontok alapján szövegek megváltoztatása (szemlélet- és stílusváltás, befejezetlen szöveg folytatása). A magán- és a közéletben használatos különböző szövegfajták, gyakorlati szövegtípusok szerkesztése (önéletrajz, pályázat, hirdetés, olvasói levél stb.). Értekező fogalmazások írása. A szövegalkotás, a fogalmazás technikai eljárásainak helyes alkalmazása. A helyesírási ismeretek értelemkövetítő szintű alkalmazása.</p>
2. Nyelvi ismeretek	<p>Kommunikatív kompetenciák elsajátítása, az adott nemzetiségi nyelv rendszerének és szabályainak ismerete, alkalmazásuk szóban és írásban. A nyelv leíró nyelvtanában való jártasság a hangtan, az alaktan és a mondatban egymással való összefüggésében (hangváltozások, szórend, egyeztetések stb.). Hangsúlyok az egyes nyelvekben. Jelentéstani és stilisztikai ismeretek. Szövegek stilisztikai elemzése. Szövegfelépítés, előadások szerkesztése a retorikai szabályok alkalmazásával. A nyelv helye a jelrendszerek sorában. A nyelv és a beszéd. Anyanyelv, idegen nyelv, kétnyelvűség. Az adott nemzetiség nyelvének eredete, helye a világ nyelvei között és az indoeurópai nyelvcsaládban, nyelvrokonság kérdése. A nyelv társadalmi és földrajzi tagozódása. (Irodalmi nyelv, köznyelv, rétegnyelvek. Nyelvjárások és a tájnyelvi dialektusok.) A nyelvújítás fogalma, kiemelkedő nyelvújítók az egyes nyelvekben. Nyelvművelés, nyelvhelyességi ismeretek alkalmazása szóban és írásban.</p>
3. Irodalmi ismeretek	<p>Az irodalomban közvetített esztétikai, erkölcsi és szociális értékek felismerésének képessége, a szépirodalom eszköztárának ismerete a felismerés szintjén. A különféle irodalmi műfajú és nem irodalmi művek több szempontú elemzésének és értelmezésének képessége, A műelemzés, az értelmezés és az értékelés megkülönböztetése. Irodalmi művek olvasása során rögződött nyelvi fordulatok használata, memoriterek tudása. Adott mű világirodalmi kontextusba való elhelyezés képessége. Az adott magyarországi nemzetiség irodalma. A nemzetiségek nyelvén alkotott irodalmi értékek ismerete nyelvenként.</p>
Témakörök	Népköltészet.
A) Szerzők és művek	Életművek az anyanemzetek és a magyarországi nemzetiségek irodalmából.

	<p>A szerző és művének beható ismerete. Szerzők és művek az anyanemzetek és a magyarországi nemzetiségek irodalmából (egy-egy szerző több jelentős művének ismerete). 20. századi és kortárs irodalmi alkotók műveinek ismerete. Világirodalmi ismeretek (ahol az anyanyelvi órák keretében tanítják).</p>
B) Értelmezési szintek, megközelítések	<p>Irodalomtörténeti, stílustörténeti megközelítés. Tematikus, motivikus értelmezés. Műfaji, poétikai megközelítés. Kultúrtörténeti értelmezés. (Művészeti ágak közötti kapcsolatok, az egyes nemzetiségek irodalmának világirodalmi helye, kölcsönhatások, kapcsolatok a magyar irodalommal.)</p>
4. Fogalomismeret, fogalomhasználat nyelvből és irodalomból	(nemzetiségenként, a részletes követelmények tartalmazzák)

EMELT SZINT

Ismeretek és képességek	Követelmények
1. Írásbeli és szóbeli nyelvhasználat	
A) Szövegértés	<p>A cél és a kommunikatív kontextus meghatározása, a szerzői előfelvetések, szándékok felismerése, rekonstruálása írott közlésekben és szóbeli megnyilatkozásokban. Olvasott és szóban elhangzó szövegek lényegének megítélése, illetve annak mérlegelése, hogy az mennyire alkalmas információk szerzésére. Irodalmi és nem irodalmi (pl. publicisztikai, ismeretterjesztő, audiális és vizuális tömegtájékoztatás műfajai) szövegek gondolatmenetének követése, az érvelő szándék felismerése. A tanulók tanulmányaival összefüggő társadalomtudományi és természettudományi szövegek körében való biztos tájékozódás, a tantárgyak körén kívül eső szakmai szövegek megértése szótár használatával.</p>
B) Szövegalkotás	<p>Állásfoglalás megfogalmazása aktuális témával, illetve problémával kapcsolatban. Vélemény, álláspont hatásos kifejtése. Képesség a kulturált, a partner véleményét figyelembe vevő vitatkozásra. Tárgyszerű, a szituációnak megfelelő formában történő információadás képessége. Kiselőadás (referátum) előkészítése és szabatos előadása. Szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegek lényegének megragadása és írásban szabatos formában való megfogalmazása. Aktuális problémákkal, illetve olvasott művekkel, szövegekkel kapcsolatban érvek és ellenérvek összegyűjtése és ütköztetése, kifejtő fogalmazás írása.</p>

	<p>Szövegek értelmezése, ezekkel kapcsolatos állásfoglalás. Megadott szempontok alapján szövegek megváltoztatása (szemlélet- és stílusváltás, befejezetlen szöveg folytatása). A szövegalkotás során a tanult műfajok ismérveinek rendszerezése: az egyes műfajok tartalmi és stílári követelményeinek, szerkezeti felépítésének alapos ismerete. Irodalmi és más olvasmányok alapján értekezés, esszé, érvelés, összehasonlítás megfogalmazása. Színházi és filmélmény személyes érintettséget is magában foglaló megfogalmazása. A helyesírási szabályok minél biztosabb alkalmazása.</p>
2. Nyelvi ismeretek	<p>Kommunikatív kompetenciák elsajátítása, azaz az adott nemzetiségi nyelv rendszerének és szabályainak ismerete, alkalmazásuk szóban és írásban. A nyelvtan terminológiájának ismerete. Szövegek leíró nyelvtani, szövegtani és stilisztikai elemzése, valamint az elemzésben alkalmazott fogalmak, nyelvi rendszerbeli összefüggések felismerése. A flektáló és agglutináló nyelvek közötti különbségek felismerése (a nemzetiségek „hajlító”, azaz deklináló nyelvei és a ragok a magyar nyelvben). A Nyelvművelés szerepe, a nyelvhasználat társadalmi összefüggései.</p>
3. Irodalmi ismeretek	<p>Az irodalomban közvetített esztétikai, erkölcsi és szociális értékek felismerésének képessége, a szépirodalom eszköztárának fogalmi ismerete; az élmények befogadásán túl személyes állásfoglalás kialakítása. A különféle irodalmi műfajú és nem irodalmi művek több szempontú elemzése, a művek közvetítette gondolatok, értékek összevetésének és szembesítésének képessége. A műelemzés, az értelmezés, az értékelés megkülönböztetése, olvasat és személyes érintettség megfogalmazása. Az adott nemzetiségi nyelven íródott irodalom világirodalmi helyének megállapítása, a világirodalmi és magyar irodalmi kapcsolatok felismerésének és értékelésének képessége. Irodalmi művek olvasása során rögződött nyelvi fordulatok használata, idézetek, memoriterek.</p>
Témakörök	Népköltészet.
A) Szerzők és művek	<p>Életművek az anyanemzet és az adott magyarországi nemzetiség irodalmából. A szerző és művének beható ismerete. Szerzők és művek az adott nemzetiség nyelvén íródott irodalmából (egy-egy szerző több jelentős művének ismerete). 20. századi és kortárs irodalmi alkotók művei. Világirodalom (ahol az anyanyelvi órák keretében tanítják).</p>
B) Értelmezési szintek, megközelítések	<p>Irodalomtörténeti, stílustörténeti megközelítés. Tematikus, motivikus értelmezés.</p>

	<p>Műfaji, poétikai megközelítés. Kultúrtörténeti értelmezés. (Művészeti ágak közötti kapcsolatok, az egyes nemzetiségek nyelvén íródott irodalom világirodalmi helye, kölcsönhatások, kapcsolatok a magyar irodalommal.) A magyarországi nemzetiségek irodalma.</p>
4. Fogalomismeret, fogalomhasználat nyelvből és irodalomból	(nemzetiségenként, a részletes vizsgakövetelmények tartalmazzák)

”

3. Az R. 2. számú melléklet MÁSODIK RÉSZ AZ ÉRETTSÉGI VIZSGATÁRGYAK ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI cím TÖRTÉNELEM ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI alcíme helyébe a következő rendelkezés lép.:

„TÖRTÉNELEM ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A történelem érettségi vizsga célja

A vizsga azt hivatott megállapítani, hogy a vizsgázó

- rendelkezik-e a történeti gondolkodásmód kialakulásához szükséges alapokkal;
- birtokában van-e az alapvető történelmi tényeknek (időpontok, személyek stb.);
- tudja-e használni a történelmi fogalmakat, a szaknyelvet;
- képes-e ismereteit szóban és írásban előadni;
- elsajátította-e azokat a képességeket és ismereteket, amelyekkel a történelmi eseményeket és jelenségeket értelmezni tudja;
- képes-e a történelmi forrásokat – legyenek akár eredeti források, akár a múltról szóló feldolgozások – vizsgálni és elemezni, a múlt emberének életét reálisan elképzelni;
- fel tudja-e használni történeti ismereteit arra, hogy a jelenkor társadalmi jelenségeit értelmezze;
- képes-e az érvekkel alátámasztott, árnyalt és tényszerű történelmi értékeléseket előnyben részesíteni a leegyszerűsítő véleményekkel szemben.

A követelményekben

- –hangsúlyosan szerepelnek a képesség jellegű követelmények, valamint azok az elemzési szempontok és ismeretek, amelyek a jelen világának megértéséhez szükségesek;
- –nagy figyelmet kapnak a társadalmi, gazdasági és kulturális folyamatok, illetve azok a készségek és ismeretek, amelyek az egyes korszakok komplex, életszerű bemutatásához szükségesek;
- –fontos szerep jut a politika- és eseménytörténet mellett a társadalom-, a gazdaság-, a művelődés- és mentalitástörténetnek, valamint a társadalmi, az állampolgári, pénzügyi és munkavállalói ismereteknek.

A középszintű vizsga a jelöltektől az egyszerűbb ismeretszerzési eljárásokat, kifejezőképességeket, a rendszerezés és alkalmazás alapvető formáit, valamint a történelmi ítéletalkotás készségének meglétét várja el.

Az emelt szintű vizsga elsősorban a felsőoktatásban történelmet tovább tanulni szándékozó vizsgázó képességeit és ismereteit vizsgálja. A jelöltektől a középszintű követelményeket meghaladó bonyolultabb ismeretszerzési eljárásokat, kifejezőképességeket, összetettebb rendszerezési, alkalmazási, összehasonlítási és elemzési szempontokat, valamint magasabb fokú gondolkodási műveleteket, önállóbb ítéletalkotási készségeket vár el, továbbá a történelmi tények, adatok tágabb körét kéri számon.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

1. Ismeretszerzés, források használata	Releváns információk gyűjtése, történelmi forrásokból (tárgyi, írásos stb.) következtetések megfogalmazása, a források értelmezése.
	Tanult ismeretek felidézése, azonosítása forrás alapján.
	Különböző forrásokból származó információk összevetése.
	Forráskritika alkalmazása.
	Folyamatok és történelmi jelenségek, történelmi személyiségek bemutatása/értelmezése, értékelése források alapján.
2. Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	Fontosabb történelmi fogalmak felismerése, azonosítása, meghatározása forrás alapján, történelmi fogalmak helyes használata.
	Az egy témához vagy korhoz kapcsolható fogalmak kiválasztása, rendszerezése, fogalmak jelentésváltozásainak ismerete.
	Szövegalkotás megadott témában (szóban és írásban).
3. Tájékozódás térben és időben	Események, folyamatok, jelenségek, személyek elhelyezése térben és időben.
	A nagy történelmi korok és a kisebb korszakok elnevezésének és sorrendjének, valamint legfontosabb jellemzőinek felismerése és bemutatása.
	A földrajzi környezet szerepének felismerése és bemutatása az egyes történelmi kultúrák és államok kialakulásában.
	A történelmi fejlődés során kialakult régiók bemutatása térképeken és a történelmi tér változásainak ismerete.
	Különbségek és egybeesések felismerése, értelmezése a világtörténet és a magyar történelem legfontosabb eseményei között.
	Aktuális események történelmi előzményeinek bemutatása.
4. Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	Ok-okozati összefüggések, események, folyamatok, cselekedetek mozgatórugóinak rendszerezése, feltárása, bemutatása.
	A változás és a fejlődés közötti különbség értelmezése konkrét példákon.
	Történelmi analógiák megadott szempontok szerinti keresése, értelmezése.
	Személyek, pártok, csoportok szerepének fölismerése, bemutatása egy történelmi esemény alakulásában.
	Történelmi jelenségek problémaközpontú, forrásokon alapuló rendszerezése, bemutatása.
	Általános szabályok alkalmazása konkrét esetekre.
	A történelmi kulcsfogalmak használata történelmi jelenségek bemutatásakor.

B) Témakörök

1. Az ókor és kultúrája	Poliszok az ókori Hellaszban.
	Társadalmi és politikai küzdelmek az ókori Rómában.
	Az európai kultúra alapjai.
2. A középkor	Nyugat-Európa a kora középkorban.
	A középkori egyház.
	Az érett középkor.
	Az iszlám vallás és az Oszmán Birodalom.
3. A középkori magyar állam megteremtése és virágkora	A középkor kultúrája.
	A magyar nép története az államalapításig.
	Az államalapítás és az Árpád-házi uralkodók kora.
	Az Anjouk és Luxemburgi Zsigmond kora.
4. Szellemi, társadalmi és politikai változások a kora újkorban (1492–1789)	A Hunyadiak.
	A földrajzi felfedezések és következményei.
	Reformáció és katolikus megújulás.
	Alkotmányosság és abszolútizmus a 17–18. században.
5. Magyarország a kora újkorban (1490–1790)	A felvilágosodás kora.
	Az ország három részre szakadása és az országrészek berendezkedése.
	Az Erdélyi Fejedelemség virágkora.
	A török kiűzése és a Rákóczi-szabadságharc.
6. A polgári átalakulás, a nemzetállamok és az imperializmus kora (1789–1914)	Magyarország a 18. századi Habsburg Birodalomban.
	A francia forradalom eszméi és a napóleoni háborúk.
	A 19. század eszméi és a nemzetállami törekvések Európában.
	Gyarmati függés és harc a világ újrafelosztásáért.
7. A polgárosodás kezdetei és kibontakozása Magyarországon (1790–1914)	Az ipari forradalom hullámai és hatásai.
	A reformkor.
	Forradalom és szabadságharc.
	A kiegyezés és a dualizmus.
8. A világháborúk kora (1914–1945)	Társadalmi és gazdasági változások a dualizmus korában.
	Az első világháború és következményei.
	A fasizmus és a nemzetiszocializmus.
	A kommunizmus.
9. Magyarország a világháborúk korában (1914–1945)	A második világháború.
	Az első világháború és következményei Magyarországon.
	A Horthy-korszak.
	Művelődési viszonyok és társadalom.
10. A jelenkor (1945-től napjainkig)	Magyarország a második világháborúban.
	A kétpólusú világ kialakulása.
	A kétpólusú világrend megszűnése.
	Az Európai integráció.
11. Magyarország 1945-től a rendszerváltozásig	A globális gazdaság sajátosságai.
	A kommunista diktatúra kiépítése és a Rákosi-korszak.
	Az 1956-os forradalom és szabadságharc.

12. Társadalmi, állampolgári, pénzügyi és munkavállalói ismeretek	A Kádár- korszak.
	A rendszerváltozás és a piacgazdaságra való áttérés.
	Demográfiai folyamatok és a határon túli magyarság.
	Társadalmi ismeretek.
	Állampolgári ismeretek.
	Pénzügyi és gazdasági ismeretek.
	A munka világa.

EMELT SZINT

1. Ismeretszerzés, források használata	Releváns információk gyűjtése, történelmi forrásokból (tárgyi, írásos stb.) következtetések megfogalmazása, a források értelmezése.
	Tanult ismeretek felidézése, azonosítása forrás alapján.
	Különböző forrásokból származó információk összevetése.
	Forráskritika alkalmazása.
	Folyamatok és történelmi jelenségek, történelmi személyiségek bemutatása/értelmezése, értékelése források alapján .
2. Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	Fontosabb történelmi fogalmak felismerése, azonosítása, meghatározása forrás alapján, történelmi fogalmak helyes használata.
	Az egy témához vagy korhoz kapcsolható fogalmak kiválasztása, rendszerezése, fogalmak jelentésváltozásainak ismerete.
	Szövegalkotás megadott témában (szóban és írásban).
3. Tájékozódás térben és időben	Események, folyamatok, jelenségek, személyek elhelyezése térben és időben.
	A nagy történelmi korok és a kisebb korszakok elnevezésének és sorrendjének, valamint legfontosabb jellemzőinek felismerése és bemutatása.
	A földrajzi környezet szerepének felismerése és bemutatása az egyes történelmi kultúrák és államok kialakulásában.
	A történelmi fejlődés során kialakult régiók bemutatása térképeken és a történelmi tér változásainak ismerete.
	Különbségek és egybeesések felismerése, értelmezése a világtörténet és a magyar történelem legfontosabb eseményei között.
	Aktuális események történelmi előzményeinek bemutatása.
4. Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	Ok-okozati összefüggések, események, folyamatok, cselekedetek mozgatórugóinak rendszerezése, feltárása, bemutatása.
	A változás és a fejlődés közötti különbség értelmezése konkrét példákon.

	Történelmi analógiák megadott szempontok szerinti keresése, értelmezése.
	Hosszabb időtávú történelmi változások bemutatása.
	Személyek, pártok, csoportok szerepének fölismerése, bemutatása egy történelmi esemény alakulásában.
	Történelmi jelenségek problémaközpontú, forrásokon alapuló rendszerezése, bemutatása.
	Általános szabályok alkalmazása konkrét esetekre.
	A történelmi kulcsfogalmak használata történelmi jelenségek bemutatásakor.

B) Témakörök

1. Az ókor és kultúrája	Poliszok az ókori Hellaszban.
	Társadalmi és politikai küzdelmek az ókori Rómában.
	Az európai kultúra alapjai.
2. A középkor	Nyugat-Európa a kora középkorban.
	A középkori egyház.
	Az érett középkor.
	Az iszlám vallás és az Oszmán Birodalom.
	A középkor kultúrája.
3. A középkori magyar állam megteremtése és virágkora	A magyar nép története az államalapításig.
	Az államalapítás és az Árpád-házi uralkodók kora.
	Az Anjouk és Luxemburgi Zsigmond kora.
	A Hunyadiak.
4. Szellemi, társadalmi és politikai változások a kora újkorban (1492–1789)	A földrajzi felfedezések és következményei.
	Reformáció és katolikus megújulás.
	Alkotmányosság és abszolutizmus a 17–18. században.
	A felvilágosodás kora.
	Nagyhatalmi konfliktusok a 17–18. században.
5. Magyarország a kora újkorban (1490–1790)	Az ország három részre szakadása és az országrészek berendezkedése.
	Az Erdélyi Fejedelemség virágkora.
	A török kiűzése és a Rákóczi-szabadságharc.
	Magyarország a 18. századi Habsburg Birodalomban.
	Művelődés, egyházak, iskolák.
6. A polgári átalakulás, a nemzetállamok és az imperializmus kora (1789–1914)	A francia forradalom eszméi és a napóleoni háborúk.
	A 19. század eszméi és a nemzetállami törekvések Európában.
	Gyarmati függés és harc a világ újrafelosztásáért.
	Az ipari forradalom hullámai és hatásai.
7. A polgárosodás kezdetei és kibontakozása Magyarországon (1790–1914)	A reformkor.
	Forradalom és szabadságharc.
	A kiegyezés és a dualizmus.
	Társadalmi és gazdasági változások a dualizmus korában.
8. A világháborúk kora (1914–1945)	Az első világháború és következményei.
	Gazdaság, társadalom és életmód.
	A fasiszmus és a nemzetiszocializmus.

	A kommunizmus.
	A második világháború.
9. Magyarország a világháborúk korában (1914–1945)	Az első világháború és következményei Magyarországon.
	A Horthy-korszak.
	Művelődési viszonyok és társadalom.
	Magyarország a második világháborúban.
10. A jelenkor (1945-től napjainkig)	A kétpólusú világ kialakulása.
	A „harmadik világ”.
	A kétpólusú világrend megszűnése.
	Az Európai integráció.
	A globális gazdaság sajátosságai.
11. Magyarország 1945-től a rendszerátváltásig	A kommunista diktatúra kiépítése és a Rákosi-korszak.
	Az 1956-os forradalom és szabadságharc.
	A Kádár- korszak.
	A rendszerátváltás és a piacgazdaságra való áttérés.
	Demográfiai folyamatok és a határon túli magyarság.
12. Társadalmi, állampolgári, pénzügyi és munkavállalói ismeretek	Társadalmi ismeretek.
	Állampolgári ismeretek.
	Pénzügyi és gazdasági ismeretek.
	A munka világa.

”

4. Az R. 2. számú melléklet MÁSODIK RÉSZ AZ ÉRETTSÉGI VIZSGATÁRGYAK ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI cím MATEMATIKA ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI alcíme helyébe a következő rendelkezés lép:

„MATEMATIKA ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A matematika érettségi vizsga célja

A matematika érettségi vizsga célja annak vizsgálata, hogy a vizsgázó

- tud-e logikusan gondolkodni, rendelkezik-e megfelelő matematikai probléma- és feladatmegoldó, valamint absztrakciós, analizáló és szintetizáló képességgel;
- tud-e állításokat, egyszerűbb gondolatmenetű bizonyításokat szabatosan megfogalmazni, áttekinthető formában leírni;
- elsajátította-e a mindennapi életben használatos számolási technikákat, rendelkezik-e biztos becslési készséggel, az önellenőrzés igényével;
- képes-e statisztikai gondolatok megértésére, intelligens felhasználására, a függvény- vagy függvényszerű kapcsolatok felismerésére és értékelésére;
- képes-e a leírt síkbeli és térbeli szituációk elképzelésére, tud-e ezekhez ábrát készíteni, s ennek segítségével az adott konstrukcióban gondolkodni, számolni;
- képes-e a tanult ismereteket más tantárgyakhoz kapcsolódó feladatokban alkotó módon alkalmazni;
- képes-e hétköznapi szövegben rejlő matematikai problémákat észrevenni, egy-egy gyakorlati kérdés megoldásához matematikai modellt alkotni, különböző problémamegoldó stratégiákat alkalmazni;
- képes-e a különböző matematikai segédeszközök (függvénytáblázat, zsebszámológép) célszerű alkalmazására; a mindenkor tárgyi feltételek függvényében, azokkal szinkronban a matematikai eszközökkel való problémamegoldásban a programozható számológép, a grafikus kalkulátor és a számítógép használata fokozatosan követelménnyé válhat.

Az emelt szinten a felsoroltakon túl az érettségi vizsga célja annak mérése, hogy a tanuló

- rendelkezik-e a felsőfokú matematikai tanulmányokhoz szükséges alapokkal;
- képes-e hipotéziseket megfogalmazni, és sejtéseit bizonyított állításaitól megkülönböztetni;
- milyen szintű kombinatív készséggel rendelkezik, mennyire kreatív a gondolkodása;
- képes-e gondolatmenetében érthetően, világosan alkalmazni a matematikai modellalkotás lépéseit (probléma megfogalmazása, matematikai formába öntése, összefüggések keresése, az eredmények matematikai módszerekkel történő kiszámítása, igazolása, értelmezése).

Az ismeretek legnagyobb része a középszinten és az emelt szinten egyaránt megjelenik. Ezen ismeretek feldolgozásában az emelt szintet az igényesebb felépítés, az összetettebb alkalmazás, a nehezebb feladatok jellemzik. A követelmények leírásában gyakran szereplő „szemléletes” jelző azt fejezi ki, hogy az adott fogalom matematikailag precíz ismerete nem követelmény. A matematika tanításában csak spirálisan lehet haladni; így több téma, pl. az analízis – a felkészülésre fordítható idő alatt – a középiskolai tanulmányok végére is csak szemléletes formában tanítható meg, s csak bizonyos alkalmazásokat tesz lehetővé.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakör	Követelmények
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, logika, kombinatorika, gráfok	
Halmazelmélet	Halmazelméleti alapfogalmak. Halmazműveletek, műveleti tulajdonságok. A halmazfogalom és a halmazműveletek használata a matematika különböző területein (pl. számhalmazok, ponthalmazok).
Logika Logikai műveletek Fogalmak, tételek, bizonyítások a matematikában	A negáció, konjunkció, diszjunkció, implikáció, ekvivalencia ismerete, alkalmazása. A „minden”, „van olyan” logikai kvantorok ismerete, alkalmazása. Egyszerű matematikai szövegek értelmezése. A tárgyalt definíciók és tételek pontos megfogalmazása. Szükséges és elégséges feltételek helyes alkalmazása.
Kombinatorika	Egyszerű kombinatorikai feladatok megoldása.
Gráfok	A gráf szemléletes fogalma, egyszerű alkalmazásai. Gráfelméleti alapfogalmak.
2. Számelmélet, algebra	
Számfogalom	A valós számkör. A valós számok különböző alakjai. Alapműveletek, műveleti tulajdonságok ismerete, alkalmazása a valós számkörben. Az adatok és az eredmény pontossága. Számrendszerek, a helyiértékes írásmód.
Számelmélet	Az osztó, többszörös, prímszám, összetett szám fogalma. A számelmélet alaptétele, számok prímtényezőkre bontása, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös. Egyszerű oszthatósági feladatok.
Algebrai kifejezések, műveletek	Műveletek egyszerű algebrai kifejezésekkel. Másod- és harmadfokú nevezetes azonosságok alkalmazása.
Hatvány, gyök, logaritmus	Definíciók, műveletek, azonosságok (egész kitevőjű hatványok, racionális kitevőjű hatványok). A logaritmus fogalma, a logaritmus azonosságainak alkalmazása egyszerű esetekben.
Egyenletek, egyenlőtlenségek	Első- és másodfokú egyenletek és egyenlőtlenségek megoldása. Az egyenletmegoldás alkalmazása szöveges feladatokban. Egyszerű négyzetgyökös, algebrai törtes, abszolútértékes egyenletek. A definíciókra és az azonosságok egyszerű alkalmazására épülő exponenciális, logaritmusos és trigonometrikus egyenletek. Két pozitív szám számtani és mértani közepének viszonya. Kétismeretlenes lineáris és másodfokú egyenletrendszerek. Egyszerű egyenlőtlenségrendszerek.
3. Függvények, az analízis elemei	
Függvények	A függvény matematikai fogalma, megadásának módjai.

függvények grafikonjai, függvény- transzformációk	Az alapfüggvények (lineáris, másodfokú, harmadfokú és négyzetgyök-függvények, fordított arányosság, exponenciális és logaritmusfüggvény, trigonometrikus függvények, abszolútérték függvény) és egyszerű transzformáltjaik: $f(x) + c$, $f(x + c)$, $c \cdot f(x)$.
Függvények jellemzése	Zérushely, növekedés, fogyás, szélsőérték, periodicitás, paritás.
Sorozatok	Számtani sorozat, mértani sorozat Kamatos kamat számítása.
4. Geometria, koordináta geometria, trigonometria	
Alapfogalmak, ponthalmazok	Tételek távolsága, szöge. Nevezetes pontthalmazok.
Geometriai transzformációk	Egybevágósági transzformációk, egybevágó alakzatok. Középpontos hasonlóság, hasonlóság. Hasonló alakzatok tulajdonságai. Az egybevágóságra és a hasonlóságra vonatkozó ismeretek alkalmazása egyszerű feladatokban.
Síkgeometriai alakzatok Háromszögek Négyszögek Sokszögek Kör	Tételek az oldalakra, szögekre, nevezetes pontokra, vonalakra – alkalmazásuk bizonyítási és szerkesztési feladatokban. Nevezetes négyszögek (trapézok, deltoidok) és tulajdonságaik. Alaptulajdonságok. Szabályos sokszögek. A kör és részei. Kör és egyenes kölcsönös helyzete.
Térbeli alakzatok	Henger, kúp, gúla, hasáb, gömb, csonkagúla, csonkakúp.
Kerület-, terület-, felszín- és térfogatszámítás	Egyszerű síkidomok és részeik kerülete, területe. Testek felszínének és térfogatának számítása. Hasonló síkidomok és testek különböző mérőszámainak és a hasonlóság arányának viszonya.
Vektorok	A vektor fogalma. Vektorműveletek (összegvektor, különbségvektor, skalárral való szorzás, skaláris szorzat) és tulajdonságaik. Vektor koordinátái. Vektorok alkalmazása.
Trigonometria	Szögfüggvények fogalma. Egyszerű összefüggések a szögfüggvények között. Szinusztétel, koszinusztétel.
Koordináta geometria	Alakzatok (egyenes, kör) egyenlete és kölcsönös helyzetük.
5. Valószínűség-számítás, statisztika	
Leíró statisztika	Statisztikai adatok gyűjtése, rendszerezése, különböző ábrázolásai (kördiagram, oszlopdiagram). Gyakoriság, relatív gyakoriság. Átlagok: számtani közép, súlyozott közép, rendezett minta közepe (medián), leggyakoribb érték (módusz). Szórás.
Valószínűség-számítás	Valószínűség fogalma. A valószínűség klasszikus kiszámítási módja. Visszatevéses mintavétel.

EMELT SZINT

Témakör	Követelmények
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, logika, kombinatorika, gráfok	
Halmazelmélet	Halmazelméleti alapfogalmak. Halmazműveletek, műveleti tulajdonságok. A halmazfogalom és a halmazműveletek használata a matematika különböző területein (pl. számhalmazok, ponthalmazok). Halmazműveletek alkalmazása feladatokban. A számosság fogalma.
Logika Fogalmak, tételek, bizonyítások a matematikában	Logikai műveletek. A „minden”, „van olyan” logikai kvantorok ismerete, alkalmazása. A nyelv logikai elemeinek tudatos alkalmazása. A tárgyalt definíciók és tételek pontos megfogalmazása. Egyes tanult tételek bizonyításának ismerete. A matematikában használt néhány bizonyítási típus ismerete és tudatos alkalmazása (pl. skatulyaelv, direkt és indirekt bizonyítás). Szükséges és elégséges feltételek helyes alkalmazása. Bizonyítási feladatok megoldása.
Kombinatorika	Kiválasztási és sorbarendezési feladatok. Binomiális tétel ismerete, alkalmazása.
Gráfok	A gráf szemléletes fogalma, alkalmazásai. Gráfelméleti alapfogalmak.
2. Számelmélet, algebra	
Számfogalom	A valós számkör. Alapműveletek, műveleti tulajdonságok ismerete, alkalmazása a valós számkörben. Az adatok és az eredmény pontossága, számolások közelítő értékekkel. Számrendszerek, a helyiértékes írásmód.
Számelmélet	Osztó, többszörös, összetett szám fogalma. A számelmélet alaptétele. Számok prímtényezőkre bontása, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös. Oszthatósági feladatok. Műveletek különböző alapú számrendszerekben.
Algebrai kifejezések, műveletek	Műveletek egyszerű algebrai kifejezésekkel. Nevezetes azonosságok, szorzattá alakítások.
Hatvány, gyök, logaritmus	Definíciók, műveletek, azonosságok (egész kitevőjű hatványok, racionális kitevőjű hatványok). Irracionális kitevőjű hatvány szemléletes fogalma. Logaritmus fogalma, a logaritmus azonosságainak alkalmazása.
Egyenletek, egyenlőtlenségek	Első- és másodfokú egyenletek és egyenlőtlenségek megoldása. Paraméteres egyenletek. Az egyenletmegoldás alkalmazása szöveges feladatokban. Gyökös, algebrai törtes, abszolútértékes és egyszerű exponenciális, logaritmusos és trigonometrikus egyenletek. Egyszerű algebrai törtes, exponenciális és logaritmusos egyenlőtlenségek.

	A középértékek, nevezetes egyenlőtlenségek alkalmazása. Többismeretlenes egyenletrendszerek. Egyszerű egyenlőtlenségrendszerek.
3. Függvények, az analízis elemei	
Függvények	A függvény matematikai fogalma, megadásának módjai. Függvények összege, különbsége, szorzata és hányadosa. Függvény leszűkítése, kiterjesztése. Összetett függvény.
Függvények grafikonjai, függvénytranszformációk	Az alapfüggvények (lineáris, másodfokú, hatvány- és négyzetgyökfüggvények, racionális törtfüggvény, exponenciális és logaritmusfüggvény, trigonometrikus függvények, abszolútérték függvény) és transzformáltjaik: $c \cdot f(ax + b) + d$
Függvények jellemzése	Függvényvizsgálat. Szélsőérték-feladatok.
Sorozatok	Sorozat megadása, jellemzése. Számítási sorozat, mértani sorozat. Kamatosszámítás. Járadékszámítás.
Az analízis elemei	A határérték fogalma. A folytonosság szemléletes fogalma. A differenciáhányados fogalma, alkalmazása. A kétoldali közelítés módszere, a határozott integrál szemléletes fogalma, alkalmazása.
4. Geometria, koordináta-geometria, trigonometria	
Alapfogalmak, ponthalmazok	Tételek távolsága, szöge. Nevezetes ponthalmazok.
Geometriai transzformációk	A geometriai transzformáció mint függvény. Egybevágósági, hasonlósági transzformációk és alkalmazásuk számításos és bizonyítási feladatokban. Hasonlósági tételek és alkalmazásuk számításos feladatokban. Hasonló alakzatok tulajdonságai. A merőleges vetítés szemléletes fogalma.
Síkgeometriai alakzatok Háromszögek Négyszögek Sokszögek Kör	Tételek az oldalakra, szögekre, nevezetes pontokra, vonalakra, alkalmazásuk bizonyítási és szerkesztési feladatokban. Nevezetes négyszögek (trapézok és deltoidok) és tulajdonságaik. Húr- és érintőnégyszögek. Szabályos sokszögek. Alaptulajdonságok. A kör és részei. Kör és egyenes kölcsönös helyzete. Középponti és kerületi szög, látókör ismerete, alkalmazása.
Térbeli alakzatok	Henger, kúp, gúla, hasáb, gömb, csomagolótest, csomagolótest.
Kerület-, terület-, felszín- és térfogatszámítás	Egyszerű síkidomok és részeik kerülete, területe. Testek felszíne és térfogata. Hasonló síkidomok és testek különböző mérőszámainak és a hasonlóság arányának viszonya.
Vektorok	A vektor fogalma.

	Vektorműveletek (összegvektor, különbségvektor, skalárral való szorzás, skaláris szorzat) és tulajdonságaik. Vektorok hajlásszöge. Vektor koordinátái. Vektorok alkalmazása.
Trigonometria	Szögfüggvények fogalma. Összefüggések a szögfüggvények között. Szinusztétel, koszinusztétel.
Koordinátageometria	Alakzatok (egyenes, kör, parabola) egyenlete és kölcsönös helyzetük.
5. Valószínűség-számítás, statisztika	
Leíró statisztika	Statisztikai adatok gyűjtése, rendszerezése, különböző ábrázolásai (kördiagram, oszlopdiagram). Gyakoriság, relatív gyakoriság. Átlagok: számtani közép, súlyozott közép, rendezett minta közepe (medián), leggyakoribb érték (módusz). Szórás.
Valószínűség-számítás	A valószínűség klasszikus kiszámítási módja. Visszatevéses mintavétel és alkalmazásai. A binomiális eloszlás várható értéke és alkalmazásai. Visszatevés nélküli mintavétel és alkalmazásai. A hipergeometrikus eloszlás. Feltételes valószínűség fogalma és konkrét alkalmazásai.

5. Az R. 2. számú melléklet MÁSODIK RÉSZ AZ ÉRETTSÉGI VIZSGATÁRGYAK ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI cím IDEGEN NYELV ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI alcíme helyébe a következő rendelkezés lép:

**„IDEGEN NYELV
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI**

Az idegen nyelv érettségi vizsga célja

Az idegen nyelvi érettségi vizsga célja a kommunikatív nyelvtudás mérése, azaz annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e valós kommunikációs céljait megvalósítani.

Az idegen nyelvi érettségi vizsga a nyelvoktatás céljai közül (pragmatikus, kognitív, személyiségfejlesztő célok) csak a pragmatikus cél megvalósulását méri, vagyis azt, hogy a vizsgázó rendelkezik-e a kommunikatív kompetencia meghatározott szintjével. Bár nagyon fontos, hogy a tanulók a tanítási folyamat során ismereteket szerezzenek a világról, a nyelvről és a célkultúrákról, ezeket az ismereteket az idegen nyelvi érettségi vizsga közvetlen módon nem méri. Ezek az ismeretek azonban megjelennek a vizsgafeladatokban használt autentikus anyagokban.

A vizsga mindkét szinten a négy nyelvi alapkészséget: az olvasott szöveg értését, a hallott szöveg értését, a beszédkészséget és íráskészséget, valamint a nyelvhelyességet méri. A kommunikatív készségek alkalmazásához a nyelvhasználónak rendelkeznie kell megfelelő mennyiségű szókinccsel, és ismernie kell a nyelv struktúráját is. Ezért a nyelvtani és lexikai kompetenciát mindkét szinten külön vizsgarész keretében is mérik. A vizsga egynyelvű, azaz közvetítési készséget nem mér.

Az idegen nyelvi érettségi vizsga szintmeghatározásai igazodnak az Európa Tanács skálájához. A vizsga középszintje a B1, az emelt szint pedig a B2 szintnek felel meg.

A középszintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e a fontosabb információkat megérteni olyan olvasott és hallott, köznap, egyszerű, eredeti idegen nyelvű szövegekben, amelyek gyakori élethelyzetekhez kapcsolódnak (pl. iskola, szabadidő, munka). A vizsga azt is méri, hogy vizsgázó tud-e kommunikálni hétköznapi helyzetekben, és tud-e egyszerű, összefüggő szöveget alkotni olyan témákban, amelyeket ismer, vagy amelyek az érdeklődési körébe tartoznak.

Az emelt szintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e megérteni különböző fajtájú igényesebb és hosszabb, konkrét vagy elvont témájú írott és hallott idegen nyelvű szövegek fő gondolatmenetét, és követni tudja-e a hosszabb, összetettebb érveléseket is. A vizsga azt is méri, hogy a vizsgázó képes-e idegen nyelven mind szóban, mind írásban folyamatosan és természetes módon kifejezni magát, világos, jól szerkesztett szöveget létrehozni, és eközben megbízhatóan használja-e a szövegszerkesztési mintákat, szövegösszekötő elemeket, továbbá indokolni tudja-e véleményét.

KÖZÉPSZINT

Témakörök/ Kompetenciák	Követelmények
1. Kommunikatív készségek	
Beszédértés (hallott szöveg értése)	A vizsgázó megérti a világos köznyelvi beszéd főbb pontjait ismerős témákban, a tényszerű információ lényegét számára ismerős témákban. Megérti a standard dialektusú hangfelvételeket érdeklődéséhez közelálló témákban, érti a tartalmat,

	azonosítja a beszélő viszonyát a témához.
Beszédkésztség	A vizsgázó meglehetősen folyékonyan el tudja mondani egy elbeszélés vagy leírás lényegét, érzései és reakciói bemutatásával. El tudja mondani egy könyv vagy film cselekményét, és le tudja írni reakcióit. El tud mondani egy történetet. Felkészületlenül is részt tud venni ismerős témákról szóló társalgásban, ki tudja fejezni véleményét.
Szövegértés (olvasott szöveg értése)	A vizsgázó megkeres és megért lényeges információt mindennapi anyagokban pl. levelekben, rövid hivatalos dokumentumokban. Átfésül hosszabb szöveget, megtalálja benne a keresett információt.
Íráskésztség	A vizsgázó a számára érdekes témákról rövid, egyszerű esszét tud írni, számára ismerős dolgokkal kapcsolatban a tényszerű információt szintén magabiztosan képes össze foglalni, beszámolót tud írni róla, és ki tudja fejezni a témával kapcsolatos véleményét.
Egyéb készségek (stratégiák)	A vizsgázó a feladatok megtervezéséhez, megoldásához, értékeléséhez szükséges készségeket mozgósítja, és a megfelelő technikákat alkalmazza.
2. Nyelvi kompetencia	
	A vizsgázó felismeri a tudásszintjének megfelelő szövegfajtákban előforduló alapvető lexikai elemeket, nyelvi szerkezeteket, ezeket a lexikai elemeket, nyelvi szerkezeteket nyelvtanilag elfogadható, azaz a megértést nem akadályozó módon használja. Alkalmazza a kommunikációs szándékok megvalósításához szükséges nyelvi eszközöket szóban és írásban.
3. Témák	
Személyes vonatkozások, család	Például: a vizsgázó személye, családi élet.
Ember és társadalom	Például: a másik ember külső és belső jellemzése, ünnepek, vásárlás.
Környezetünk	Például: az otthon, a lakóhely és környéke, időjárás.
Az iskola	Például: a saját iskola bemutatása, nyelvtanulás.
A munka világa	Például: diákmunka, pályaválasztás.
Életmód	Például: napirend, kedvenc ételek.
Szabadidő, művelődés, szórakozás	Például: színház, mozi, kedvenc sport.
Utazás, turizmus	Például: tömegközlekedés, utazási előkészületek.
Tudomány és technika	Például: népszerű tudományok, ismeretterjesztés, a technikai eszközök szerepe a mindennapi életben.
Gazdaság, pénz	Például: nyaralás költségeinek megtervezése, adott áru

	kiválasztása az ár-érték arány figyelembevételével.
--	---

EMELT SZINT

Témakörök/ Kompetenciák	Követelmények
1. Kommunikatív készségek	
Beszédértés (hallott szöveg értése)	A vizsgázó tud követni hosszabb, nyelvilag és tartalmilag bonyolultabb beszédet, illetve beszélgetés gondolatmenetét, a beszélő(k) álláspontját, felismeri a beszélők érzelmeit, egymáshoz való viszonyát, megérti a beszélők a kommunikációs szándékait. Az értési célnak megfelelő stratégiákat alkalmaz (globális, szelektív, részletes értés).
Beszédkésztség	A vizsgázó összefüggően, önállóan megnyilatkozik szóban, részt tud venni ismerős témákról folytatott beszélgetésben, általánosabb szempontból kialakított álláspontját, véleményét szabatosan, logikusan fejt ki. Kommunikációja a kommunikációs szándékoknak megfelelő folyékony és természetes. A szintnek megfelelő kommunikációs stratégiákat alkalmaz.
Szövegértés (olvasott szöveg értése)	A vizsgázó megérti az általánosabb jellegű, a jelenkor problémáival kapcsolatos, elvontabb témájú szövegeket, a szerző álláspontját, elkülöníti az érveket és ellenérveket, a tényeket és véleményeket; a széles olvasóközönség számára íródott, közérthető szövegekben. Az értési célnak megfelelő olvasási stratégiát alkalmaz (globális, szelektív, részletes értés).
Íráskésztség	A vizsgázó világos, részletes szöveget ír általánosabb, összetettebb témákban; álláspontját, véleményét szabatosan, következetesen fejt ki, írásműve logikus szerkesztésű és tagolású, a mindennapi élet feladataihoz használt szövegtípusok műfaji jellemzőinek és a különböző közlésformáknak (pl. elbeszélés, leírás, érvelés) megfelelő.
Egyéb készségek (stratégiák)	A vizsgázó alkalmazza a feladatok megtervezéséhez, megoldásához, értékeléséhez, valamint a nyelvi nehézségek áthidalásához szükséges készségeket és technikákat.
2. Nyelvi kompetencia	
	A vizsgázó tudásszintjének megfelelő szövegfajtákban előforduló lexikai elemeket, nyelvi struktúrákat felismer és biztonsággal használ, az írott és a beszélt nyelvet funkcionálisan használja, a kommunikációs szándékok megvalósításához szükséges nyelvi eszközöket meglehetősen biztonsággal alkalmazza, értelemzavaró (nyelvtani, lexikai és kiejtésbeli) hibák nélkül kommunikál.
3. Témák	

Személyes vonatkozások, család	Például: a család szerepe az egyén és a társadalom életében.
Ember és társadalom	Például: az ünnepek fontossága az egyén és a társadalom életében, a fogyasztói társadalom, reklámok.
Környezetünk	Például: a lakóhely fejlődésének problémái, a környezetvédelem lehetőségei és problémái.
Az iskola	Például: iskolatípusok és iskolarendszer Magyarországon és külföldön.
A munka világa	Például: a munkavállalás körülményei, lehetőségei itthon és külföldön. Divatszakmák.
Életmód	Például: az étkezési szokások hazánkban és külföldön.
Szabadidő, művelődés, szórakozás	Például: szabadidősport, élsport, veszélyes sportok. A könyvek, a média és az internet szerepe, hatásai.
Utazás, turizmus	Például: az idegenforgalom jelentősége.
Tudomány és technika	Például: a tudomány és a technikai fejlődésének pozitív és negatív hatása a társadalomra, az emberiségre.
Gazdaság és pénz	Például: a jövedelem szerepe a pályaválasztásban, gazdagok és szegények helyzete a társadalomban.

”

6. Az R. 2. számú melléklet MÁSODIK RÉSZ AZ ÉRETTSÉGI VIZSGATÁRGYAK ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI cím FIZIKA ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI alcíme helyébe a következő rendelkezés lép:

**„FIZIKA
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI**

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A fizika érettségi vizsga célja

A középszintű fizika érettségi alapvetően olyan vizsga, ami a fizika tantárgy elsajátítása során szerzett műveltséget kéri számon, és mint ilyen, nem elsődlegesen a szakirányú természettudományos felsőoktatás igényeit hivatott kiszolgálni, és nem elsősorban az összetett számítási feladatok megoldására helyezi a hangsúlyt. Célja azok számára vizsgalehetőséget nyújtani, akikhez közel áll a természettudományos gondolkodás, akik kíváncsiak arra, hogy a környezetünkben található eszközök, megfigyelhető folyamatok hogyan értelmezhetők, írhatók le a fizika eszközszerével, de nem feltétlenül műszaki vagy fizikusi pályát választanak. A középszintű érettségi feladataiban különös hangsúlyt nyernek az általános természettudományos kompetenciák. A vizsgált problémák a feladat típusától függetlenül elsősorban kontextusban, a napi élethez kötődően jelennek meg. A vizsga széleskörű ismeretrendszerre épül, mely a vizsgaleírásban szereplő elvárt ismereteken túl olyan új ismeretek feldolgozását is elvárja, melyeket a vizsga feladatai explicit módon tartalmaznak. A tanulói teljesítményt az érettségi vizsgaleírás általános követelményeiben rögzített kompetenciákkal összhangban ezen új információk megértése, értelmezése, kezelése jelenti.

Továbbá a középszintű fizika érettségi vizsga célja annak megállapítása is, hogy a vizsgázó

- rendelkezik-e a köznapi műveltség részét képező fizikai ismeretekkel;
- képes-e ismereteit a mindennapokban tapasztalt jelenségekkel, a technikai eszközök működésével összekapcsolni;
- képes-e megérteni a hétköznapi életben használt eszközök működését;
- ismeri-e a természettudományos gondolkodás, a természettudományok művelése során egyetemessé fejlődött megismerési módszerek alapvető sajátosságait;
- képes-e az alapmennyiségek mérésére, a mért adatokból egyszerű számításokkal meghatározható további mennyiségek értékeire következtetni;
- képes-e egyszerűen lefolytatható fizikai kísérletet elvégezni, valamint a kísérleti tapasztalatokat kiértékelni, grafikont elemezni;
- rendelkezik-e a mértékekkel, mértékrendszerekkel, mennyiségekkel összefüggő gyakorlatias látásmóddal és arányérzéssel;
- képes-e a tananyag által közvetített műveltségi anyag alapvető fontosságú tényeit és az ezekből következő alaptörvényeket, összefüggéseket szabatosan kifejezni;
- megérti-e a napjainkban felmerülő, fizikai ismereteket is igénylő problémák lényegét;
- ismeri-e a fizikatörténet legfontosabb eseményeit és személyiségeit, a tananyag által közvetített legjelentősebb kultúrtörténeti vonatkozásokat;
- képes-e a környezetvédelemmel és természetvédelemmel összefüggő egyszerűbb problémák felismerésére és megértésére;

- képes-e a környezettudatossággal és energiahatékonysággal összefüggő egyszerűbb problémák megértésére, és a lehetséges megoldási lehetőségek mérlegelésére.

Az **emelt szintű fizika érettségi** elsősorban a felsőoktatásban a fizikusi és mérnöki szakirányt választók, valamint az orvosi pályára készülő szakirányú érettségije. Célja, hogy a vizsgára való felkészülés előkészítse a felsőfokú tanulmányi követelményeknek való megfelelést. Az emelt szintű érettségi vizsga során jelentős szerepet kapnak az összetett számítási feladatok. A vizsga elsősorban az érettségi követelmények általános leírásában szereplő természettudományos kompetenciákat kéri számon, azonban törekszik a feladatok és problémák kontextusba helyezésére is, továbbá a mindennapi élet problémáinak megragadására. Az emelt szintű érettségi elsődleges céljaként a vizsgaleírásban rögzített tartalmi elemek mind teljesebb számonkérését tekinti.

Továbbá az emelt szintű fizika érettségi vizsga célja annak megállapítása is, hogy a vizsgázó

- elsajátította-e a követelményekben előírt ismereteket;
- képes-e az ismeretanyag belső összefüggéseit, az egyes témakörök közötti kapcsolatokat áttekinteni, felismerni;
- tudja-e ismereteit jelenségek értelmezésében, problémák megoldásában – a megfelelő matematikai eszközöket is felhasználva – alkalmazni;
- járatos-e a fizika tanult vizsgálati és következtetési módszereiben;
- ismeri-e a természettudományos gondolkodás, a természettudományok művelése során egyetemessé fejlődött megismerési módszerek alapvető sajátosságait, felismeri-e alkalmazásukat;
- képes-e a tanultak alapján lefolytatható fizikai mérés, kísérlet megtervezésére és elvégzésére, valamint a kísérleti tapasztalatok kiértékelésére, következtetések levonására, grafikonelemzésre;
- rendelkezik-e a mértékekkel, mértékrendszerekkel, mennyiségekkel összefüggő gyakorlatias látásmóddal és arányérzéssel, pontosan használja-e a mértékegységeket;
- képes-e a tananyag által közvetített műveltségi anyag logikai csomópontjait képező, alapvető fontosságú tényeket és az ezekből következő alaptörvényeket, összefüggéseket szabatosan kifejezni, megmagyarázni;
- képes-e a mindennapi életet befolyásoló fizikai természetű jelenségeket értelmezni;
- ismeri-e a legfontosabb technikai eszközök, rendszerek működési elveit, és képes-e megérteni az összetettebb eszközök működését;
- rendelkezik-e több témakör ismeretanyagának logikai összekapcsolását igénylő, összetett fizikai feladatok, problémák megoldási képességével;
- tájékozott-e a legfontosabb fizikatörténeti és kultúrtörténeti vonatkozásokban;
- képes-e a környezetvédelemmel és természetvédelemmel összefüggő problémák megértésére és elemzésére;
- képes-e a környezetvédelemmel és természetvédelemmel összefüggő, összetettebb problémák felismerésére és megértésére;
- képes-e a környezettudatossággal és energiahatékonysággal összefüggő, összetettebb problémák megértésére és a lehetséges megoldási lehetőségek mérlegelésére.

Témakör	Követelmények
1. Mechanika	
A dinamika törvényei	<p>A testek mechanikai kölcsönhatása, az erő, az erő mérése, erők összegzése.</p> <p>Newton törvényeinek értelmezése.</p> <p>Erőtörvények (súrlódási erők, rugalmas erő, gravitációs erő).</p> <p>Az impulzus (lendület) megmaradása, felismerése és alkalmazása konkrét példákra.</p> <p>Az erópár fogalma, a forgatónyomaték kiszámítása egyszerű esetekben.</p> <p>Tömegközéppont alkalmazása homogén, egyszerű alakú testek esetében.</p> <p>Testek egyensúlyi helyzetének értelmezése.</p> <p>Egyszerű gépek működésének leírása.</p>
Mozgások	<p>A vonatkoztatási rendszer, pálya, út, idő, elmozdulás fogalmainak alkalmazása,</p> <p>a mozgás viszonylagossága.</p> <p>Az egyenes vonalú, egyenletes mozgás leírása.</p> <p>Az egyenes vonalú, egyenletesen változó mozgás leírása, a sebesség, gyorsulás alkalmazása.</p> <p>Az átlagsebesség és a pillanatnyi sebesség megkülönböztetése.</p> <p>A szabadesés és a függőleges hajítás leírása.</p> <p>Az egyenletes körmozgás leírása, a harmonikus rezgőmozgás jellemzői.</p> <p>E mozgások dinamikai feltételének alkalmazása konkrét példákra.</p> <p>A súrlódás jelensége, csillapodás.</p> <p>A rezonancia jelensége, felismerése gyakorlati példákban.</p> <p>A matematikai inga és az időmérés kapcsolata.</p> <p>A frekvencia, hullámhossz, terjedési sebesség fogalmának alkalmazása.</p> <p>A longitudinális és transzverzális hullám leírása.</p> <p>A hullámjelenségek felismerése és leírása.</p> <p>A hang tulajdonságainak (hangmagasság, hangerősség, hangszín) összekapcsolása fizikai jellemzőivel.</p> <p>Állóhullámok felismerése.</p>
Munka és energia	<p>A munka és a teljesítmény. A hatásfok.</p> <p>A mozgási energia.</p> <p>Az emelési munka, a helyzeti energia.</p> <p>A munka grafikus ábrázolása. A rugalmas energia.</p> <p>A mechanikai energia megmaradása, a törvény alkalmazása.</p>
Folyadékok és gázok mechanikája	<p>A légnyomás kimutatása és mérése.</p> <p>Hidrosztatikai nyomás.</p> <p>Pascal törvénye.</p> <p>Felhajtóerő.</p> <p>Felületi feszültség.</p> <p>Közegellenállás.</p> <p>Kontinuitási törvény.</p> <p>Bernoulli-törvény.</p>
2. Hőtan, termodinamika	

Állapotjelzők, termodinamikai egyensúly	Az állapotjelzők ismerete, alkalmazásuk. Hőmérők és használatuk. A Kelvin-skála. Avogadro-törvény, anyagmennyiség. A termikus egyensúly értelmezése.
Hőtágulás	Szilárd testek vonalas és térfogati hőtágulásának leírása. Folyadékok hőtágulásának leírása. A hőtágulási jelenségek gyakorlati jelentősége.
Összefüggés a gázok állapotjelzői között	Az ideális gáz speciális állapotváltozásainak leírása. p-V-diagramok értelmezése. Az egyesített gáztörvény alkalmazása egyszerűbb problémákban. Az állapotegyenlet ismerete.
A kinetikus gázmodell	A hőmozgás értelmezése. Az állapotjelzők kvalitatív értelmezése a modell alapján.
Termikus és mechanikai kölcsönhatások	A hőközlés, hőmennyiség, fajhő fogalmainak ismerete, alkalmazása. A belső energia értelmezése. A térfogati munka értelmezése. A termodinamika I. főtétele és jelentősége, egyszerű alkalmazások. Nyílt folyamatok ideális gázokkal: izoterm, izochor, izobár, adiabatikus folyamatok energetikai jellemzése. A gázok állandó nyomáson és állandó térfogaton mért fajhőjének megkülönböztetése.
Halmazállapot-változások	A halmazállapotok tulajdonságainak ismerete. Olvas és fagyás. Párolgás és lecsapódás. Forrás. E folyamatok energetikai vizsgálata. A nyomás szerepének kvalitatív leírása a forrás esetében. A víz különleges tulajdonságainak ismerete, ezek jelentősége. A levegő páratartalma. A légkört érő káros behatások és következményeik.
A termodinamika II. főtétele	A II. főtétele szemléltetése mindennapi példákon. Reverzibilis és irreverzibilis folyamatok fogalma. A hőerőgépek hatásfokának korlátai.
A hőterjedés formái	A hővezetés, hőáramlás és hősugárzás jelensége.
3. Elektromágnesség	
Elektrosztatika	Elektrosztatikai alapjelenségek értelmezése, bemutatása. A töltésmegmaradás törvénye. A Coulomb-törvény ismerete. Az elektrosztatikai mező jellemzése: térerősség, erővonalak, feszültség. Többlettöltés fémén, alkalmazások. A kapacitás fogalma, a kondenzátorok egy-két gyakorlati alkalmazásának ismerete.
Az egyenáram	Az áramkör részei. Áram- és feszültségmérés. Ohm törvénye. Vezetők ellenállása, fajlagos ellenállás. Ellenállások soros és párhuzamos kapcsolása, az eredő ellenállás meghatározása egyszerű esetekben. Az egyenáram munkája és teljesítménye.

	<p>Az energiafogyasztással kapcsolatos fogalmak.</p> <p>Az egyenáram hatásai, alkalmazások.</p> <p>A galvánelem és az akkumulátor.</p> <p>Az érintésvédelmi szabályok ismerete és betartása.</p> <p>Félvezetők tulajdonságai, alkalmazások.</p>
<p>Magnetosztatika.</p> <p>Egyenáram mágneses mezője</p>	<p>A Föld mágnessége, az iránytű használata.</p> <p>A magnetosztatikai mező jellemzése: a mágneses indukcióvektor és a mágneses fluxus.</p> <p>Az egyenes tekercs és az egyenes vezető mágneses mezejének jellege.</p> <p>Az elektromágnes; gyakorlati alkalmazások.</p> <p>A Lorentz-erő.</p>
<p>Az elektromágneses indukció</p>	<p>A mozgási és a nyugalmi indukció jelenségének leírása, Lenz törvénye.</p> <p>Az önindukció jelensége az áram ki- és bekapcsolásánál.</p>
<p>A váltakozó áram</p>	<p>A váltakozó áram jellemzése, az effektív feszültség és az áramerősség.</p> <p>A váltakozó áram munkája, effektív teljesítménye ohmikus fogyasztó esetében.</p> <p>Az elektromos energia gyakorlati alkalmazásai (generátor, motor, transzformátor).</p>
<p>Elektromágneses hullámok</p>	<p>A rezgőkörben zajló folyamatok kvalitatív leírása.</p> <p>Az elektromágneses hullámok tulajdonságai (terjedési sebesség, hullámhossz, frekvencia).</p> <p>Az elektromágneses hullámok spektrumának és biológiai hatásainak ismerete.</p> <p>Az elektromágneses hullámok alkalmazásainak ismerete.</p>
4. Optika	
<p>A fény</p>	<p>Fényforrások, fénynyaláb, fénysugár, a fény terjedési sebessége.</p> <p>A fény visszaverődése, a visszaverődés törvénye.</p> <p>A fénytörés, a Snellius–Descartes-törvény, a teljes visszaverődés jelensége.</p> <p>Színfelbontás prizmával, homogén és összetett színek.</p> <p>A fény hullámjelenségeinek felismerése (interferencia, polarizáció).</p> <p>Képalkotás, valódi és látszólagos kép; a nagyítás fogalmának ismerete, alkalmazása.</p> <p>A síktükör, a gömbtükörök és a leképezési törvény ismerete.</p> <p>Az optikai lencsék és a leképezési törvény ismerete, a diopia fogalma.</p> <p>Optikai eszközök: a nagyító, a mikroszkóp, a távcső, a szem, a szemüveg, a fényképezőgép működésének alapelvei.</p>
5. Atomfizika, magfizika	
<p>Az anyag szerkezete</p>	<p>Az atom, a molekula, az ion, az elem fogalma.</p> <p>Az anyag atomos természetének alátámasztása konkrét jelenségekkel.</p>
<p>Az atom szerkezete</p>	<p>Az elektromosság atomos természetének értelmezése az elektrolízis alapján.</p> <p>Az elektron töltése és tömege.</p>

	Rutherford szórási kísérlete és atommodellje.
A kvantumfizika elemei	<p>Az energia kvantáltsága, Planck-formula.</p> <p>A fotoeffektus és értelmezése. A foton és energiája. A fény kettős természete.</p> <p>A vonalas színeképek keletkezésének ismerete.</p> <p>Összefüggés a színeképvonalak hullámhossza és az atomi elektronok energiája között.</p> <p>Az elektron kettős természete.</p> <p>A Bohr-modell sajátosságai, újszerűsége.</p> <p>Az elektronburok szerkezete: a fő- és mellékkvantumszám és az elektronhéj fogalma, a Pauli-elv szerepe.</p>
Az atommagban lejátszódó jelenségek	<p>Az atommag összetétele.</p> <p>Az erős kölcsönhatás, nukleonok, tömeghiány és kötési energia, tömeg-energia ekvivalencia fogalmainak használata az atommag leírásában.</p> <p>A természetes radioaktív sugárzás (alfa, béta, gamma) leírása; felezési idő, aktivitás.</p> <p>Atommag-átalakulások leírása, izotópok, alkalmazások.</p> <p>Maghasadás, láncreakció, atomreaktor, atombomba. Az atomenergia jelentősége, előnyei, hátrányai, összehasonlítás más energiafelhasználási módokkal.</p> <p>Magfűzés, hidrogénbomba, a Nap energiája.</p>
Sugárvédelem	A radioaktív sugárzás környezeti és biológiai hatásainak ismerete, a sugárterhelés fogalma. A sugárvédelem módszerei.
6. Gravitáció, csillagászat	
Gravitáció	<p>Az általános tömegvonzási törvény és jelentősége.</p> <p>A bolygók mozgásának leírása: Kepler törvényei.</p> <p>A mesterséges égitestek mozgása.</p> <p>Nehézségi erő, a súly, a súlytalanság értelmezése.</p> <p>A gravitációs gyorsulás mérése.</p> <p>Potenciális energia homogén gravitációs mezőben.</p>
A csillagászat elemeiből	<p>A Naprendszer és főbb részeinek jellemzése.</p> <p>A csillag fogalma, összehasonlítás a Nappal.</p> <p>A Tejútrendszer; a galaxisok.</p> <p>Az Univerzum tágulása. Ösrobbanás-elmélet.</p> <p>A világűr megismerésének legfontosabb módszerei, eszközei.</p>
7. Fizika- és kultúrtörténeti ismeretek	
Személyiségek	Arkhimédész, Kopernikusz, Kepler, Galilei, Newton, Huygens, Watt, Ohm, Joule, Ampère, Faraday, Jedlik Ányos, Eötvös Loránd, J. J. Thomson, Rutherford, Curie-család, Planck, Bohr, Einstein, Szilárd Leó, Teller Ede, Wigner Jenő a tanultakkal kapcsolatos legfontosabb eredményeinek ismerete.
Elméletek, felfedezések, találmányok	<p>A geo- és a heliocentrikus világgép összehasonlítása.</p> <p>Galilei munkásságának jelentősége: a kísérletezés szerepe.</p> <p>Newton munkásságának jelentősége: „az égi és földi mechanika egyesítése”, a newtoni fizika hatása.</p> <p>A távcső, a mikroszkóp, a gőzgép, az elektromotor, a generátor, a transzformátor, az elektron, a belső égésű motor, a</p>

	<p>röntgensugárzás, a radioaktivitás, a félvezetők, az atomenergia felhasználásának felfedezése, illetve feltalálása és hatásuk – összekapcsolás a megfelelő nevekkel.</p> <p>Néhány új energiatermelő és átalakító technika, és azok hatása az adott kor gazdasági és társadalmi folyamataira.</p> <p>A követelményekben szereplő ismeretek alapján megállapítható eltérések a klasszikus fizika és a kvantummechanika között.</p> <p>Az űrkutatás történetének legfontosabb állomásai.</p> <p>A modern technika, a távközlés, a számítástechnika vívmányai és ezen eszközöknek a mindennapi életre is gyakorolt hatása.</p>
--	---

EMELT SZINT

Témakör	Követelmények
1. Mechanika	
A dinamika törvényei	<p>A testek mechanikai kölcsönhatása, az erő, az erő mérése, erők összegzése, felbontása.</p> <p>Newton törvényeinek értelmezése. Sztatikai tömegmérés.</p> <p>Szabaderők és kényszererők.</p> <p>Az impulzus (lendület) megmaradása, felismerése és alkalmazása feladatmegoldásban.</p> <p>Az erőpár fogalma, a forgatónyomaték kiszámítása egyszerű esetekben.</p> <p>Az erő forgató hatása, a forgatónyomaték fogalma, a merev test egyensúlyának kettős feltétele, a változó forgómozgás dinamikai leírása.</p> <p>Tömegközéppont alkalmazása homogén, egyszerű alakú testek esetében.</p> <p>Testek egyensúlyi helyzetének értelmezése.</p> <p>Egyszerű gépek működésének leírása.</p>
Mozgások	<p>A vonatkoztatási rendszer, pálya, út, idő, elmozdulás fogalmainak alkalmazása,</p> <p>a mozgás viszonylagossága.</p> <p>Az egyenes vonalú, egyenletes mozgás leírása.</p> <p>Az egyenes vonalú, egyenletesen változó mozgás leírása, a sebesség, a gyorsulás alkalmazása.</p> <p>Az átlagsebesség és a pillanatnyi sebesség.</p> <p>A szabadesés, a függőleges és a vízszintes hajítás leírása.</p> <p>A mozgások grafikus jellemzése.</p> <p>Az egyenletes körmozgás leírása, a harmonikus rezgőmozgás jellemzői.</p> <p>A tiszta gördülés fogalma.</p> <p>A változó forgómozgás leírása.</p> <p>E mozgások dinamikai feltételének alkalmazása feladatmegoldásban.</p> <p>A súrlódást leíró összefüggések alkalmazása.</p> <p>A rezonancia jelensége, felismerése gyakorlati példákban.</p> <p>A matematikai inga periódusideje.</p> <p>A frekvencia, hullámhossz, terjedési sebesség fogalmának</p>

	<p>alkalmazása.</p> <p>A longitudinális és transzverzális hullám leírása.</p> <p>Hullámjelenségek felismerése és leírása, az interferencia létrejöttének feltétele.</p> <p>A hullámtani fogalmak alkalmazása.</p> <p>A hang tulajdonságainak (hangmagasság, hangerősség, hangszín) összekapcsolása fizikai jellemzőivel. Hangszennyezés.</p> <p>Az állóhullámok létrejöttének feltétele.</p> <p>Az infra- és ultrahang jellemzői, a zajártalom.</p>
Munka és energia	<p>A munka és a teljesítmény. A hatásfok.</p> <p>A mozgási energia, a munkatétel.</p> <p>Az emelési munka, a helyzeti energia.</p> <p>Konzervatív erők.</p> <p>A lineárisan változó erő munkája, a rugalmas energia.</p> <p>A mechanikai energia megmaradása, a törvény alkalmazása.</p>
A speciális relativitáselmélet alapgondolatai	<p>A fénysebesség szerepe, az időtartam, a hosszúság, a tömeg relativisztikus jellege, tapasztalati alátámasztások ismerete.</p>
Folyadékok és gázok mechanikája	<p>A légnyomás kimutatása és mérése.</p> <p>Hidrosztatikai nyomás.</p> <p>Pascal törvénye.</p> <p>Felhajtóerő.</p> <p>Felületi feszültség.</p> <p>Közegellenállás.</p> <p>Kontinuitási törvény.</p> <p>Bernoulli-törvény.</p> <p>A hidrosztatikai ismeretek alkalmazása egyszerűbb feladatokban.</p>
2. Hőtan, termodinamika	
Állapotjelzők, termodinamikai egyensúly	<p>Az állapotjelzők ismerete, alkalmazásuk.</p> <p>Hőmérők és használatuk. A Kelvin-skála.</p> <p>Avogadro-törvény, anyagmennyiség.</p> <p>A termikus egyensúly értelmezése.</p>
Hőtágulás	<p>Szilárd testek vonalas és térfogati hőtágulásának leírása.</p> <p>Folyadékok hőtágulásának leírása.</p> <p>A hőtágulási jelenségek gyakorlati jelentősége, a hőtágulást leíró összefüggések alkalmazása.</p>
Összefüggés a gázok állapotjelzői között	<p>Az ideális gáz speciális állapotváltozásainak leírása, bemutatása.</p> <p>p-V-diagramok értelmezése, készítése.</p> <p>Az egyesített gáztörvény alkalmazása egyszerűbb problémákban.</p> <p>Az állapotegyenlet ismerete, alkalmazása.</p>
A kinetikus gázmodell	<p>A hőmozgás értelmezése.</p> <p>Az állapotjelzők kvalitatív értelmezése a modell alapján.</p>
Termikus és mechanikai kölcsönhatások	<p>A hőközlés, a hőmennyiség, a fajhő fogalmainak ismerete, alkalmazása.</p> <p>A belső energia értelmezése.</p> <p>A térfogati munka értelmezése.</p> <p>A termodinamika I. főtétele és jelentősége, alkalmazása.</p> <p>Nyílt folyamatok ideális gázokkal: izoterm, izochor, izobár, adiabatikus folyamatok energetikai jellemzése.</p>

	<p>A gázok állandó nyomáson és állandó térfogaton mért fajhőjének megkülönböztetése.</p> <p>Speciális körfolyamatok értelmezése. Az elsőfajú perpetuum mobile lehetetlensége.</p>
Halmazállapot-változások	<p>A halmazállapotok tulajdonságainak ismerete.</p> <p>Olvas és fagyás.</p> <p>Párolgás és lecsapódás. Forrás.</p> <p>E folyamatok energetikai vizsgálata és a kapcsolódó ismeretek alkalmazása.</p> <p>A nyomás szerepének kvalitatív leírása.</p> <p>A gáz és a gőz különbsége, a telítetté válás kvalitatív leírása.</p> <p>A víz különleges tulajdonságainak ismerete, ezek jelentősége.</p> <p>A levegő páratartalma.</p> <p>A légkört érő káros behatások és következményeik.</p>
A termodinamika II. főtétele	<p>Irreverzibilis és reverzibilis folyamatok megkülönböztetése.</p> <p>Rendezettség, rendezetlenség kvalitatív értelmezése.</p> <p>A másodfajú perpetuum mobile lehetetlensége.</p> <p>A hőerőgépek működésének leírása konkrét esetekre.</p> <p>A hűtőgép működési elve.</p>
A hőterjedés formái	A hővezetés, a hőáramlás és a hősugárzás jelensége.
3. Elektromágnesség	
Elektrosztatika	<p>Elektrosztatikai alapjelenségek értelmezése, bemutatása.</p> <p>A töltésmegmaradás törvénye.</p> <p>A Coulomb-törvény alkalmazása.</p> <p>Az elektrosztatikai mező jellemzése: térerősség, erővonalak, feszültség, potenciál, ekvipotenciális felületek.</p> <p>Többlettöltés fémen, alkalmazások.</p> <p>A kapacitás fogalma, a kondenzátorok egy-két gyakorlati alkalmazásának ismerete. A szigetelő hatása, a síkkondenzátor kapacitása.</p> <p>Töltések mozgása elektromos mezőben.</p>
Az egyenáram	<p>Az áramkör részei. Áram- és feszültségmérés.</p> <p>Ohm törvénye teljes áramkörre, ellenállásmérés. Vezetők ellenállása, fajlagos ellenállás.</p> <p>Ellenállások soros és párhuzamos kapcsolása, az eredő ellenállás meghatározása.</p> <p>A fémek ellenállásának hőmérsékletfüggése.</p> <p>Az egyenáram munkája és teljesítménye.</p> <p>Az energiafogyasztással kapcsolatos fogalmak.</p> <p>Az egyenáram hatásai, alkalmazások.</p> <p>Az elektrolízis jelensége.</p> <p>A galvánelem és az akkumulátor.</p> <p>Az érintésvédelmi szabályok ismerete és betartása.</p> <p>Félvezetők tulajdonságai, alkalmazások.</p>
Magnetosztatika Egyenáram mágneses mezője	<p>A Föld mágnessége, az iránytű használata.</p> <p>A magnetosztatikai mező jellemzése: a mágneses indukcióvektor és a mágneses fluxus.</p> <p>Analógia és különbség a magneto- és az elektrosztatikai jelenségek között.</p>

	<p>Az egyenes tekercs és az egyenes vezető mágneses mezejének jellege.</p> <p>Speciális alakú áramvezetők mágneses mezője.</p> <p>Az elektromágnes; gyakorlati alkalmazások.</p> <p>A Lorentz-erő és alkalmazása.</p>
Az elektromágneses indukció	<p>A mozgási és a nyugalmi indukció jelenségének leírása, Lenz törvénye, a jelenségek értelmezése.</p> <p>Az elektrosztatikus mező és az indukált elektromos mező összehasonlítása.</p> <p>Az összefüggések alkalmazása.</p> <p>Az önindukció jelensége az áram ki- és bekapcsolásánál.</p>
A váltakozó áram	<p>A váltakozó áram jellemzése, időbeli lefolyásának leírása, az effektív feszültség és áramerősség.</p> <p>A váltakozó áram munkája, effektív teljesítménye.</p> <p>Az elektromos energia gyakorlati alkalmazásai (generátor, motor, transzformátor).</p> <p>A tekercs és a kondenzátor váltakozó árammal szembeni viselkedésének magyarázata.</p>
Elektromágneses hullámok	<p>A rezgőkörben zajló folyamatok leírása, az antenna szerepe, az elektromágneses hullámok tulajdonságai (terjedési sebesség, hullámhossz, frekvencia).</p> <p>A gyorsuló töltés és az elektromágneses hullám kapcsolata.</p> <p>Az elektromágneses hullámok spektrumának és biológiai hatásainak ismerete.</p> <p>Az elektromágneses hullámok alkalmazásainak ismerete.</p>
4. Optika	
A fény	<p>Fényforrások, fénynyaláb, fénysugár, a fénysebesség mérése.</p> <p>A fény visszaverődése, a visszaverődés törvénye.</p> <p>A fénytörés, a Snellius–Descartes-törvény, a teljes visszaverődés jelensége. Prizma, planparalel lemez.</p> <p>Színfelbontás prizmával, homogén és összetett színek.</p> <p>A fény hullámjelenségeinek ismerete (interferencia, elhajlás, polarizáció).</p> <p>A lézerefény sajátosságai.</p> <p>Képképzés, valódi és látszólagos kép; a nagyítás fogalmának ismerete, alkalmazása.</p> <p>A siktükör, a gömbtükörök és a leképezési törvény ismerete.</p> <p>Az optikai lencsék és a leképezési törvény ismerete; a dioptria fogalma.</p> <p>Optikai eszközök: a nagyító, a mikroszkóp, a távcső, a szem, a szemüveg, a fényképezőgép működésének alapelvei.</p>
5. Atomfizika, magfizika	
Az anyag szerkezete	<p>Az atom, a molekula, az ion, az elem fogalma.</p> <p>Az anyag atomos természetének alátámasztása konkrét jelenségekkel. Egyszerű számítások elvégzése.</p>
Az atom szerkezete	<p>Az elektromosság atomos természetének értelmezése az elektrolízis alapján.</p> <p>Az elektron töltése és tömege, az ezzel kapcsolatos kísérletek értelmezése.</p>

	Rutherford szórási kísérlete és atommodellje.
A kvantumfizika elemei	<p>Az energia kvantáltsága, Planck-formula.</p> <p>A fotoeffektus és értelmezése. A foton tömege és energiája, a kilépési munka meghatározása. A fény kettős természete.</p> <p>A kibocsátási és elnyelési színeképek keletkezésének ismerete, a hullámhossz és az energia kapcsolata.</p> <p>Az elektron kettős természete, a de Broglie-hullámhossz.</p> <p>A Heisenberg-féle határozatlansági reláció ismerete.</p> <p>A Bohr-modell sajátosságai, újszerűsége, korlátai.</p> <p>Az elektronburok szerkezete: a fő- és mellékkvantumszám és az elektronhéj fogalma, a Pauli-elv szerepe. Az elektron „tartózkodási helyének” jelentése.</p>
Az atommagban lejátszódó jelenségek	<p>Az atommag összetétele.</p> <p>Az erős kölcsönhatás, nukleonok, tömeghiány és kötési energia, tömeg-energia ekvivalencia fogalmainak használata az atommag leírásában.</p> <p>A természetes radioaktív sugárzás (alfa, béta, gamma) leírása; felezési idő, aktivitás, bomlási törvény.</p> <p>Atommag-átalakulások leírása, izotópok, alkalmazások.</p> <p>Az atomenergia felhasználásának ismerete: maghasadás, láncreakció, atomreaktor, atombomba. Az atomenergia jelentősége, előnyei, hátrányai, összehasonlítás más energiafelhasználási módokkal.</p> <p>Magfúzió, hidrogénbomba, a Nap energiája.</p>
Sugárvédelem	A radioaktív sugárzás környezeti és biológiai hatásainak ismerete, a sugárterhelés fogalma, mennyiségi jellemzés. A sugárvédelem módszerei.
6. Gravitáció, csillagászat	
Gravitáció	<p>Az általános tömegvonzási törvény és jelentősége, a gravitációs állandó mérése.</p> <p>A bolygók mozgásának leírása: Kepler törvényei.</p> <p>A mesterséges égitestek mozgása.</p> <p>Nehézségi erő; a súly, a súlytalanság értelmezése.</p> <p>A gravitációs gyorsulás mérése.</p> <p>Potenciális energia homogén és centrális gravitációs mezőben.</p>
A csillagászat elemeiből	<p>A Naprendszer és főbb részeinek jellemzése.</p> <p>A csillag fogalma, összehasonlítás a Nappal.</p> <p>A Tejútrendszer; a galaxisok.</p> <p>Az Univerzum tágulása. Ősrobbanás-elmélet.</p> <p>A világűr megismerésének legfontosabb módszerei, eszközei.</p>
7. Fizika- és kultúrtörténeti ismeretek	
Személyiségek	<p>Arkhimédész, Kopernikusz, Kepler, Galilei, Newton, Huygens, Watt, Ohm, Joule, Ampère, Faraday, Jedlik Ányos, Maxwell, Hertz, Eötvös Loránd, J. J. Thomson, Rutherford, Curie-család, Planck, Heisenberg, Bohr, Einstein, Szilárd Leó, Teller Ede, Wigner Jenő, Gábor Dénes a tanultakkal kapcsolatos legfontosabb eredményeinek ismerete.</p>
Elméletek, felfedezések, találmányok	<p>A geo- és a heliocentrikus világkép összehasonlítása.</p> <p>Galilei munkásságának jelentősége: a kísérletezés szerepe.</p>

	<p>Newton munkásságának jelentősége: „az égi és földi mechanika egyesítése”; a newtoni fizika hatása.</p> <p>Maxwell és Hertz munkásságának jelentősége.</p> <p>A távcső, a mikroszkóp, a gőzgép, az elektromotor, a generátor, a transzformátor, az elektron, a belső égésű motor, a röntgensugárzás,</p> <p>a radioaktivitás, a félvezetők, az atomenergia felhasználásának felfedezése, illetve feltalálása és hatásuk – összekapcsolás a megfelelő nevekkel.</p> <p>Néhány új energiatermelő és -átalakító technika, és azok hatása az adott kor gazdasági és társadalmi folyamataira.</p> <p>A követelményekben szereplő ismeretek alapján megállapítható eltérések a klasszikus fizika és a kvantummechanika, illetve a klasszikus fizika és a relativitáselmélet között.</p> <p>Az űrkutatás történetének legfontosabb állomásai.</p> <p>A modern technika, a távközlés, a számítástechnika vívmányai és ezen eszközöknek a mindennapi életre is gyakorolt hatása.</p>
--	---

”

7. Az R. 2. számú melléklet MÁSODIK RÉSZ AZ ÉRETTSÉGI VIZSGATÁRGYAK ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI cím KÉMIA ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI alcíme helyébe a következő rendelkezés lép:

„KÉMIA ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A kémia érettségi vizsga célja

A középszintű érettségi vizsgán elsősorban a *megismert* elemek és vegyületek tulajdonságait kell értelmeznie, illetve kísérletekkel igazolnia a vizsgázónak. Ehhez szükség van a kizárólag általános iskolában tanult anyagrészek szintézisére, a középiskolában tanult ismeretek alapján történő újraértelmezésére.

A középszintű vizsga hivatott mérni, hogy a vizsgázó

- képes-e ismereteit szóban és írásban előadni;
- rendelkezik-e a természettudományos gondolkodás alapjaival;
- ismeri-e a természettudományos megismerési módszereket;
- ismeri-e a kémiatudomány legfontosabb történeti vonatkozásait;
- ismeri-e az alapvető kémiai fogalmakat és összefüggéseket;
- tudja-e értelmezni a megismert anyagok tulajdonságait és változásait;
- képes-e egyszerű kémiai számításokat elvégezni;
- képes-e egyszerű kémiai kísérleteket elvégezni, illetve értelmezni;
- képes-e munkájához kiválasztani és használni táblázatok adatait;
- ismeri-e a kémiai elveken és módszereken alapuló környezetvédelem legfontosabb összefüggéseit;
- kémiai ismeretei alkalmasak-e korszerű ökológiai világkép kialakulásához.

Az emelt szintű vizsgán a kémiatanulás során megismert elemek és vegyületek tulajdonságainak ismeretén túl a vizsgázó legyen képes megbecsülni különböző elemek, vegyületek tulajdonságait.

Az emelt szintű vizsga hivatott mérni, hogy a vizsgázó

- képes-e ismereteit szóban és írásban előadni;
- rendelkezik-e a természettudományos gondolkodás alapjaival;
- ismeri-e a kémiatudomány legfontosabb történeti vonatkozásait;
- ismeri-e és tudja-e alkalmazni a természettudományos megismerési módszereket, rendelkezik-e a felsőoktatási tanulmányokhoz szükséges természettudományos alapismeretekkel;
- ismeri-e az alapvető kémiai fogalmakat és összefüggéseket;
- tudja-e használni a megismert kémiai fogalmakat és összefüggéseket az elemek és vegyületek tulajdonságainak és változásainak értelmezésénél;
- képes-e egyszerű kémiai kísérleteket tervezni, szakszerűen elvégezni, illetve értelmezni;
- képes-e kémiai számításokat elvégezni, számításai végeredményét megfelelő pontossággal megadni;
- képes-e munkájához kiválasztani és használni táblázatok adatait;
- ismeri-e a kémiai elveken és módszereken alapuló környezetvédelem legfontosabb összefüggéseit, a kémiatudomány gyakorlati és műszaki alkalmazásait, hasznosságát, veszélyeit, azok elkerülésének módjait, a kémiatudomány és a vegyipar fejlődésének irányát, az európai normák érvényesülését;

- kémiai ismeretei alkalmasak-e korszerű ökológiai világgép kialakulásához.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakör	Követelmények
1. Általános kémia	
Atomok és a belőlük származtatható ionok	Az elemi részecskék szerepe az atom felépítésében.
	Az atomszerkezet kiépülésének törvényszerűségei.
	Hasonlóságok és különbségek megállapítása az anyagi tulajdonságokban a periódusos rendszer alapján.
	A periódusos rendszerben megmutatkozó tendenciák.
	A periódusos rendszer használata a tulajdonságok meghatározásához.
Molekulák és összetett ionok	Egyszerű szervetlen és szerves molekulák, valamint az ammónium- és az oxóniumion szerkezete.
	A molekulák és a megismert összetett ionok összegképlete, a megismert molekulák szerkezeti képlete.
Halmazok	Az anyagi halmazok tulajdonságai és az azokat felépítő részecskék szerkezete közötti kapcsolat értelmezése modellek alapján.
	Az anyagi halmazok csoportosítása és jellemzése különböző szempontok (pl. komponensek száma, halmazállapot, homogenitás) szerint.
	Az oldatok és a kolloid rendszerek legfontosabb tulajdonságai.
A kémiai reakciók	Egyszerű kísérlet elvégzése leírás alapján, a tapasztalatok értelmezése.
A kémiai reakciók jelölése	Sztöchiometriai és egyszerűbb ionegyenletek felírása, rendezése.
Termokémia	A termokémiai fogalmak és törvények ismerete, alkalmazásuk egyszerűbb esetekben.
Reakciókinetika	A reakciók végbemenetelének feltételei.
	A reakciósebességet befolyásoló tényezők.
Kémiai egyensúly	A dinamikus egyensúly értelmezése a megismert reakciókra.
	Az egyensúlyi állandó és az egyensúlyi koncentrációk közötti kapcsolat.
	Az ipari szempontból fontos gyártási folyamatok optimális paramétereinek értelmezése.

Reakciótípusok	A kémiai reakciók csoportosítása különböző szempontok (pl. irány, reakcióhő, sebesség, részecskeátmenet stb.) szerint.
	A megismert anyagok csoportosítása kémiai viselkedésük alapján (sav, bázis, oxidálószer, redukálószer stb.).
	A megismert kémiai folyamatok besorolása különböző reakciótípusokba (pl. protolitikus, redoxi stb.).
Protonátmenettel járó reakciók	A vizes közegben lejátszódó protolitikus reakciók értelmezése egyszerűbb, illetve tanult példák alapján (pH, kémhatás, közömbösítés, hidrolízis).
Elektronátmenettel járó reakciók	A redoxireakciók értelmezése (elektronátmenet).
A kémiai reakciók és az elektromos energia kölcsönhatása	A kémiai energia és az elektromos energia kapcsolata (galvánelem, elektrolizáló cella működése).
	A redoxireakciók iránya és a standardpotenciálok közötti összefüggés.
	Táblázatok adatainak használata a redoxifolyamatok irányának meghatározására.
	A gyakorlati életben használt galvánelemek (akkumulátorok).
	Korróziós jelenségek, korrózióvédelem.
	Az elektrolízis során végbemenő elektród folyamatok felírása és értelmezése a keletkező termékek ismeretében.
Tudománytörténet	A követelményekkel kapcsolatos tudománytörténeti vonatkozások megnevezése (pl. Mengyelejev, Hevesy György, Faraday, Arrhenius, Brönsted, Avogadro).
2. Szervetlen kémia	
Az elemek és vegyületek szerkezete (az atom-, a molekula- és a halmazszerkezet kapcsolata)	A megismert elemek és vegyületek tulajdonságainak és reakcióinak magyarázata az általános kémiai ismeretek alapján.
Az elemek és vegyületek fizikai tulajdonságai és ezek anyagszerkezeti értelmezése	Az általános kémiában tanult fogalmak, összefüggések, szabályok alkalmazása a megismert elemek és vegyületek tulajdonságainak és reakcióinak magyarázatára.
Az elemek és vegyületek kémiai sajátosságai	Megismert elemek jellemzése a periódusos rendszer adatai alapján.
	Egyszerűbb kísérletek elvégzése leírás alapján, és a tapasztalatok anyagszerkezeti értelmezése. A természettudományos megfigyelési, kísérleti és elemzési módszerek alkalmazása.
	A megfigyelések, mérések során nyert adatok rendezése, ábrázolása, értelmezése.

	Képlet- és adatgyűjtemény, szaklexikon önálló használata.
	Az anyagok tulajdonságainak összehasonlítása és értelmezése táblázat adatai alapján.
	A képlet alapján a megismert vegyületek besorolása a megfelelő rácstípusba és főbb tulajdonságaik jellemzése.
	A megismert vegyületek képleteinek, a reakciók reakcióegyenleteinek felírása.
Az elemek és vegyületek előfordulása	A megismert elemek előfordulásának formái.
Az elemek és vegyületek laboratóriumi és ipari előállítása	Az elemek, szervesetlen vegyületek laboratóriumi és ipari előállításának elvi alapjai és módjai.
Az elemek és szervesetlen vegyületek legfontosabb felhasználásai	Annak ismerete, hogyan kell felelősségteljesen használni a környezetben előforduló elemeket és szervesetlen vegyületeket.
Az elemek és vegyületek jelentősége	Megismert elemek és vegyületek felhasználása, élettani hatása, gyógyító, károsító hatása.
	A környezetkárosító anyagok hatásai és a megelőzés módjai.
	Az energiatermelés szervesetlen kémiai vonatkozásai.
	A környezetszennyezés okai, környezetvédelem.
Tudománytörténet	A követelményekkel kapcsolatos tudománytörténeti vonatkozások megnevezése (pl. Hevesy György, Irinyi János, Semmelweis Ignác).
3. Szerves kémia	
A szerves vegyületek szerkezete és csoportosításuk	A szerves anyag fogalma.
	A szerves vegyületek csoportosítása a szénatomok közötti kötések szerint.
	A funkciós csoport fogalma.
	A szerves vegyületek csoportosítása a funkciós csoportok szerint.
	A szerves vegyületek elnevezésének alapelvei és annak alkalmazása.
	A mindennapi életben használt vegyületek köznapi neve.
	A főbb vegyületcsoportok általános képlete.
	A konstitúció, a konfiguráció és a konformáció.
	Szerkezeti képlet írása.
	Az izoméria különböző típusai, annak példával történő illusztrálása.
	A konstitúciós izomerek felismerése.

A szerves vegyületek fizikai tulajdonságai	Megismert vegyületek fizikai tulajdonságainak molekula- és halmazszerkezeti értelmezése.
A szerves vegyületek kémiai sajátosságai	A szerves vegyületek kémiai reakciói a szénváz és a funkciós csoportok alapján.
	A kémiai változások reakcióegyenleteinek felírása a megismert vegyületek példáján.
	Egyszerű kísérletek elvégzése leírás alapján, ezek eredményének értelmezése.
A szerves vegyületek előfordulása	A legismertebb szerves vegyületek előfordulási területei.
A szerves vegyületek jelentősége	A mindennapi életben fontos vegyületek felhasználása, élettani, gyógyító, károsító hatása (pl. drogok).
	Az energiatermelés szerves kémiai vonatkozásai, megújuló energiaforrások.
A szerves vegyületek laboratóriumi és ipari előállítása	Az egyes szerves vegyületcsoportok legismertebb tagjai, laboratóriumi és ipari előállításának elvi alapjai és előállítási módjai.
Tudománytörténet	A követelményekkel kapcsolatos tudománytörténeti vonatkozások megnevezése (pl. A. Nobel).
4. Kémiai számítások	
Általános követelmények	Az SI-mértékegységek használata.
	A periódusos rendszer adatainak használata a számításokhoz.
	A feladatok szövegének, adatainak helyes értelmezése.
Az anyagmennyiség	A tömeg, az anyagmennyiség, a részecskeszám és a térfogat közötti összefüggések (moláris tömeg, sűrűség, Avogadro-állandó) és alkalmazásuk.
Az Avogadro-törvény	Az Avogadro-törvény, illetve az Avogadro-törvényből következő összefüggések (gázok moláris térfogata, sűrűsége, relatív sűrűsége) alkalmazása egyszerűbb feladatokban.
Oldatok, elegyek (százalékos összetételek, koncentráció, oldhatóság stb.)	Az oldatok százalékos összetételének és koncentrációjának alkalmazása egyszerűbb feladatokban.
A képlettel és reakcióegyenlettel kapcsolatos számítások	A vegyületek összegképlete és százalékos összetétele közötti kapcsolat, és annak alkalmazása.
	A kémiai egyenlet jelentései, ez alapján egyszerűbb számítási feladatok megoldása.
Termokémia	A reakcióhő és a képződéshők közötti kapcsolat és annak alkalmazása, a reakcióhő alkalmazása egyszerű kémiai számítási feladatokban.
Kémiai egyensúly, pH-	Az egész értékű pH és az oldatok oxónium-, illetve

számítás	hidroxidion-koncentrációja közötti kapcsolat alkalmazása.
Elektrokémia	A standardpotenciál és galvánelemek elektromotoros ereje közötti kapcsolat alkalmazása.

EMELT SZINT

Témakör	Követelmények
1. Általános kémia	
Atomok és a belőlük származtatható ionok	Az elemi részecskék szerepe az atom felépítésében.
	Az atomszerkezet kiépülésének törvényszerűségei.
	Hasonlóságok és különbségek megállapítása az anyagi tulajdonságokban a periódusos rendszer alapján.
	A periódusos rendszerben megmutatkozó tendenciák.
	A periódusos rendszer használata az atomok tulajdonságainak meghatározásában.
Molekulák és összetett ionok	Egyszerűbb molekulák, összetett ionok képletének megadása, szerkezetük jellemzése az atom- és molekulaserkezeti ismeretek alapján.
Halmazok	Az anyagi halmazok tulajdonságai, és az azokat felépítő részecskék szerkezete közötti kapcsolat.
	Az anyagi halmazok csoportosítása és jellemzése különböző szempontok (pl. komponensek száma, halmazállapot, homogenitás stb.) szerint.
	Az oldatok és a kolloid rendszerek legfontosabb tulajdonságai.
	Az atomszerkezeti ismeretek alapján következtetés az atomok kapcsolódásának lehetőségeire és módjaira.
A kémiai reakciók	Egyszerű kísérlet elvégzése leírás alapján, a tapasztalatok értelmezése.
	Az anyagi tulajdonságok kísérleti igazolása a rendelkezésre bocsátott eszközök és anyagok segítségével.
	Valamely kísérlet várható eredményének becslése az elméleti ismeretek alapján.
A kémiai reakciók jelölése	Sztöchiometriai és ionegyenletek felírása, rendezése.
Termokémia	A termokémiai fogalmak és törvények ismerete és alkalmazásuk.
Reakciókinetika	A reakciók végbemenetelének feltételei.

	A reakciósebességet befolyásoló tényezők.
Kémiai egyensúly	A dinamikus egyensúly értelmezése a megfordítható folyamatokra.
	Az egyensúlyi állandó és az egyensúlyi koncentrációk közötti kapcsolat alkalmazása.
	Az ipari szempontból fontos gyártási folyamatok optimális paramétereinek értelmezése.
Reakciótípusok	A kémiai reakciók csoportosítása különböző szempontok (pl. irány, reakcióhő, sebesség, részecskeátmenet stb.) szerint.
	Az anyagok csoportosítása kémiai viselkedésük alapján (sav, bázis, oxidálószer, redukálószer stb.).
Protonátmenettel járó reakciók	A vizes közegben lejátszódó protolitikus reakciók értelmezése (pH, kémhatás, közömbösítés, hidrolízis).
	A sav-bázis folyamatok értelmezése nemvizes közegben.
Elektronátmenettel járó reakciók	Redoxireakciók értelmezése (elektronátmenet, oxidációsszám-változás).
	Reakcióegyenletek rendezése az oxidációsszám-változások alapján.
A kémiai reakciók és az elektromos energia kölcsönhatása	A kémiai energia és az elektromos energia kapcsolata (galvánelem, elektrolizáló cella működése).
	Az elektródpotenciál fogalma és meghatározó tényezői.
	A redoxireakciók iránya és a standardpotenciálok közötti összefüggés
	Táblázatok adatainak használata a redoxifolyamatok irányának meghatározására.
	A gyakorlati életben használt galvánelemek (akkumulátorok) felépítése és működése; korróziós jelenségek, korrózióvédelem.
	Az elektrolízis során végbemenő elektródfolyamatok értelmezése a megismert példák alapján kikövetkeztethető esetekben.
	Az elektrolízis mennyiségi törvényei és alkalmazásuk.
Tudománytörténet	A követelményekkel kapcsolatos tudománytörténeti vonatkozások megnevezése (pl. Mengyelejev, Hevesy György, Faraday, Arrhenius, Brönsted, Avogadro).
2. Szervetlen kémia	
A kerettantervben szereplő elemek és vegyületek kiegészítő listája	Halogénelemek (fluor, bróm, jód), hidrogén-halogenidek, ezüst-halogenidek, dihidrogén-peroxid, alumínium-oxid, réz-oxidok, fém-hidroxidok, kénessav és szulfidok, nátrium-tioszulfát, nitrátok, fém-nitrátok, difoszfor-pentaoxid, hidrogén- és dihidrogén-foszfátok, szilikonok,

	kobalt, nikkelt, higany, kálium-permanganát.
Az elemek és vegyületek szerkezete. (az atom-, a molekula- és a halmazszerkezet kapcsolata)	Az elemek és vegyületek tulajdonságainak és reakcióinak magyarázata az általános kémiai ismeretek alapján.
Az elemek és vegyületek fizikai tulajdonságai és anyagszerkezeti értelmezése	Az általános kémiában tanult fogalmak, összefüggések, szabályok alkalmazása az elemek és vegyületek tulajdonságainak és reakcióinak magyarázatára.
Az elemek és vegyületek kémiai sajátosságai	Az elemek jellemzése a periódusos rendszer adatai alapján.
	Egyszerűbb kísérletek elvégzése leírás alapján és a tapasztalatok anyagszerkezeti értelmezése. A természettudományos megfigyelési, kísérleti és elemzési módszerek alkalmazása.
	A megfigyelések, mérések során nyert adatok rendezése, ábrázolása, értelmezése.
	Az anyagi tulajdonságok kísérleti igazolása a rendelkezésre bocsátott eszközök és anyagok segítségével.
	Valamely kísérlet várható eredményének becslése az elméleti ismeretek alapján.
	Képlet- és adatgyűjtemény, szaklexikon önálló használata.
	Az anyagok tulajdonságainak összehasonlítása és értelmezése táblázat adatai alapján.
	A képlet alapján az elemek, vegyületek besorolása a megfelelő rácstípusba és főbb tulajdonságaik jellemezése.
	A kémiai tulajdonságok bemutatása reakcióegyenletek írásával.
Az elemek és vegyületek előfordulása	Megismert elemek előfordulásának formái.
	Következtetés az elemek és vegyületek előfordulására a kémiai tulajdonságok alapján.
Az elemek és vegyületek laboratóriumi és ipari előállítása	Az elemek, szervesetlen vegyületek laboratóriumi és ipari előállításának elvi alapjai és módjai.
	Következtetés az elemek és vegyületek előállítására a kémiai tulajdonságok alapján.
Az elemek és szervesetlen vegyületek legfontosabb felhasználásai	A környezetkárosító folyamatok és az ellenük való védekezés kémiai magyarázata.
	Annak ismerete, hogyan kell felelősségteljesen használni a környezetben előforduló elemeket és szervesetlen vegyületeket.
Az elemek és vegyületek jelentősége	Megismert elemek és vegyületek felhasználása, élettani hatása, gyógyító, károsító hatása.
	A környezetkárosító anyagok hatásai és a megelőzés módjai.

	Az energiatermelés szerves kémiai vonatkozásai.
	A környezetszennyezés okai, környezetvédelem.
Tudománytörténet	A követelményekkel kapcsolatos tudománytörténeti vonatkozások megnevezése (pl. Hevesy György, Irinyi János, Semmelweis Ignác).
3. Szerves kémia	
A szerves vegyületek szerkezete és csoportosításuk	A szerves anyag fogalma.
	A szerves vegyületek csoportosítása a szénatomok közötti kötések szerint.
	A funkciós csoport fogalma.
	A szerves vegyületek csoportosítása a funkciós csoportok szerint.
	Az egyes vegyülettípusok egymásból való származtatása.
	Homológ sor általános képletének megszerkesztése.
	A szerves vegyületek elnevezésének alapelvei, és annak alkalmazása.
	A mindennapi életben használt vegyületek köznapi neve.
	Szerkezeti képlet írása.
	A konstitúció, a konfiguráció és a konformáció.
	Az izoméria különböző típusai.
	Konformerek és izomerek felismerése.
	Az optikai izoméria kialakulásának lehetőségei, az optikai izomerek tulajdonságai.
	Királis molekulák felismerése egyszerűbb esetekben.
A szerves vegyületek fizikai tulajdonságai	Szerves vegyületek fizikai tulajdonságainak molekula- és halmazszerkezeti értelmezése.
A szerves vegyületek kémiai sajátosságai	A szerves vegyületek kémiai reakciói a szénváz és a funkciós csoportok alapján.
	A kémiai változások reakcióegyenleteinek felírása.
	Egyszerű kísérleteket elvégzése leírás alapján, és ezek eredményének értelmezése.
	Egyszerű kísérletek megtervezése.
A szerves vegyületek előfordulása és biológiai jelentősége, felhasználása	Valamely kísérlet várható eredményének becslése az elméleti ismeretek alapján.
	Az ipari és az élettani szempontból legfontosabb szerves vegyületek biológiai szerepe (mérgező hatás, gyógyszerek, drogok), főbb felhasználási és előfordulási területei.
	Az energiatermelés szerves kémiai vonatkozásai.
A szerves anyagok környezeti	Az általános kémiai ismeretek alkalmazása a szerves

hatásai	anyagok környezeti hatásának magyarázatában.
A szerves vegyületek laboratóriumi és ipari előállítása	A gyakorlati élet szempontjából legfontosabb szerves vegyületek laboratóriumi és ipari előállításának elvi alapjai és előállítási módjai.
Tudománytörténet	A követelményekkel kapcsolatos tudománytörténeti vonatkozások megnevezése (pl. Szent-Györgyi Albert, E. Fischer, F. Sanger, A. Nobel).
4. Kémiai számítások	
Általános követelmények	Az SI-mértékegységek használata.
	A periódusos rendszer adatainak használata a számításokhoz.
	A feladatok szövegének, adatainak helyes értelmezése.
	Az eredmények megfelelő pontossággal történő megadása.
Az anyagmennyiség	A tömeg, az anyagmennyiség, a részecskeszám és a térfogat közötti összefüggések (moláris tömeg, sűrűség, Avogadro-állandó) és alkalmazásuk.
A gáztörvények	A gázok állapotegyenlete és alkalmazása.
	Az Avogadro-törvény, illetve az Avogadro-törvényből következő összefüggések (gázok moláris térfogata, sűrűsége, relatív sűrűsége) alkalmazása.
Oldatok, elegyek	Az oldatok százalékos összetételének és koncentrációjának alkalmazása.
A képlettel és reakcióegyenlettel kapcsolatos számítások	A vegyületek összegképlete és százalékos összetétele közötti kapcsolat, és annak alkalmazása.
	A kémiai egyenlet jelentései, ez alapján számítási feladatok megoldása.
Termokémia	A reakcióhő és a képződéshők, illetve más energiaértékek, például a rácsenergia, az ionizációs energia stb. közötti kapcsolat és alkalmazása.
	A reakcióhő alkalmazása a kémiai számításokban.
Kémiai egyensúly pH-számítás	A kiindulási és az egyensúlyi koncentrációk, valamint az egyensúlyi állandó közötti kapcsolat alkalmazása egyszerűbb feladatokban.
	A pH és az oldatok oxónium-, illetve hidroxidion-koncentrációja közötti kapcsolat alkalmazása erős savak és bázisok esetében.
	A disszociációfok fogalma.
	A pH és az oldatok oxónium-, illetve hidroxidion-koncentrációja, valamint a disszociációfok közötti kapcsolat alkalmazása gyenge savak és bázisok esetében, egyszerűbb példákban.

Elektrokémia	A standardpotenciál és galvánelemek elektromotoros ereje közötti kapcsolat alkalmazása.
	A Faraday-törvények alkalmazása.

”

8. Az R. 2. számú melléklet MÁSODIK RÉSZ AZ ÉRETTSÉGI VIZSGATÁRGYAK ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI cím BIOLÓGIA ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI alcíme helyébe a következő rendelkezés lép:

„BIOLÓGIA ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A biológia érettségi vizsga célja

A biológia érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- ismeri-e a vizsgálati módszereket (eszközök, eljárások, elméleti háttér), az egyes módszerek korlátait, problémáit;
- képes-e egyszerű biológiai vizsgálatokat elvégezni, ezeket értelmezni, értékelni;
- érti-e az alapfogalmakat, ismeri-e történeti kialakulásukat, mai értelmezésüket;
- képes-e megkülönböztetni a tudományosan megalapozott, de egymással esetleg ellentétes hipotéziseket, különösen az etikailag is fontos kérdésekben;
- felismeri-e a betegségekre, diszharmonikus állapotokra utaló tüneteket, ismeri-e a megelőzés és az egészséges életmód szabályait;
- ismeri-e a természet- és környezetvédelem alapvető problémáit és azok lehetséges megoldási módjait;
- képes-e véleményét kifejteni, alátámasztani, érvelni mellette.

A középszintű követelmények a gyakorlathoz közelebb álló, kevésbé elvont, és mennyiségében is kisebb ismeretkört tartalmaznak. Az emelt szintű követelmények a középszinthez képest (azon felül és ahhoz kapcsolódva) a biológia tudományának elvontabb területeit is tartalmazzák. Ahol, és amennyire szükséges, az ismeretek köre is szélesebb. Az emelt szint alapvetően a biológiából továbbtanulni szándékozók számára készült, ezért lehetővé kell tennie az esetleg szükséges szelekciót is.

KÖZÉPSZINT

Témakör	Követelmények
1. Bevezetés a biológiába	
A biológia tudománya	A rendszertani kategóriák, a faj, a mesterséges és természetes rendszer fogalma. A szerveződési szint fogalma.
Fizikai, kémiai alapismeretek	A diffúzió, az ozmózis, a felületi kötődés és a katalízis biológiai jelentősége, feltételei.
2. Egyed alatti szerveződési szint	
<i>Szervetlen és szerves alkotóelemek:</i>	
Elemek, ionok	A C, H, O, N, S, P szerepe az élő szervezetben.

	A H^+ , Na^+ , K^+ , Cl^- , Ca^{2+} , Mg^{2+} , Fe^{2+-3+} , HCO_3^- , CO_3^{2-} , NO_3^- ionok természetes előfordulásai.
Szervetlen molekulák	A víz, a szén-dioxid és az ammónia jelentősége az élővilágban.
Lipidek	A lipidek oldódási tulajdonságai, a zsírok és olajok, a foszfatidok, az epe biológiai szerepe.
Szénhidrátok	A fontosabb szénhidrátok természetes előfordulása, tulajdonságai.
Fehérjék	A fehérjék általános szerkezete (peptidlánc). Térszerkezet és aminosav sorrend. A fehérjék és az esszenciális aminosavak biológiai szerepe.
Nukleinsavak, nukleotidok	A DNS információhordozó, örökítő (önmegkettőződő) szerepe.
<i>Az anyagcsere folyamatai:</i>	
Felépítés és lebontás kapcsolata	Az élőlények felépítő és lebontó folyamatainak kapcsolata (fototrófok, kemotrófok, autotrófok és heterotrófok). Az endo- és exocitózis.
Felépítő folyamatok	Lényegük (reduktív, energia-felhasználó) és helyük. A fotoszintézis szerepe a földi életben, alapfolyamatai.
Lebontó folyamatok	A biológiai oxidáció lényege, egyszerűsített egyenlete. Az erjedés lényege, felhasználása.
Sejtalkotók (az eukarióta sejtben)	Ismerje fel rajzolt ábrán, mikroszkópban a sejtalkotókat. A biológiai hártvány (membránok) szerepe, felépítésük általános elve. A passzív és az aktív szállítás. Állás, ostromos, csillós mozgások az emberi szervezetben. Mitózis és meiózis. Sejtválasz külső és belső ingerekre.
3. Az egyed szerveződési szintje	
<i>Nem sejt rendszer:</i>	
Vírusok	Felépítésük, biológiai, egészségügyi jelentőségük. Fertőző és járványos megbetegedések, a megelőzés lehetőségei..
<i>Önálló sejtek:</i>	
Baktériumok	A baktérium és az eukarióta sejt szerveződése. A baktériumok jelentősége; anyagcseréjük.
Egysejtű eukarióták	Testszerveződésük és anyagcseréjük példákon.
<i>Többsejtűség:</i>	
Gombák, növények, állatok elköltölése	Az öt regnum elkölönítésének alapja. Az egysejtű szerveződés és a többsejtű szerveződés típusai (sejttársulás, sejtfonal, teleptest).

Sejtfonalak	A gombák fonalas testfelépítése, spórás szaporodása.
Teleptest és álszövet	A teleptest és az álszövet jellemzői.
Szövetek, szervek, szervrendszerek, testtájak	<p>A növényvilág fejlődésének hajtóerői. Evolúciós „újítások” a harasztoknál, a nyitvatermőknél és a zárvatermőknél.</p> <p>A testfelépítés, az életmód és a környezet kapcsolata (szivacsok, laposférgek, gyűrűsférgek, rovarok, csigák, a gerincesek nagy csoportjai – halak, kételtűek, hüllők, madarak, emlősök).</p> <p>Növényi szövettípusok működései, mikroszkópos képük. Felépítésük és alapfunkcióik. Fás szár. A virág biológiai szerepe, része, típusai.</p> <p>A virágos növények ivaros és az ivartalan szaporodása, szaporítása.</p> <p>Állati szövettípusok, működésük, mikroszkópos képük.</p> <p>A petesejt, a hímivarsejt, a zigóta, a hímnősség és a váltivarúság, az ivari kétalakúság, az embrionális és posztembrionális fejlődés fogalma.</p> <p>Életkörülmények és szaporodási mód kapcsolata. Regeneráció.</p>
Viselkedés	Reflex, irányított mozgás, mozgásmintázat, társítások, belátásos tanulás.
4. Az emberi szervezet	
Homeosztázis	A homeosztázis fogalma, jelentősége. A szűrővizsgálatok szerepe a megbetegedések korai felismerésében.
Kültakaró	A bőr funkciói, részei. A bőr ápolása és védelme, mint a személyi higiéné része.
A mozgás	<p>A csontváz biológiai funkciói, a csontok szerkezete, lehetséges kapcsolataik. Néhány fontosabb emberi izom helye és funkciója. A vázizom felépítése.</p> <p>A mozgási szervrendszer gyakoribb betegségei.</p>
A táplálkozás	<p>A táplálkozás jelentősége, folyamatai.</p> <p>Az emésztőrendszer részei, funkciói. A máj szerepe.</p> <p>A fog részei, a szájápolás higiénája.</p> <p>A bélbolyhok helye, működése. A bélperisztaltika.</p> <p>Az éhség-, szomjúságérzet.</p> <p>A tápanyagok természetes forrásai, hiányuk vagy túlzott fogyasztásuk következményei.</p> <p>Az étrend változása tevékenységtől, kortól, nemtől és állapottól függően. Az alul- és túltápláltság következményei és megelőzése.</p> <p>Az ételmisszer- és ételtartósítás alapvető szabályai.</p>
A légzés	<p>A légzőrendszer szervei, funkciói.</p> <p>A légcsere, a gázcsere és a sejtlégzés összefüggései.</p>

	A gége részei, a hangszalagok szerepe.
	A vér szén-dioxid koncentrációjának szerepe.
	A légzőrendszert károsító környezeti tényezők és a légzőrendszer gyakori betegségeinek felismerése, megelőzésének és kezelésének lehetőségei. A dohányzás és a légzőszervi betegségek kialakulásának összefüggései.
Az anyagszállítás	A vér, szövetnedv, nyirok összetétele, szerepük az emberi szervezet működésének fenntartásában.
	A vér, a szöveti folyadék és a nyirok kapcsolata. A vérszegénység lehetséges okai.
	A szív, a koszorúerek felépítése és működése. A vérnyomás és a pulzus fogalma, mérése és normálértékei. A keringést befolyásoló élettani hatások. A szívinfarktus kockázati tényezői, felismerése. A véreloszlás megváltozásának élettani funkciója.
	Az életmód és a táplálkozás hatása. Sebellátás.
A kiválasztás	A vizeletkiválasztó rendszer főbb részei, a kiválasztás funkciója. A vizelet összetételét és mennyiségét befolyásoló tényezők. A húgyúti betegségek és a vesekőképződés megelőzése, a művesekezelés.
A szabályozás	A szabályozás a vezérlés és a visszacsatolások.
Az idegrendszer általános jellemzése	Az idegsejt felépítése és működése. A receptor, a receptornak megfelelő (adekvát) inger, típusai (mechanikai, kémiai, fény, hő). A szinapszis fogalma, a serkentő vagy gátló hatás magyarázata. A reflexív és a reflexkör fogalma. Hierarchikus felépítés. A gerincvelő főbb funkciói. Az agy főbb részei, funkciói. A bőr és a belső szervek receptorai. Az érzékszervek működésének általános elvei. A szem részei, ezek működése, látáshibák, korrigálásuk. A pupilla, akkomodációs és szemhéjzáró reflex, a távolságészlelés. A külső-, közép- és belső fül része, működései. A nyúltvelői kemoreceptorok szerepe. A szaglóhám, az ízlelőbimbók szerepe. Az akaratlagos mozgások szerveződése. A motiváció szerepe. A kisagy fő funkciója, az alkohol hatása. A vegetatív működés fogalma, a szimpatikus és paraszimpatikus befolyásolás következményei.

	Az idegrendszer fontosabb betegségei.
Az emberi magatartás biológiai-pszichológiai alapjai	<p>Az öröklött és tanult magatartásformák.</p> <p>Öröklött és tanult elemek az emberi viselkedésben. A tanulás és az érzelmek kapcsolata.</p> <p>Lorenz bevészódésre vonatkozó kísérletei.</p> <p>Megerősítés, szokás, függőség kialakulása.</p> <p>Az agresszió és az önzetlenség megnyilvánulásai.</p> <p>Az érzelmi és értelmi fejlődés kapcsolata.</p> <p>Az idegrendszer egészségének kapcsolata az életmóddal, a stresszbetegségek kialakulása; A fájdalom jelző funkciójának jelentősége, a fájdalom csillapítása. A pszichoaktív szerek főbb csoportjai, a kémiai és a viselkedési függőségek közös jellegzetességei.</p>
Hormonrendszer, hormonális működések	A hormonrendszer működésének lényege és szabályozása.
	A neurohormonális rendszer.
	<p>Az inzulin, adrenalin, tiroxin, tesztoszteron, oxitocin termelődési helye és hatása. A női nemi ciklus során végbemenő hormonális és testi változások. A hormonális fogamzásgátlás biológiai alapjai.</p>
Immunrendszer, immunitás	A cukorbetegség.
	<p>Antitest, antigén, immunitás. Az immunrendszer jellemző sejtjei.</p> <p>Az immunizálás, a védőoltások.</p> <p>Pasteur és Semmelweis tudománytörténeti jelentősége.</p>
	<p>Az AB0- és az Rh-vércsoportrendszer. Rh-összeférhetetlenség.</p> <p>A szervezett véradás és a vérátömlesztés egészségügyi jelentősége.</p>
Szaporodás és egyedfejlődés	<p>A szervátültetés.</p> <p>A gyulladás és a láz mint az immunválasz elemei. A lázcsillapítás formái.</p>
	<p>A férfi és női nemi szervek felépítése, működése, a megtermékenyítés. Az ivar meghatározottságának szintjei.</p> <p>A családtervezés jelentősége, formái.</p> <p>Várandósság, terhesség, terhesgondozás. A terhességmegszakítás lehetséges következményei.</p> <p>A meddőség gyakoribb okai és az ezeket korrigáló orvosi beavatkozások.</p> <p>Az ember magzati fejlődésének, születésének és posztembrionális fejlődésének fő szakaszai.</p> <p>Az emberi élet életkori szakaszainak jellemző változásai.</p> <p>Szexuális úton terjedő betegségek és megelőzésük lehetőségei.</p>
	<p>Az öregedés során bekövetkező biológiai változások.</p> <p>Az emberi élet vége.</p>

5. Egyed feletti szerveződési szintek	
Populáció	<p>A populáció fogalma. Növekedési modellek, korfák. A környezet fogalma, időbeli és térbeli változása. A fajok elterjedése és a környezet közti összefüggés. Tűrőképességi görbék és indikáció. A territórium, a rangsor, az önzetlen és az agresszív magatartás, a rituális harc, a behódolás fogalma, a csoportszerveződés típusai. A szimbiózis, a versengés, az asztalközösség (kommenzalizmus), az antibiózis, az élősködés és a táplálkozási kölcsönhatás (predáció) fogalma, állati és növényi példákkal.</p>
Életközösségek (élőhelytípusok)	<p>A flóra, a fauna és az életközösség (élőhelytípus) fogalma. Ökológiai mutatók. Térbeli és időbeli mintázatok, az emberi hatás felismerése. Egy tó feltöltődésének folyamata.</p>
Bioszféra, globális folyamatok	<p>A bioszféra fogalma. A Gaia-elmélet. Az ember szerepe, feladatai (környezettudatosság). Civilizációs ártalmak, a természetes növény- és állatvilágot pusztító és védő emberi beavatkozások. Globális és helyi problémák. Az ökológiai válság társadalmi és gazdasági összefüggései.</p>
Ökoszisztéma	<p>Az életközösségek anyagforgalmának és energiaáramlásának jellemzői. A szén és az oxigén körforgása. (Biogeokémiai ciklus.)</p>
Környezet- és természetvédelem	<p>A természetvédelem fogalma, a mellette szóló érvek. A védett területek típusai.</p>
	<p>Hazánk nemzeti parkjai.</p>
	<p>A környezetvédelem a kibocsátás és üledés, a határérték fogalma. A légszennyezés forrásai, az üvegházhatás. A lehetséges teendők. A vizek tisztulása, tisztítása. Fosszilis és megújuló energiaforrások. A talaj képződése és védelme. A hulladék típusai, kezelésük lehetséges módja.</p>
6. Öröklődés, változékonyság, evolúció	
Molekuláris genetika	<p>A gén és allél, a genetikai kód, a kromoszóma, a rekombináció, a kromatinfonál és homológ kromoszóma fogalma. A DNS bázissorrendje, a fehérje aminosavsorrendje, térszerkezete és biológiai funkciója, valamint a tapasztalható jelleg közötti általános összefüggés. A mutáció fogalma, evolúciós szerepe és lehetséges hatásai. Mutagén hatások, csökkentésük vagy kivédésük lehetőségei. A génműködés szabályozásának lényege. A daganatos betegségek és a kockázati tényezők.</p>

Mendeli genetika	<p>A haploid, diploid, homozigóta és heterozigóta, genotípus és fenotípus fogalmai.</p> <p>Az öröklésmenetek alaptípusai.</p> <p>A humángenetika sajátos módszerei (családfelemzés).</p> <p>Az ivarsejtek szerepe az ivar meghatározásában.</p> <p>A génkölcsonhatás és a génkapcsoltság.</p> <p>Öröklődő mennyiségi tulajdonságok és hajlamok.</p>
Populációgenetika és evolúciós folyamatok	<p>Az ideális és a reális populáció fogalma. A mutációk és a szelekció szerepe az evolúció folyamatában és a fajok keletkezésében. A természetes szelekció darwini modelljének lényege.</p> <p>A populáció nagyságának természetvédelmi jelentősége.</p> <p>Adaptív és nem adaptív jellegű evolúciós folyamatok.</p> <p>Az evolúció közvetlen bizonyítékai.</p> <p>A klón fogalma. Biotechnológiai módszerek.</p> <p>A géntechnológia mellett és ellen felsorakoztatható érvek.</p> <p>A genetikai tanácsadás jelentősége. A biológiai alkalmasság (fitness) és az emberi élet értéke közti különbség.</p> <p>Az emberi genom felépítésének és szerveződésének feltárása (Humán Genom Program).</p>
A bioszféra evolúciója	<p>Az emberszabású majmok és az ember vonásai. Az emberi faj egysége.</p>

EMELT SZINT

Témakör	Követelmények
1. Bevezetés a biológiába	
A biológia tudománya	A rendszertani kategóriák, a faj, a mesterséges és természetes rendszer fogalma. Molekuláris törzsfák. A szerveződési szint fogalma. Modellek.
Fizikai, kémiai alapismeretek	A diffúzió, az ozmózis, a felületi kötődés és a katalízis biológiai jelentősége, feltételei.
2. Egyed alatti szerveződési szint	
<i>Szervetlen és szerves alkotóelemek:</i>	
Elemek, ionok	<p>A C, H, O, N, S, P szerepe az élő szervezetben.</p> <p>A H^+, Na^+, K^+, Cl^-, Ca^{2+}, Mg^{2+}, Fe^{2+3+}, HCO_3^-, CO_3^{2-}, NO_3^-, PO_4^{3-} ionok természetes előfordulásai.</p>
Szervetlen molekulák	A víz, a szén-dioxid és az ammónia jelentősége az élővilágban.

Lipidek	A lipidek oldódási tulajdonságai, felépítése, a zsírok és olajok, a foszfatidok, az epe biológiai szerepe.
Szénhidrátok	A fontosabb szénhidrátok felépítése, természetes előfordulása, tulajdonságai.
Fehérjék	A fehérjék általános szerkezete (peptidlánc). Térszerkezet és aminosavsorrend. A fehérjék és az esszenciális aminosavak biológiai szerepe.
Nukleinsavak, nukleotidok	A DNS információhordozó, örökítő (önmegkettőződő) szerepe.
<i>Az anyagcsere folyamatai:</i>	
Felépítés és lebontás kapcsolata	Az élőlények felépítő és lebontó folyamatainak kapcsolata (fototrófok, kemotrófok, autotrófok és heterotrófok). Az endo- és exocitózis. Hidrolízis és kondenzáció.
Felépítő folyamatok	Lényegük (reduktív, energia-felhasználó) és helyük. A fotoszintézis szerepe a földi életben, alapfolyamatai.
Lebontó folyamatok	A biológiai oxidáció lényege, egyszerűsített egyenlete. Az erjedés lényege, helyszíne, felhasználása. Mechanizmusuk.
Sejtalkotók (az eukarióta sejtben)	Ismerje fel rajzolt ábrán, mikroszkópban a sejtalkotókat. A biológiai hárták (membránok) szerepe, felépítésük általános elve. A passzív és az aktív szállítás. Állás, ostoros, csillós mozgások az emberi szervezetben. A sejtek osztódási ciklusa. Mitózis és meiózis. Sejtválasz külső és belső ingerekre. Mechanizmusa.
3. Az egyed szerveződési szintje	
<i>Nem sejt rendszer:</i>	
Vírusok	Evolúciós eredetük, felépítésük, biológiai, egészségügyi jelentőségük. Fertőző és járványos megbetegedések, a megelőzés lehetőségei.
<i>Önálló sejtek:</i>	
Baktériumok	A baktérium és az eukarióta sejt szerveződése. A baktériumok jelentősége; anyagcseréjük típusokba sorolása.
Egysejtű eukarióták	Evolúciós eredetük. Testszerveződésük és felépítő anyagcseréjük példákon.
<i>Többsejtűség:</i>	
Gombák, növények, állatok elkülönülése	Az öt regnum elkülönítésének alapja. Az egysejtű szerveződés és a többsejtű szerveződés típusai (sejttársulás, sejtfonal, teleptest).

Sejtfonalak	A gombák fonalas testfelépítése, spórás szaporodása.
Teleptest és álszövet	A teleptest és az álszövet jellemzői.
Szövetek, szervek, szervrendszerek, testtájak	A növényvilág fejlődésének hajtóerői. Evolúciós „újítások a harasztoknál, a nyitvatermőknél és a zárvatermőknél. A növényismeret könyv használata a környezetében élő növények megismeréséhez, és élőhelyének, ökológiai igényeinek jellemzéséhez. A testfelépítés, az életmód és a környezet kapcsolata (szivacsok, laposférgek, gyűrűsférgek, rovarok, csigák). A gerincesek nagy csoportjai – halak, kételtűek, hüllők, madarak, emlősök. A felsorolt állatcsoportok evolúciós újításai.
	Növényi szövettípusok működései, mikroszkópos képük. Felépítésük és alapfunkcióik. Fás szár. A virág biológiai szerepe, része, típusai.
	A virágos növények ivaros és az ivartalan szaporodása, szaporítása. A mohák, a harasztok és a zárvatermők kétszakaszos egyedfejlődése.
	Állati szövettípusok, működésük, mikroszkópos képük.
	A petesejt, a hímivarsejt, a zigóta, a hímnősség és a váltivarúság, az ivari kétalakúság, az embrionális és posztembrionális fejlődés fogalma. Életkörülmények és szaporodási mód kapcsolata. Regeneráció.
Viselkedés	Reflex, irányított mozgás, mozgásmintázat, társítások, belátásos tanulás.
4. Az emberi szervezet	
Homeosztázis	A homeosztázis fogalma, jelentősége. Az egészség fogalma. A szűrővizsgálatok szerepe a megbetegedések korai felismerésében.
Kültakaró	A bőr funkciói, részei. A bőr ápolása és védelme mint a személyi higiéné része.
A mozgás	A csontváz biológiai funkciói, a csontok szerkezete, lehetséges kapcsolataik. Néhány fontosabb emberi izom helye és funkciója. A vázizom felépítése; működésének fizikai, biokémiai és szövettani alapjai. A mozgási szervrendszer gyakoribb betegségei.
A táplálkozás	A táplálkozás jelentősége, folyamatai. az emésztőenzimek. Az emésztőrendszer részei, funkciói. A máj szerepe. A fog részei, a szájápolás higiéniája. A bélbolyhok helye, működése. A bélperisztaltika. Az éhség-, szomjúságérzet. A tápanyagok természetes forrása, hiányuk vagy túlzott fogyasztásuk következményei.

	<p>Az étrend változása tevékenységtől, kortól, nemtől és állapottól függően. Az alul- és túltápláltság következményei és megelőzése.</p> <p>Az élelmiszer- és ételtartósítás alapvető szabályai.</p>
A légzés	<p>A légzőrendszer szervei, funkciói.</p> <p>A légcsere, a gázcseré és a sejtlégzés összefüggései.</p> <p>A gége részei, a hangszalagok szerepe, a hang jellemzőit befolyásoló tényezők.</p> <p>A vér szén-dioxid koncentrációjának szerepe.</p> <p>A légzőrendszert károsító környezeti tényezők és a légzőrendszer gyakori betegségeinek felismerése, azok megelőzésének és kezelésének lehetőségei.</p> <p>A dohányzás és a légzőszervi betegségek kialakulásának összefüggései.</p> <p>A légzőszervi problémák kialakulásának magyarázata.</p>
Az anyagszállítás	<p>A vér, szövetnedv, nyirok összetétele, szerepük az emberi szervezet működésének fenntartásában, áramlási viszonyaik magyarázata.</p> <p>A véralvadás. A vérszegénység lehetséges okai.</p> <p>A vér, a szöveti folyadék és a nyirok kapcsolata.</p> <p>A szív, a koszorúerek felépítése és működése. A vérnyomás és a pulzus fogalma, mérése és normálértékei.</p> <p>A keringést befolyásoló élettani hatások. A véreloszlás megváltozásának élettani funkciója.</p> <p>Koszorúér-betegségek.</p> <p>A szívinfarktus kockázati tényezői, felismerése.</p> <p>Az életmód és a táplálkozás hatása. Sebellátás.</p>
A kiválasztás	<p>A vizeletkiválasztó rendszer főbb részei, a kiválasztás funkciója.</p> <p>A vizelet összetételét és mennyiségét befolyásoló tényezők.</p> <p>A húgyúti betegségek és a veseképződés megelőzése. A vesefunkciók romlásának hatása a szervezetre, a veseátültetés és a művesekezelés jelentősége.</p> <p>A kiválasztás részfolyamatainak mechanizmusa.</p>
A szabályozás	<p>A szabályozás, a vezérlés és a visszacsatolások.</p>
Az idegrendszer általános jellemzése	<p>Az idegsejt felépítése és működése. Spontán aktivitás. A receptor, a receptornak megfelelő (adekvát) inger, típusai (mechanikai, kémiai, fény, hő).</p> <p>A szinapszis fogalma, a serkentő vagy gátló hatás magyarázata.</p> <p>A reflexív és a reflexkör fogalma. Hierarchikus felépítés.</p> <p>A gerincvelő főbb funkciói.</p> <p>Az agy főbb részei, funkciói.</p> <p>A bőr és a belső szervek receptorai.</p> <p>Az érzékszervek működésének általános elvei.</p> <p>A szem részei, ezek működése, látáshibák, korrigálásuk.</p> <p>A pupilla, akkomodációs és szemhéjzáró reflex, a</p>

	<p>távolságészlelés. A külső-, közép- és belső fül része, működései. A nyúltvelői kemoreceptorok szerepe. A szaglóhám, az ízlelőbimbók szerepe. Az akaratlagos mozgások szerveződése. A motiváció szerepe. A kisagy fő funkciója, az alkohol hatása. A vegetatív működés fogalma, a szimpatikus és paraszimpatikus befolyásolás következményei, a vegetatív szabályozás megvalósulása. A központi és a perifériás idegrendszer fontosabb betegségei.</p>
Az emberi magatartás biológiai-pszichológiai alapjai	<p>Az öröklött és tanult magatartásformák. Öröklött és tanult elemek az emberi viselkedésben. A tanulás és az érzelmek kapcsolata. A tanulás kritikus szakaszai az egyedfejlődés során. Lorenz bevéződésre vonatkozó kísérletei. Megerősítés, szokás, függőség kialakulása. Az agresszió és az altruizmus megnyilvánulásai. Okai. Az érzelmi és értelmi fejlődés kapcsolata. Az idegrendszer egészségének kapcsolata az életmóddal; a stresszbetegségek kialakulása. A fájdalom jelző funkciójának jelentősége, a fájdalom csillapítása. Mechanizmusuk. A pszichoaktív szerek főbb csoportjai, a kémiai és a viselkedési függőségek közös jellegzetességei.</p>
A hormonrendszer, hormonális működések	<p>A hormonrendszer működésének lényege és szabályozása. A neurohormonális rendszer. Az inzulin, adrenalin, tiroxin, tesztoszteron, oxitocin, mineralokortikoidok, vazopresszin, kalcium-anyagcserét szabályozó hormonok termelődési helye és hatása. Az agyalapi mirigy hormonjai, szerepe. A női nemi ciklus során végbemenő hormonális és testi változások. A hormonális fogamzásgátlás biológiai alapjai. A cukorbetegség kialakulásának okai, szervi-élettani háttere és a cukorbetegség kezelése.</p>
Az immunrendszer, immunitás	<p>Antitest, antigén, immunitás. Az immunrendszer jellemző sejtjei és működésük. A gyulladás és a láz mint immunválasz elemei. A lázcsillapítás formái. Az immunizálás, a védőoltások jelentősége. Pasteur és Semmelweis tudománytörténeti jelentősége. Az AB0- és az Rh-vércsoportrendszer. Rh-összeférhetetlenség. A szervezett véradás és a vérátömlesztés egészségügyi jelentősége. Szervátültetés. A levegőszennyezés és a légúti allergiás, asztmás megbetegedések összefüggései.</p>

Szaporodás és egyedfejlődés	<p>A férfi és női nemi szervek felépítése, működése, a megtermékenyítés. Az ivar meghatározottságának szintjei.</p> <p>A családtervezés jelentősége, formái.</p> <p>Várandósság, terhesgondozás. A terhességmegszakítás lehetséges következményei.</p> <p>A meddőség gyakoribb okai és az ezeket korrigáló orvosi beavatkozások.</p> <p>Szexuális úton terjedő betegségek és megelőzésük lehetőségei.</p> <p>Az ember magzati fejlődésének, születésének és posztembrionális fejlődésének fő szakaszai.</p> <p>Az emberi élet életkori szakaszainak jellemző változásai.</p> <p>Az öregedés során bekövetkező biológiai változások.</p> <p>Az emberi élet vége.</p>
5. Egyed feletti szerveződési szintek	
Populáció	<p>A populáció fogalma és jellemzői. Szaporodási stratégiák.</p> <p>Növekedési modellek, korfák.</p> <p>A környezet fogalma, időbeli és térbeli változása.</p> <p>Tűrőképességi görbék és indikáció. Minimum-elv.</p> <p>A territórium, a rangsor, az önzetlen és az agresszív magatartás, a rituális harc, a behódolás fogalma, a csoportszerveződés típusai.</p> <p>Emberi és állati kommunikáció.</p> <p>A szimbiózis, a versengés, az asztalközösség (kommenzalizmus), az antibiózis, az élősködés és a táplálkozási kölcsönhatás (predáció) fogalma, állati és növényi példákkal.</p>
Életközösségek (élőhelytípusok)	<p>A flóra, a fauna és az életközösség (élőhelytípus) fogalma.</p> <p>Térbeli és időbeli mintázatok, az emberi hatás felismerése.</p> <p>Klímától és helyi tényezőktől függő életközösségek.</p> <p>Egy iskolájához vagy lakóhelyéhez közeli terület élővilága.</p> <p>Egy tó feltöltődésének folyamata.</p> <p>Hazai élőhelytípusok változásai a Kárpát-medence történelme során.</p>
Bioszféra, globális folyamatok	<p>A bioszféra fogalma. A Gaia-elmélet.</p> <p>Civilizációs ártalmak, a természetes növény- és állatvilágot pusztító és védő emberi beavatkozások.</p> <p>Globális és helyi problémák.</p> <p>Az ökológiai válság társadalmi és gazdasági összefüggései.</p>
Ökoszisztéma	<p>Az életközösségek anyagforgalmának és energiaáramlásának jellemzői.</p> <p>A szén, az oxigén és a nitrogén körforgása. (Biogeokémiai ciklus.)</p>
Környezet- és természetvédelem	<p>A természetvédelem fogalma, a mellette szóló érvek. A biodiverzitás.</p> <p>A védett területek típusai.</p> <p>Hazánk nemzeti parkjai.</p> <p>A környezetvédelem, a kibocsátás és az üledés, a határérték</p>

	<p>fogalma. A légszennyezés forrásai, az üvegházhatás. A lehetséges teendők. A vizek tisztulása, tisztítása. Fosszilis és megújuló energiaforrások. A talaj képződése és védelme.</p> <p>A hulladék típusai, kezelésük lehetséges módja.</p>
6. Öröklődés, változékonyság, evolúció	
Molekuláris genetika	<p>A gén és allél, a genetikai kód, a kromoszóma, a rekombináció, a kromatinfonál és homológ kromoszóma fogalma.</p> <p>A DNS bázissorrendje, a fehérje aminosavsorrendje, térszerkezete és biológiai funkciója, valamint a tapasztalható jelleg közötti általános összefüggés. A fehérjeszintézis folyamata.</p> <p>A mutáció fogalma, típusai, evolúciós szerepe és lehetséges hatásai. Mutagén hatások, csökkentésük vagy kivédésük lehetőségei. Kromoszóma-mutációk, kockázati tényezők.</p> <p>A génműködés szabályozása (laktóz operon).</p> <p>A daganatos betegségek és a kockázati tényezők.</p>
Mendeli genetika	<p>A haploid, diploid, homozigóta és heterozigóta, genotípus és fenotípus fogalmai.</p> <p>Az öröklésmenetek alaptípusai.</p> <p>A humángenetikai sajátos módszerei (családfelemzés).</p> <p>Az ivarsejtek szerepe az ivar meghatározásában.</p> <p>A génkölcsonhatás és a génkapcsoltság.</p> <p>Öröklődő mennyiségi tulajdonságok és hajlamok.</p> <p>A mendeli genetika korlátai.</p>
Populációgenetika és evolúciós folyamatok	<p>Az ideális és a reális populáció fogalma. A mutációk és a szelekció szerepe az evolúció folyamatában és a fajok keletkezésében. A természetes szelekció darwini modellje. A Hardy–Weinberg modell lényege és alkalmazása.</p> <p>A populáció nagyságának természetvédelmi jelentősége, kapcsolata a beltenyésztettséggel, genetikai sodródással.</p> <p>Adaptív és nem adaptív jellegű evolúciós folyamatok.</p> <p>Az evolúció közvetlen bizonyítékai; a kormeghatározás lehetőségei. Az evolúció szintjeire vonatkozó elméletek.</p> <p>A klón fogalma. Biotechnológiai módszerek.</p> <p>A géntechnológia mellett és ellen felsorakoztatható érvek.</p> <p>A genetikai tanácsadás jelentősége. A biológiai alkalmasság (fittnes) és az emberi élet értéke közti különbség.</p> <p>Az emberi genom felépítésének és szerveződésének feltárása (Humán Genom Program).</p>
A bioszféra evolúciója	<p>A fizikai és kémiai evolúció fogalma.</p> <p>Az emberszabású majmok és az ember vonásai. Az emberi faj egysége.</p> <p>Az ember származása.</p>

9. Az R. 2. számú melléklet MÁSODIK RÉSZ AZ ÉRETTSÉGI VIZSGATÁRGYAK ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI cím FÖLDRAJZ (FÖLDÜNK ÉS KÖRNYEZETÜNK) ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI alcíme helyébe a következő rendelkezés lép:

„FÖLDRAJZ (FÖLDÜNK ÉS KÖRNYEZETÜNK) ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A Földrajz (Földünk és környezetünk) érettségi vizsga célja

A középszintű tantárgyi érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázórendelkezik-e a köznap műveltség részét képező földrajzi-környezeti ismeretekkel, továbbá, hogy a vizsgázó

- képes-e összekapcsolni ismereteit a mindennapokban tapasztalható természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jelenségekkel, folyamatokkal;
- rendelkezik-e a földrajzi-környezeti szemlélet- és gondolkodásmód alapjaival;
- képes-e eligazodni a témákhoz kapcsolódó információhordozókban, belőlük adatokat, tényeket megállapítani, tudja-e értelmezni az információkat, illetve tud-e levonni alapvető következtetéseket azokról;
- jártas-e a különböző fajta térképeken közölt információk olvasásában, értelmezésében;
- képes-e földrajzi ismereteiről logikusan felépített, szabatosan megfogalmazott formában számot adni szóban és írásban;
- képes-e egyszerű gyakorlati és alapvető számítási feladatok elvégzésére, az eredmények értelmezésére.

Az emelt szintű tantárgyi érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- rendelkezik-e a felsőfokú tanulmányokhoz szükséges tantárgyi alapismeretekkel;
- képes-e felismerni az ismeretanyag belső összefüggéseit, az egyes témakörök közötti kapcsolatokat;
- tudja-e alkalmazni ismereteit a természeti, a társadalmi-gazdasági és a környezeti jelenségek és folyamatok értelmezésében;
- jártas-e a földrajzi-környezeti tartalmú információhordozók kiválasztásában és használatában, a bennük közölt információk feldolgozásában, értelmezésében; képes-e azokról következtetések levonására, összefüggések és törvényszerűségek megállapítására;
- rendelkezik-e a több témakör ismeretanyagának logikai összekapcsolását igénylő problémák, feladatok felismerésének és megoldásának képességével;
- képes-e földrajzi ismereteiről logikusan felépített, szabatosan megfogalmazott formában számot adni szóban és írásban, illetve milyen szinten képes különböző típusú írásbeli feladatok megoldására;

- képes-e a földrajzi-környezeti tartalmú információkkal kapcsolatos egyszerű vázlatrajzok, folyamatábrák, keresztmetszeti rajzok és térkép-vázlatok készítésére és azok értelmezésére.

A vizsga sikeres teljesítéséhez szükség van az általános iskolában tanult tananyagrészek szintézisére és a középiskolában elsajátított ismeretek alapján történő újraértelmezésére.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakör	Követelmények
1. Térképi ismeretek	
	<p>A földrajzi környezet ábrázolásának lehetőségei, módjai. A különböző tartalmú és fajtájú térképeken közölt információk leolvasása, az egyszerű összefüggések feltárása és alkalmazása. Tájékozódás a térképen és a térképpel. Távérzékelés és térinformatika.</p>
2. Kozmikus környezetünk	
	<p>A csillagászati ismeretek fejlődése. A Világegyetem. A Nap és kísérei. A Föld mint égitest. (Tengely körüli forgás, Nap körüli keringés.) Az űrkutatás szerepe a Naprendszer megismerésében.</p>
3. A geoszférák földrajza	
A kőzetburok	<p>Földtörténet. A Föld gömbhéjas szerkezetének jellemzői. A kőzetlemezek és mozgásaik következményei. A hegység-képződés. A kőzet-burok (litoszféra) építőkövei, ásványkincsek. A Föld nagyszerkezeti egységei. (Ösmasszívumok, Röghegységek, Gyűrthegegyégek, Süllyedékterületek, Síkságok.) A földfelszín formálódása. A talaj.</p>
A levegőburok	<p>A légkör kialakulása, anyaga és szerkezete. A levegő felmelegedése. A levegő mozgása. Felhő és csapadékképződés. Az időjárás és az éghajlat. A szél és a csapadék felszínformáló tevékenysége. A légszennyezés következményei.</p>
A vízburok	<p>A vízburok kialakulása és tagolódása, tulajdonságai és mozgásai. A felszíni vizek és felszínalakító hatásuk. (A tavak és a folyóvizek.)</p>

	<p>A felszín alatti vizek.</p> <p>A víz és a jég felszínformáló munkája.</p> <p>A karsztosodás.</p> <p>A vízburok mint gazdasági erőforrás.</p> <p>A vízburok környezeti problémái.</p>
A geoszférák kölcsönhatásai	A geoszférák kölcsönhatásaihoz kapcsolódó folyamatábrák és szemelvények elemzése.
4. A földrajzi övezetesség	
	<p>A szoláris és a valódi éghajlati övezetesség .</p> <p>A vízszintes földrajzi övezetesség.</p> <p>Az egyes övezetek egyedi jellemzői.</p> <p>A forró övezet.</p> <p>(Egyenlítői öv, Átmeneti öv, Térítői öv, Monszun vidék.)</p> <p>Az egyes övezetek egyedi jellemzői.</p> <p>Mérsékelt övezet. (Meleg-mérsékelt öv, Valódi mérsékelt öv, Hideg-mérsékelt öv.)</p> <p>Az egyes övezetek egyedi jellemzői.</p> <p>A hideg övezet.</p> <p>(Sarkkörüi öv, Sarkvidéki öv.)</p> <p>A függőleges földrajzi övezetesség.</p>
5. Társadalmi folyamatok a 21. század elején	
	<p>A népesség földrajzi jellemzői.</p> <p>(Demográfiai folyamatok, A népesség összetétele.)</p> <p>Településtípusok, urbanizáció.</p>
6. A világgazdaság jellemző folyamatai	
	<p>Nemzetgazdaságok és a világgazdaság.</p> <p>Integrációs folyamatok.</p> <p>A globalizáció.</p> <p>A monetáris világ.</p>
7. Magyarország – Helyünk a Kárpát-medencében és Európában	
	<p>A Kárpát-medence természet- és társadalom-földrajzi sajátosságai.</p> <p>Magyarország természetföldrajzi adottságai.</p> <p>Magyarország társadalmi-gazdasági jellemzői.</p> <p>A társadalmi-gazdasági fejlődés jellemzői.</p> <p>Hazánk nagytájainak eltérő természeti és társadalmi-gazdasági képe.</p> <p>A magyarországi régiók földrajzi jellemzői.</p> <p>Természeti, kulturális és történelmi értékek védelme.</p> <p>Magyarország környezeti állapota.</p> <p>Az országhatárokon átívelő kapcsolatok.</p>
8. Európa földrajza – A társadalmi-gazdasági fejlődés regionális különbségei Európában	
	<p>Európa általános természetföldrajzi képe.</p> <p>Európa általános társadalom-földrajzi képe.</p>

	<p>Az Európai Unió. A területi fejlettség különbségei Európában. Az Európai Unió magterületei (Egyesült Királyság, Franciaország, Benelux államok, Németország). Fejlett gazdaságú országok Európa közepén (Ausztria, Svájc). A gazdasági felzárkózás lehetőségeinek példái (Olaszország). Kelet-Közép- és Délkelet-Európa rendszerváltó országai (Lengyelország, Szlovákia, Románia, Jugoszlávia utódállamai [Délszláv államok], Szlovénia, Horvátország, Szerbia). Kelet-Európa (Oroszország, Ukrajna).</p>
9. Az Európán kívüli földrészek földrajza	
	<p>A kontinensek általános természet- és társadalom-földrajzi képe. Ázsia általános földrajzi jellemzői. Ázsia regionális földrajza (Kína, Japán, India, Délkelet-Ázsia iparosodott és iparosodó országai, Délnyugat-Ázsia). Ausztrália és Óceánia. Afrika általános földrajzi jellemzői. Afrika regionális földrajza. Amerika földrajza. Amerika országai, regionális földrajza (Amerikai Egyesült Államok, Latin-Amerika, Brazília, „Banánköztársaságok”, adóparadicsomok).</p>
10. Globális kihívások – a fenntarthatóság kérdőjelei	
	<p>A globálissá váló környezetszennyezés és következményei. A demográfiai és urbanizációs válság. Élelmezési válság. A mind nagyobb méretű fogyasztás és a gazdasági növekedés következményei. A környezet- és a természetvédelem feladatai.</p>

EMELT SZINT

Témakör	Követelmények
1. Térképi ismeretek	
	<p>A földrajzi környezet ábrázolásának lehetőségei, módjai. A különböző tartalmú és fajtájú térképeken közölt információk leolvasása, az egyszerű összefüggések feltárása és alkalmazása. Tájékozódás a térképen és a térképpel. Távérzékelés és térinformatika.</p>

2. Kozmikus környezetünk	
	<p>A csillagászati ismeretek fejlődése. A Világegyetem.</p> <p>A Nap és kísérei.</p> <p>A Föld mint égitest (Tengely körüli forgás, Nap körüli keringés).</p> <p>Az űrkutatás szerepe a Naprendszer megismerésében.</p>
3. A geoszférák földrajza	
A kőzetburok	<p>Tájékozódás a földtörténeti időegységekben és főbb eseményeikben.</p> <p>A Föld gömbhéjas szerkezetének jellemzői.</p> <p>A kőzetlemezek és mozgásaik következményei.</p> <p>A hegység-képződés.</p> <p>A kőzet-burok (litoszféra) építőkövei, ásványkincsek.</p> <p>A Föld nagyszerkezeti egységei (Ösmasszívumok [ösföld], Röghegységek, Gyűrthegységek, Süllyedékterületek, Síkságok).</p> <p>A földfelszín formálódása.</p> <p>A talaj.</p>
A levegőburok	<p>A légkör kialakulása, anyaga és szerkezete.</p> <p>A levegő felmelegedése.</p> <p>A levegő mozgása.</p> <p>Felhő és csapadékképződés.</p> <p>Az időjárás és az éghajlat.</p> <p>A szél és a csapadék felszínformáló tevékenysége.</p> <p>A légszennyezés következményei.</p>
A vízburok	<p>A vízburok kialakulása és tagolódása, tulajdonságai és mozgásai.</p> <p>A felszíni vizek és felszínalakító hatásuk. (A tavak és a folyóvizek.)</p> <p>A felszín alatti vizek.</p> <p>A víz és a jég felszínformáló munkája.</p> <p>A karsztosodás.</p> <p>A vízburok mint gazdasági erőforrás.</p> <p>A vízburok környezeti problémái.</p>
A geoszférák kölcsönhatásai	<p>A geoszférák közötti összefüggések bemutatása példák segítségével.</p> <p>A geoszférák legfőbb környezeti problémáinak társadalmi-gazdasági és szemléleti okai. Következményeinek, megelőzési és megoldási lehetőségeinek bemutatása példák alapján.</p>
4. A földrajzi övezetesség	
	<p>A szoláris és a valódi éghajlati övezetesség.</p> <p>A vízszintes földrajzi övezetesség.</p> <p>Az egyes övezetek egyedi jellemzői.</p> <p>A forró övezet.</p>

	<p>(Egyenlítői öv, Átmeneti öv, Térítői öv, Monszun vidék)</p> <p>Az egyes övezetek egyedi jellemzői.</p> <p>Mérsékelt övezet. (Meleg-mérsékelt öv, Valódi mérsékelt öv, Hideg-mérsékelt öv)</p> <p>Az egyes övezetek egyedi jellemzői.</p> <p>A hideg övezet.</p> <p>(Sarkkörü öv, Sarkvidéki öv)</p> <p>A függőleges földrajzi övezetesség.</p>
5. Társadalmi folyamatok a 21. század elején	
	<p>A népesség földrajzi jellemzői.</p> <p>(Demográfiai folyamatok, A népesség összetétele)</p> <p>Településtípusok, urbanizáció.</p>
6. A világgazdaság jellemző folyamatai	
	<p>Nemzetgazdaságok és a világgazdaság.</p> <p>Integrációs folyamatok.</p> <p>A globalizáció.</p> <p>A monetáris világ.</p>
7. Magyarország – Helyünk a Kárpát-medencében és Európában	
	<p>A Kárpát-medence természet- és társadalom-földrajzi sajátosságai.</p> <p>Magyarország természetföldrajzi adottságai.</p> <p>Magyarország társadalmi-gazdasági jellemzői.</p> <p>A társadalmi-gazdasági fejlődés jellemzői.</p> <p>Hazánk nagytájainak eltérő természeti és társadalmi-gazdasági képe.</p> <p>A magyarországi régiók földrajzi jellemzői.</p> <p>Természeti, kulturális és történelmi értékek védelme.</p> <p>Magyarország környezeti állapota.</p> <p>Az országhatárokon átvívelő kapcsolatok.</p>
8. Európa földrajza. A társadalmi-gazdasági fejlődés regionális különbségei Európában	
	<p>Európa általános természetföldrajzi képe.</p> <p>Európa általános társadalom-földrajzi képe.</p> <p>Az Európai Unió.</p> <p>A területi fejlettség különbségei Európában.</p> <p>Az Európai Unió magterületei</p> <p>(Egyesült Királyság, Franciaország, Benelux államok, Németország).</p> <p>Fejlett gazdaságú országok Európa közepén (Ausztria, Svájc).</p> <p>A gazdasági felzárkózás lehetőségeinek példái (Olaszország, Spanyolország, Görögország).</p> <p>Kelet-Közép- és Délkelet-Európa rendszerváltó országai</p> <p>(Lengyelország, Csehország, Szlovákia, Románia, Jugoszlávia utódállamai [Délszláv államok], Szlovénia, Horvátország, Szerbia).</p> <p>Kelet-Európa (Oroszország, Ukrajna).</p>

9. Az Európán kívüli földrészek földrajza	
	<p>A kontinensek általános természet- és társadalom-földrajzi képe.</p> <p>Ázsia általános földrajzi jellemzői.</p> <p>Ázsia regionális földrajza (Kína, Japán, India, Délkelet-Ázsia iparosodott és iparosodó országai, Délnyugat-Ázsia).</p> <p>Ausztrália és Óceánia.</p> <p>A sarkvidék földrajza.</p> <p>Afrika általános földrajzi jellemzői.</p> <p>Afrika regionális földrajza.</p> <p>Amerika földrajza.</p> <p>Amerika országai, regionális földrajza (Amerikai Egyesült Államok, Kanada, Latin-Amerika, Mexikó, Brazília, „Banánköztársaságok”, adóparadicsomok).</p>
10. Globális kihívások – a fenntarthatóság kérdőjelei	
	<p>A globálissá váló környezetszennyezés és következményei.</p> <p>A demográfiai és urbanizációs válság.</p> <p>Élelmezési válság.</p> <p>A mind nagyobb méretű fogyasztás és a gazdasági növekedés következményei.</p> <p>A környezet- és a természetvédelem feladatai.</p>

”

10. Az R. 2. számú melléklet MÁSODIK RÉSZ AZ ÉRETTSÉGI VIZSGATÁRGYAK ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI cím ÉNEK-ZENE ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI alcíme helyébe a következő rendelkezés lép:

**„ÉNEK-ZENE
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI**

A vizsga formája

Középszinten: gyakorlati / szóbeli és írásbeli.

Emelt szinten: gyakorlati / szóbeli és írásbeli.

Az ének-zene érettségi vizsga célja

A középszintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- képes-e jól artikuláltan, tisztán intonálva, zeneileg formáltan énekelni;
- tudja-e kottaolvasási ismereteit alkalmazni a lapról olvasáskor;
- képes-e a tanult zeneművek hallás utáni felismerésére, a zeneszerzők, a műfajok, a korszakok meghatározására;
- ismeri-e a zenetörténeti korok általános jellemzőit;
- tud-e stílusjegyek alapján zenetörténeti korszakokat meghatározni;
- képes-e a társzművészeti (irodalmi, képzőművészeti, építészeti) és történelmi kapcsolódások felvázolására;
- képes-e dallamátírásra a tanult hangnemekben.

Az emelt szintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- képes-e az esztétikai és előadói szempontoknak megfelelő éneklésre, artikulációra, biztos intonációra, frazeálásra, formálásra;
- képes-e társas zenélésre, képes-e alkalmazkodni és így élményt nyújtóan énekelni;
- tudja-e alkalmazni zenei ismereteit a lapról olvasáskor;
- tud-e tájékozódni a zeneirodalom kiemelkedő alkotásai között;
- képes-e zeneművek meghallgatása alapján a stílusok, zeneszerzők, művek, műfajok, formák, szerkesztési módok felismerésére, meghatározására;
- fel tud-e tártani összefüggéseket, történelmi kapcsolódásokat, képes-e a társzművészeti kapcsolatok kifejtésére (irodalom, képzőművészet, építészet, tánc, színház);
- a műelemzésekben tudja-e tanult ismereteit alkalmazni;
- képes-e a zenei hallás és íráskészségek megfelelő szintű alkalmazására;
- képes-e hangközök, hangzatok lejegyzésére, éneklésére és megnevezésére;
- képes-e diktálás alapján egy- és kétszólamú dallamok lejegyzésére a tanult hangnemekben.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Kompetenciák/ Témakörök	Követelmények
----------------------------	---------------

1. Éneklés és zenetörténet	
Népzene	<p>Eltérő stílusú magyar népdalok, valamint nemzetiségi és más népek népdalának előadása emlékezetből.</p> <p>A magyar népdalok stílusrétegeinek ismerete, a régi és az új stílusú népdalok elemzése: dallamvonal, sorszerkezet, kadencia, szótagszám, hangkészlet, hangsor megállapítása, besorolás az alapvető stílusrétegekbe.</p> <p>A tanult népdalokhoz kapcsolódó népszokások, jeles napok ismerete.</p> <p>Népzenei ismeretek: téma- és ünnepkör szerinti dialektusok.</p> <p>A népzene gyűjtés és rendszerezés általános ismerete.</p> <p>A műfajokhoz kapcsolódó népi hangszerek ismerete és felismerése.</p>
Műzene	<p>A zenetörténeti korszakok általános jellemzése.</p> <p>Társművészeti összefüggések bemutatása (irodalom, képzőművészet, építészet).</p> <p>A korszakok történelmi, társadalmi háttérének ismerete.</p> <p>A tanult zeneszerzők személyiségének bemutatása és főbb műveik megnevezése.</p> <p>Zenei műszavak, fogalmak, előadási jelek, hangszerek ismerete.</p>
<i>Középkor</i>	<p>Gregorián dallam éneklése latin szöveggel, emlékezetből.</p> <p>Trubadúr vagy trouvère dallam előadása szöveggel, emlékezetből.</p> <p>Az énekelt dallamok elemzése a stílus jellegzetes vonásainak bemutatásával, kottakép alapján (a ritmus, a dallam és a szöveg sajátosságai, egyéb kapcsolódások).</p> <p>A gregorián ének általános jellemzése.</p> <p>A zenei írásbeliség történetiségének ismerete, a kottairás fejlődése (Arezzoi Guido munkássága).</p> <p>A zsoltár, himnusz fogalmának meghatározása.</p> <p>Az énekes világi zene általános jellemzése (trubadúr, trouvère dallamok).</p>
<i>Reneszánsz</i>	<p>Históriás ének szöveges megszólaltatása emlékezetből.</p> <p>Ungaresca dallam éneklése szolmizálva, emlékezetből.</p> <p>Az énekelt dallamok elemzése a stílus jellegzetes vonásainak bemutatásával, kottakép alapján (a ritmus, a dallam és a szöveg sajátosságai, egyéb kapcsolódások).</p> <p>Vokális műfajok ismerete, a műfaji jellemzők meghatározása (mise, motetta, madrigál).</p> <p>A magyarországi reneszánsz zene általános bemutatása.</p> <p>A homofon és a polifon szerkesztési mód kottakép alapján történő felismerése és értelmezése.</p>
<i>Barokk</i>	<p>Virágének előadása szöveggel, emlékezetből.</p> <p>Korál dallam éneklése magyar vagy eredeti szöveggel, emlékezetből.</p> <p>Könnyebb ária vagy dal szöveges éneklése emlékezetből, zongorakísérettel.</p> <p>Barokk hangszeres zeneműrészlet hangszeres bemutatása vagy éneklése emlékezetből, szolmizálva vagy abszolút névvel.</p>

	<p>Az énekelt dallamok elemzése a stílus jellegzetes vonásainak bemutatásával, kottakép alapján (a ritmus, a dallam és a szöveg sajátosságai).</p> <p>J. S. Bach és G. F. Händel munkásságának bemutatása, főbb műveik felsorolása.</p> <p>Korál, passió, oratórium, kantáta, a barokk opera meghatározása.</p> <p>A korál szerepének ismertetése.</p> <p>A da capo-s ária formai ismerete.</p> <p>Zenei formák: rondó, variáció értelmezése.</p> <p>Hangszeres műfajok: concerto, concerto grosso, szvit, prelúdium, fuga értelmezése.</p> <p>A barokk zenekar összetételének és jellemző hangszereinek felsorolása.</p>
<i>Bécsi klasszika</i>	<p>Bécsi klasszikus szerzők (J. Haydn, W. A. Mozart, L. van Beethoven) egy-egy dalának bemutatása szöveggel, emlékezetből, (tanári) zongorakísérettel.</p> <p>J. Haydn, W. A. Mozart vagy L. van Beethoven egy hangszeres zeneműve jellegzetes periódus terjedelmű témájának hangszeres bemutatása vagy éneklése emlékezetből, szolmizálva vagy abszolút névvel.</p> <p>Az énekelt dallamok elemzése a stílus jellegzetes vonásainak bemutatásával, kottakép alapján (a ritmus, a dallam és a szöveg sajátosságai, kapcsolódásuk, formai elemzés).</p> <p>J. Haydn, W. A. Mozart és L. van Beethoven munkásságának vázlatos ismertetése, főbb műveik felsorolása.</p> <p>A periódus fogalma.</p> <p>A két-, illetve háromtagú formák meghatározása.</p> <p>Jellemző műfajok általános bemutatása: szonáta, vonósnégyes, szimfónia, klasszikus versenymű, opera, klasszikus dal.</p> <p>A klasszikus szimfonikus zenekar összetételének meghatározása.</p>
<i>Romantika</i>	<p>Három, különböző szerzőtől származó romantikus mű éneklése emlékezetből, zongorakísérettel.</p> <p>Műzenei részlet hangszeres bemutatása vagy éneklése emlékezetből, szolmizálva vagy abszolút névvel.</p> <p>A romantikus dal jellegzetes vonásainak ismerete. A dalciklus fogalma.</p> <p>A programzene meghatározása.</p> <p>A szimfonikus költemény műfaji meghatározása.</p> <p>A nemzeti romantika jellemzése.</p> <p>Liszt Ferenc és Erkel Ferenc munkásságának vázlatos ismertetése, főbb műveik felsorolása.</p>
<i>A 19-20. század fordulója</i>	<p>M. Ravel egy művének, vagy műrészletének éneklése emlékezetből, szolmizálva vagy hangnévvel.</p> <p>A zenei impresszionizmus bemutatása (melodika, hangkészlet, hangszerelés), zenei törekvések a 19-20. század fordulóján.</p>
<i>20. századi és kortárs zene</i>	<p>Bartók Béla és Kodály Zoltán egy-egy zenemű részletének éneklése emlékezetből, szöveggel, szolmizálva vagy abszolút</p>

	<p>névvel.</p> <p>20. századi vagy kortárs mű vagy műrészlet hangszeres bemutatása illetve éneklése emlékezetből, szöveggel, szolmizálva vagy abszolút névvel.</p> <p>Bartók Béla és Kodály Zoltán munkásságának bemutatása (életút, főbb művek).</p> <p>A 20. század főbb zenei irányzatainak megnevezése, lényegük ismerete (neoklasszicizmus, folklorizmus, expresszionizmus).</p> <p>Komponálási technika (dodekafónia) megnevezése, lényegének ismerete.</p> <p>Az amerikai zene fejlődésének, a dzsessz és hatásának leíró jellegű, általános bemutatása.</p>
2. Zeneelmélet	
	<p>A tanult anyagban leggyakrabban előforduló zenei műszavak, fogalmak, előadási jelek, hangszerek ismerete.</p> <p>Dallamok olvasása és írása violinkulcsban.</p> <p>A módosítójelek használata az ötvonalas rendszerben (kereszt, bé, feloldójel).</p> <p>Törzshangok és egyszeresen módosított hangok lejegyzése az ötvonalas rendszerben.</p> <p>Oktávig terjedő valamennyi kis, nagy, tiszta hangköz, alaphelyzetű hármashangzat (dúr, moll, szűkített, bővített) ismerete és lejegyzése szolmizációs nevekkkel és az ötvonalas rendszerben (2#-2b-ig) adott hangra.</p> <p>A -ton, a -chord és a hétfokú (modális, dúr, moll) hangsorok ismerete, felismerésük és lejegyzésük betűkotta segítségével.</p> <p>A ritmusértékek, ritmusképletek, a 2/4, 4/4, 3/4, 3/8, 6/8-os metrum ismerete.</p> <p>Szekvencia szerkesztése.</p> <p>Középnehéz, periódus terjedelmű, modulálás nélküli dallam felismerő kottaolvasása szolmizálva vagy hangnévvel (2# - 2b-ig).</p>
3. Zenefelismerés	
	<p>A zenefelismerési feladatban a Részletes követelmények Műjegyzékében szereplő (CD-n rögzített) zenei szemelvényeket kell felismerni, azonosítani az alábbiak szerint:</p> <ul style="list-style-type: none"> - népi hangszerek neve, - korszak, illetve évszázad, - zeneszerző, - mű címe, részlet (tétel) címe, - műfaj, - forma. <p>A válogatás az Általános követelményekben szereplő korszakok, stílusok és műfajok szerint történhet.</p>
4. Dallamírás	
	<p>Egy egyszólamú, hangnemben maradó, periódus terjedelmű dallam átírása betűkottából a vonalrendszerbe violinkulcsban, 2# - 2b előjegyzési körben vagy fordítva, vonalrendszerről betűkottára.</p>

EMELT SZINT

Kompetenciák/ Témakörök	Követelmények
1. Éneklés és zeneirodalom	
Népzene	<p>Eltérő stílusú magyar népdalok, valamint nemzetiségi és két, más népek népdalának előadása szöveggel, emlékezetből. A nemzetiségi népdal, illetve a más népek dala eredeti nyelven is előadható.</p> <p>A magyar népdalok stílusrétegeinek ismerete, a régi és az új stílusú népdalok elemzése: dallamvonal, sorszerkezet, kadencia, szótagszám, hangkészlet, hangsor megállapítása, besorolás az alapvető stílusrétegekbe.</p> <p>A műfajokhoz kapcsolódó népi hangszerek ismerete és felismerése.</p> <p>A tanult népdalokhoz kapcsolódó népszokások, jeles napok ismerete.</p> <p>Népzenei ismeretek: téma- és ünnepkör szerinti dialektusok.</p> <p>A népzene gyűjtés és rendszerezés általános ismerete.</p>
Műzene	<p>A zenetörténeti korszakok általános jellemzése, a legjelentősebb zeneszerzők munkásságának vázlatos ismerete, főbb műveik megnevezése.</p> <p>Társzművészeti összefüggések bemutatása (építészet, irodalom, képzőművészet, tánc, színházművészet).</p> <p>A korszakok történelmi, társadalmi hátterének ismerete.</p> <p>A tanult zeneszerzők munkásságának vázlatos ismertetése és főbb műveik megnevezése.</p> <p>Zenei műszavak, fogalmak, előadási jelek, hangszerek ismerete.</p>
<i>Középkor</i>	<p>Szillabikus és melizmatikus gregorián dallam latin nyelvű éneklése emlékezetből, elemzése a stílus jellegzetes vonásainak bemutatásával, kottakép alapján.</p> <p>A gregorián ének általános jellemzése.</p> <p>A zenei írásbeliség történetiségének ismerete, a kottairás fejlődése (Arezzo, Guido munkássága).</p> <p>A zsoltár, himnusz fogalmának meghatározása.</p> <p>Trubadúr vagy trouvère és egy Minnesang dallam előadása szöveggel emlékezetből, elemzésük a stílus jellegzetes vonásainak bemutatásával, kotta alapján.</p> <p>Az énekes világi zene általános jellemzése (trubadúr, trouvère, Minnesang dallamok).</p> <p>A többszólamúság kialakulásának ismerete.</p>
<i>Reneszánsz</i>	<p>Históriás ének szöveges megszólaltatása emlékezetből, elemzése a stílus jellegzetes vonásainak bemutatásával, kottakép alapján.</p> <p>Ungaresca dallam éneklése szolmizálva emlékezetből, elemzése a stílus jellegzetes vonásainak bemutatásával, kottakép alapján.</p> <p>Egy ismeretlen világi vagy egy egyházi kórusmű elemzése kotta alapján.</p> <p>Vokális műfajok ismerete, a műfaji jellemzők meghatározása (mise, motetta, madrigál).</p> <p>A homofon és a polifon szerkesztési mód kottakép alapján történő</p>

	<p>felismerése és értelmezése.</p> <p>O. Lassus és G. P. da Palestrina munkásságának vázlatos ismertetése.</p> <p>A magyarországi reneszánsz zene általános bemutatása.</p>
<i>Barokk</i>	<p>Korál dallam éneklése magyar vagy eredeti szöveggel, emlékezetből.</p> <p>Egy virágének előadása szöveggel, emlékezetből.</p> <p>Könnyebb ária vagy dal szöveges éneklése emlékezetből, zongorakísérettel.</p> <p>Barokk hangszeres zeneműrészlet hangszeres bemutatása vagy éneklése emlékezetből, szolmizálva vagy abszolút névvel.</p> <p>Társaséneklés.</p> <p>Az énekelt dallamok elemzése a stílus jellegzetes vonásainak bemutatásával kottakép alapján (a ritmus, a dallam és a szöveg sajátosságai).</p> <p>Jellemző műfajok: korál, passió, oratórium, kantáta, barokk opera meghatározása.</p> <p>A korál szerepének ismertetése.</p> <p>A da capo-s ária formai ismerete.</p> <p>Zenei formák: rondó, variáció értelmezése.</p> <p>Hangszeres műfajok: prelúdium, fuga, concerto, concerto grosso, szvit értelmezése.</p> <p>A barokk zenekar összetételének és jellemző hangszereinek felsorolása.</p> <p>A. Vivaldi, H. Purcell, J. S. Bach, G. F. Händel és Esterházy Pál munkásságának vázlatos ismertetése, főbb műveik felsorolása.</p>
<i>Bécsi klasszika</i>	<p>Bécsi klasszikus szerzők (J. Haydn, W. A. Mozart, L. van Beethoven) egy-egy dalának bemutatása szöveggel, emlékezetből, zongorakísérettel.</p> <p>J. Haydn, W. A. Mozart vagy L. van Beethoven egy hangszeres zeneműve jellegzetes periódus terjedelmű témájának hangszeres bemutatása vagy éneklése emlékezetből, szolmizálva vagy abszolút névvel.</p> <p>Társas éneklés.</p> <p>Az énekelt dallamok elemzése a stílus jellegzetes vonásainak bemutatásával, kottakép alapján (a ritmus, a dallam és a szöveg sajátosságai, kapcsolódásuk, formai elemzés).</p> <p>A klasszikus periódus fogalma, a két-, illetve háromtagú formák, a szonátaforma, a variációs forma és a rondóforma meghatározása.</p> <p>Jellemző műfajok általános bemutatása: szonáta, vonósnégyes, szimfónia, klasszikus versenymű, opera, klasszikus dal.</p> <p>A szimfonikus zenekar összetételének meghatározása.</p> <p>A magyar verbunkos zene jellemzése, kiemelkedő mestereinek megnevezése, kapcsolata a magyar népzenevel.</p> <p>J. Haydn, W. A. Mozart és L. van Beethoven munkásságának vázlatos ismertetése, főbb műveik felsorolása.</p>
<i>Romantika</i>	<p>Három, különböző szerzőtől származó romantikus mű éneklése emlékezetből, zongorakísérettel.</p> <p>Társas éneklés.</p> <p>Műzenei részlet hangszeres bemutatása vagy éneklése emlékezetből, szolmizálva vagy abszolút névvel.</p>

	<p>Az énekelt dallamok elemzése a stílus jellegzetes vonásainak bemutatásával, kottakép alapján (a ritmus, a dallam és a szöveg sajátosságai, kapcsolódásuk, formai elemzés).</p> <p>A romantikus dal és jellegzetes vonásainak ismerete. A dalciklus fogalma.</p> <p>A programzene meghatározása.</p> <p>A romantikus zenekari összetétel.</p> <p>A szimfonikus költemény műfaji meghatározása.</p> <p>A nemzeti romantika jellemzése: A. Dvořák, B. Smetana és M. P. Muszorgszkij idetartozó műveinek megnevezése.</p> <p>A legjelentősebb operaszerzők (G. Verdi, R. Wagner, G. Puccini); főbb műveik felsorolása.</p> <p>Liszt Ferenc és Erkel Ferenc munkásságának bemutatása, főbb műveik felsorolása.</p>
<i>A 19-20. század fordulója</i>	<p>C. Debussy vagy M. Ravel egy művének vagy műrészletének éneklése emlékezetből, szolmizálva vagy hangnévvel.</p> <p>A zenei impresszionizmus bemutatása (melodika, hangkészlet, hangszerelés), zenei törekvések a századfordulón.</p> <p>C. Debussy és M. Ravel munkásságának vázlatos ismertetése, művészetük jellegzetességeinek bemutatása.</p>
<i>20. századi és kortárs zene</i>	<p>Bartók Béla és Kodály Zoltán egy-egy zenemű részletének éneklése emlékezetből, szöveggel, szolmizálva vagy abszolút névvel.</p> <p>20. századi vagy kortárs mű vagy műrészlet hangszeres bemutatása illetve éneklése emlékezetből, szöveggel, szolmizálva vagy abszolút névvel.</p> <p>Társas éneklés.</p> <p>Bartók Béla és Kodály Zoltán munkásságának bemutatása (életút, főbb művek).</p> <p>Bartók Béla és Kodály Zoltán művei (jellemző formai, dallami, ritmikai) sajátosságainak ismerete.</p> <p>A 20. század főbb zenei irányzatainak megnevezése, lényegük ismerete (neoklasszicizmus, folklorizmus, expresszionizmus).</p> <p>Komponálási technikák (dodekafónia, szeriális zene, repetitív zene, bruitizmus, aleatória, elektronikus és elektroakusztikus zene) megnevezése, lényegük ismerete.</p> <p>Egy, a vizsgázó által választott kortárs zeneszerző művészetének bemutatása.</p> <p>Az amerikai zene fejlődésének, a dzsessznek és hatásának leíró jellegű általános bemutatása.</p>
2. Zeneelmélet	
	<p>A tanult anyagban leggyakrabban előforduló zenei műszavak, fogalmak, előadási jelek, hangszerek ismerete.</p> <p>Hangközök éneklése (oktáv hangterjedelmen belül tiszta, kis és nagy) szolmizálva és hangnévvel (4#-4b-ig).</p> <p>Alaphelyzetű hármashangzatok éneklése azonos hangmagasságról indítva, szolmizálva és hangnévvel (4#-4b-ig).</p> <p>Domináns szeptimakkord éneklése alaphelyzetben oldással, szolmizálva és hangnévvel (4#-4b-ig).</p>

	<p>Egészhangú skála éneklése hangnévvel.</p> <p>Dallamok olvasása violinkulcsban, írása violin- és basszuskulcsban.</p> <p>A módosítójelek használata az ötvonalas rendszerben (kereszt, bé, feloldójel).</p> <p>Törzshangok és egyszeresen módosított hangok lejegyzése az ötvonalas rendszerben.</p> <p>Decimáig terjedő valamennyi (egyszeres módosítással kottázható) hangköz, alaphelyzetű hármashangzatok és fordításaik (dúr, moll, szűkített, bővített) ismerete, lejegyzése szolmizációs nevekkal és az ötvonalas rendszerben (4#-4b-ig), adott hangra.</p> <p>A -ton, a -chord és a hétfokú (modális, dúr, moll) hangsorok ismerete, felismerésük és lejegyzésük betűkotta segítségével.</p> <p>A ritmusértékek, ritmusképletek, a 2/4, 4/4, 3/4, 3/8, 6/8-os metrum ismerete.</p> <p>Szekvencia szerkesztése.</p> <p>A teljes kvintkör ismerete.</p>
3. Lapról olvasás	
	<p>Középnéhez, periódus terjedelmű, moduláló barokk, klasszikus, romantikus vagy 20. századi dallam lapról éneklése szolmizálva vagy hangnévvel (4#-4b-ig).</p>
4. Zenefelismerés	
	<p>A zenefelismerési feladatban a Részletes követelmények Műjegyzékében szereplő (CD-n rögzített) zenei szemelvényeket kell felismerni, azonosítani az alábbiak szerint:</p> <ul style="list-style-type: none"> - népi hangszerek neve, - korszak illetve évszázad, - zeneszerző, - mű címe, részlet (tétel) címe, - műfaj, - forma. <p>A zenefelismerés az ismert műrészleteken kívül tartalmazhat olyan ismeretlen zenei szemelvényeket is, ahol a vizsgázónak hangszerrel kell felismernie, vagy a hallott művet a megfelelő zenetörténeti stíluskorszakban kell elhelyeznie.</p> <p>A válogatás az Általános követelményekben szereplő korszakok, stílusok és műfajok szerint történhet.</p>
5. Dallamírás	
	<p>8–10 ütem terjedelmű, hangnemben maradó, egyszólamú dallam diktálás utáni lejegyzése violinkulcsban (4# - 4b-ig).</p> <p>8–10 ütem terjedelmű, egyszerű kétszólamú dallam diktálás utáni lejegyzése violinkulcsban, vagy violin- és basszuskulcsban (4# - 4b-ig)."</p>

11. Az R. 2. számú melléklet MÁSODIK RÉSZ AZ ÉRETTSÉGI VIZSGATÁRGYAK ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI cím RAJZ ÉS VIZUÁLIS KULTÚRA ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI alcíme helyébe a következő rendelkezés lép:

„VIZUÁLIS KULTÚRA ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és gyakorlati.

Emelt szinten: gyakorlati/írásbeli és szóbeli.

A vizuális kultúra vizsga célja

A tantárgy jellegéből következik, hogy a vizuális alkotás és a vizuális befogadás egyazon tanulási folyamat része, de – mint különbözően fejleszthető képességrendszerrel szemben támasztott követelmény – elkülönülve jelenik meg a követelményrendszerben.

Mindkét fő kompetenciaterület esetében, mind az ismeret jellegű tudáselemek megjelenése, mind azok készség szintű alkalmazása eltérően kap hangsúlyt a két vizsgaszinten. Az emelt szintű követelmény a középszinthez képest tartalmában – az ismeretek mennyiségében – nem bővül jelentősen, arányosan változik azonban a készségek, képességek alkalmazásának szintje tekintetében. Ennek értelmében az emelt szintű vizsga során lényegesen fontosabb szerepet kap az elsajátított ismeretek önálló alkalmazása, az összefüggések felismerése, a problémamegoldó gondolkodás, az alkotó képességek és alkotó gondolkodás alkalmazása.

A vizuális kultúra érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e

- a vizuális jelenségek megfigyelésére, széles körű elemző vizsgálatára, esztétikai, kommunikációs szempontok szerinti megítélésére;
- a vizuális nyelv elemeinek megfelelő használatára az alkotó tevékenység során; valamint ezek ismeretében vizuális alkotások elemzésére;
- a tárgyak és vizuálisan értelmezhető jelenségek megjelenítésére és egyéni elképzelések, érzések kifejezésére, különböző eszközökkel;
- a különböző köznapi és művészi vizuális közlésformák sajátos és közös vonásainak alkotó jellegű bemutatására, illetve sokrétű értelmezésére, kritikus megítélésére;
- a képzetekben gazdag vizuális képi látásmód alkalmazására, és ennek árnyalt vizuális kifejezésére;
- a köznapi vizuális kommunikáció során értelmezhető vizuális közlések létrehozására, a közlés céljának megfelelő formában és alkalmas technikával;
- a vizuális információk tudatos befogadására, pontos vizuális megfigyelés és megfelelő értelmezés alapján;
- a tárgyak, a köznapi vizuális környezet elemző vizsgálatára, különböző szempontok szerinti megítélésére;
- a környezettudatos gondolkodás fontosságának megértésére és bemutatására;
- időben és térben eltérő korok és kultúrák művészi értékeire vonatkozó ismereteinek bemutatására, értelmezésére, és az ismeretelemek segítségével elemzésre;
- a vizuális megjelenések kultúrák közvetítő szerepének megértésére és bemutatására;

- megfelelő szintű pszichomotorikus és technikai készségek használatára;
- leíró, értelmező, elemző munkája során a megfelelő vizuális és textuális közlésformák kiválasztására;
- a vizuális kultúrához kapcsolódó fogalmak, szakkifejezések helyes használatára;
- önálló döntéseken alapuló alkotó gondolkodásra és alkotói magatartás bemutatására,
- vizuálisan feldolgozható problémahelyzetben kreatív megoldások bemutatására.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Kompetenciák/Témakörök	Követelmények
1. Alkotás	
1.1. Vizuális nyelv	A vizuális nyelv elemeinek és eszközeinek (pont, vonal, sík- és térforma, tónus, szín) adott célnak megfelelő használata. Adott célnak megfelelő kompozíció létrehozása. Kontrasztokkal történő kiemelés használata és értelmező ábrázolása. Színharmóniák, szíkontrasztok használata. A vizuális nyelv eszközeinek használata különböző kontextusban.
1.2. Technikák	Az adott technika adekvát használata. Jártasság a szabadkézi rajzban – ceruzával, tollal. Jártasság a műszaki jellegű rajzban – ceruzával, szerkesztőeszközökkel. Jártasság egyes festőtechnikákban – akvarellal vagy temperával. Jártasság a kollázs technikában. Makett-, vagy modellkészítés (pl. papírból, fából). Jártasság egy kézi sokszorosító eljárásban (pl. papírnyomat). Jártasság egy további szabadon választott technika alkalmazásában (pl. mintázás, vegyes technikák, fotó, videó, számítógép, kézműves technikák). Jártasság a sablonnal történő feliratkészítésben.
1.3. Ábrázolás, látványértelmezés	Ábrázoló jellegű rajz készítése során a látvány főbb arányainak, formájának megfigyelése és helyes visszaadása.
<i>Formaértelmezés</i>	Egyszerű tárgyak formakapcsolatait bemutató rajz készítése (pl. szabásrajz, szerkezeti vázlat).
<i>Térértelmezés</i>	Téri helyzetek értelmezhető ábrázolása. Látvány alapján, az ábrázolás során a nézőpont következetes megtartása.

	Adott cél érdekében a látványértelmezés szempontjából optimális nézőpont kiválasztása.
	Beállítás alapján a termélység megjelenítése.
	A választott térábrázolási rendszer következetes alkalmazása szabadkézi rajzban.
	Látvány vagy ábra alapján a térábrázolási konvenciók (vetületi ábrázolás, axonometrikus ábrázolás, kétirányponos perspektivikus ábrázolás) következetes alkalmazása szabadkézi rajzban.
<i>Színértelmezés</i>	Beállítás alapján szín- és fényviszonyok helyes visszaadása. Látvány vagy instrukció alapján színvázlat készítése.
1.4. Megjelenítés, közlés, kifejezés, alkotás	
<i>Kompozíció</i>	Kompozíció létrehozása megadott szempontok alapján.
<i>Színhatás</i>	Színek kommunikációs és színdinamikai hatásának alkalmazása a tervezés során.
<i>Érzelmek</i>	Érzelmek, lelkiállapotok vizuális kifejezése.
<i>Folyamat, mozgás, idő</i>	Folyamat, történet bemutatása értelmezhető képsorozatokban (pl. <i>folyamatábra, képes forgatókönyv</i>).
<i>Kép és szöveg</i>	Kép- és szövegszerkesztés hagyományos technikával, adott kommunikációs cél érdekében. Adott tartalomnak megfelelő betűtípus és kompozíció kiválasztása.
<i>Vizuális információ</i>	Vizuális jelek, szimbólumok következetes használata. Célzottan vizuális kommunikációs szándékú felület tervezése. Nem vizuális természetű információk értelmező képi megjelenítése (pl. <i>grafikonnal, diagrammal</i>). Színkódok következetes alkalmazása a magyarázó-közlő ábrázolásban.
<i>Tárgyak és környezet</i>	Egyszerű csomagolás tervezése adott funkcióra. Egyszerű terek átalakításának, berendezésének megtervezése, a tervek értelmezhető megjelenítése.
2. Befogadás	
2.1. A megjelenítés sajátosságai	
<i>Vizuális nyelv</i>	A vizuális közlés, kifejezés legfontosabb eszközeinek (pont, vonal, sík- és térforma, felület, tónus, szín, szerkezet/kompozíció, képi motívumok, kontrasztok, térábrázolási rendszerek, anyagok, technikák), a vizuális közlésben, kifejezésben betöltött szerepének ismerete, használata az elemzés során.

<i>Térábrázolási módok</i>	A legjellegzetesebb térábrázolási konvenciók felismerése és lényegének ismerete.
<i>Vizuális minőségek</i>	Vizuális minőségek differenciált megkülönböztetése.
<i>Látványértelmezés</i>	A látványértelmezésben szerepet játszó tényezők ismerete és alkalmazása az elemzés során.
<i>Kontraszt, harmónia</i>	Színharmóniák, szíkontrasztok felismerése és lényegének ismerete.
<i>Kontextus</i>	A vizuális közlés, kifejezés jelentését meghatározó összefüggések – kontextus – felismerése és használata az értelmezés, elemzés során.
2.2. Technikák	A vizuális közlés, kifejezés legfontosabb technikáinak felismerése.
2.3. Vizuális kommunikáció	
<i>Vizuális információ</i>	A köznapi és művészi vizuális közlésekben előforduló legfontosabb jelek, jelképek, motívumok értelmezése. A köznapi közlésekben előforduló vizuális információk értelmezése (pl. műszaki rajz, folyamatábra).
<i>Tömegkommunikáció</i>	A tömegkommunikáció legfontosabb eszközeinek, formáinak ismerete és megkülönböztetése. A tömegkommunikáció vizuális információinak megfelelő értelmezése.
<i>Fotó, mozgókép</i>	Fotó elemzése. A fotó legfontosabb műtípusainak ismerete. A mozgóképi közlés, kifejezés legfontosabb eszközeinek ismerete és használata az elemzés során. A mozgóképi közlés ábrázoló és reprodukáló tulajdonságainak ismerete és értelmezése. Álló- és mozgóképi reklámanyag képi hatásának elemzése.
2.4. Tárgy- és környezetkultúra	
<i>Forma és funkció</i>	A tárgyról leolvasható információk ismerete és használata az elemzés során. Különböző korokból és kultúrákból származó tárgyak és objektumok (pl. épület, építmény) forma- és funkcióelemzése. Tárgyak, épületek stílusjegyek alapján történő csoportosítása.
<i>Tervező folyamat</i>	A tervező, alkotó folyamat lépéseinek ismerete.
<i>Népművészet</i>	A tárgyi néprajz és népművészet fogalmának ismerete. Egy választott néprajzi tájegység életmódjának, tárgykultúrájának ismerete és elemzése.
2.5. Kifejezés és képzőművészet	

<i>Művészeti ágak</i>	A művészeti ágak (képzőművészet, építészet, alkalmazott művészetek) legfontosabb jellemzőinek ismerete.
<i>Műfajok</i>	A képzőművészet kétdimenziós (pl. festészet, grafika, fotó) és háromdimenziós (pl. szobrászat, installáció), valamint időbeli kifejezéssel bíró (pl. happening, multimédia) műfajainak ismerete.
<i>Művészettörténeti korszakok, irányzatok</i>	A művészeti ágak történetének, nagy korszakainak, irányzatainak ismerete (őskor, ókor, középkor, reneszánsz, barokk, klasszicizmus, romantika, realizmus, a századforduló és századelő izmusai, a 20. század második felének irányzatai, a kortárs művészet és legalább egy Európán kívüli kultúra) és az ismeretek felhasználása az elemzés során.).
<i>Stílusjegyek</i>	Adott művek besorolása vagy csoportosítása stílusjegyeik alapján.
<i>Alkotások és alkotók</i>	A legjelentősebb alkotók ismerete és alkotásaik felismerése és stílusmeghatározása.
<i>Műelemző módszerek</i>	A különböző művészeti ágak kiemelkedő alkotásainak elemzése a megfelelő műelemző módszerek alkalmazásával. Műalkotás-elemző vázlat készítése.
<i>Mű és környezete</i>	A mű létrehozását meghatározó összefüggések ismerete.

EMELT SZINT

Kompetenciák/Témakörök	Követelmények
1. Alkotás	
1.1. Vizuális nyelv	A vizuális nyelv elemeinek és eszközeinek (pont, vonal, sík- és térforma, tónus, szín) adott célnak és a szándéknak megfelelő, tudatos, árnyalt, egyéni használata. Adott célnak megfelelő kompozíció létrehozása. Kompozíciós eszközök tudatos alkalmazása. Kontrasztokkal történő kiemelés tudatos használata az értelmező ábrázolás és a kifejezés során. Színharmoniaiak, szíkontrasztok tudatos alkalmazása a tervező munka során. A vizuális nyelv eszközeinek használata különböző kontextusban. A vizuális nyelv hatáselemeinek jelentésmódosító átalakítása (pl. a képi környezet megváltoztatásával).
1.2. Technikák	Az adott célnak megfelelő anyagok és technikák kiválasztása. Jártasság a szabadkézi rajzban – ceruzával, tollal és legalább egy további technikával (pl. szénrel, krétával, pasztellel).

	<p>Jártasság a műszaki jellegű rajzban – ceruzával, szerkesztőeszközökkel.</p> <p>Jártasság egyes festőtechnikákban – akvarellal vagy temperával.</p> <p>Jártasság a kollázstechnikában.</p> <p>Jártasság egy kézi sokszorosító eljárásban (<i>pl. papírnyomat</i>).</p> <p>Makett-, vagy modellkészítés (<i>pl. papírból, fából</i>).</p> <p>Jártasság legalább két további szabadon választott technika alkalmazásában (<i>pl. mintázás, vegyes technikák, fotó, videó, számítógép, kézműves technikák</i>).</p> <p>Jártasság egy további technikával történő feliratkészítésben (<i>pl. betűkivágás, számítógép</i>).</p>
1.3. Ábrázolás, látványértelmezés	
<i>Formaértelmezés</i>	<p>Ábrázoló jellegű rajz készítése során a látvány pontos, részletekre kiterjedő arányainak, formarészleteinek megfigyelése és visszaadása.</p> <p>Ábrázoló rajz készítése során a részletek egymáshoz, és az egészhez viszonyított arányainak helyes megítélése.</p> <p>Egyszerű szerkezeti összefüggéseket pontosan értelmező szabadkézi rajz készítése látvány alapján és emlékezetből (<i>pl. szerkezeti rajz, metszetrajz</i>).</p>
<i>Térértelmezés</i>	<p>Téri helyzetek értelmezhető ábrázolása szöveges instrukciók alapján is.</p> <p>Látványértelmezés során az optimális nézőpont kiválasztása.</p> <p>Az ábrázolás során a nézőpont következetes megtartása emlékezetből is.</p> <p>A termélység megjelenítése emlékezetből is.</p> <p>Térrekonstrukció készítése.</p> <p>Adott cél érdekében a megfelelő térábrázolási rendszer kiválasztása és tudatos alkalmazása.</p> <p>Látvány vagy ábra alapján a térábrázolási konvenciók (vetületi ábrázolás, axonometrikus ábrázolás, kétirányponos perspektivikus ábrázolás) következetes alkalmazása szerkesztéssel is.</p>
<i>Színértelmezés</i>	<p>Látvány alapján vagy emlékezetből szín- és fényviszonyok helyes, érzékeny visszaadása.</p> <p>Látvány vagy instrukció alapján színvázlat készítése.</p>
<i>Mozgásértelmezés</i>	<p>Egyszerű mozgás fázisainak értelmező jellegű ábrázolása szabadkézi rajzban.</p>
1.4. Megjelenítés, közlés, kifejezés, alkotás	
<i>Térviszonyok</i>	<p>Téri helyzetek szubjektív megjelenítése kifejező jellegű alkotásokban.</p>

<i>Kompozíció</i>	Képi igényű kompozíció létrehozása látvány és elképzelés alapján.
<i>Színhatás</i>	A színek expresszív hatásának felhasználása kifejező jellegű munkában. Színek kommunikációs és színdinamikai hatásának alkalmazása tervező jellegű feladatban. Színek hangulati hatásának használata az alkotó és tervező munkában.
<i>Érzelmek</i>	Érzelmek, lelkiállapotok vizuális kifejezése a szándéknak megfelelő megjelenítésben. Elképzelte vagy gyűjtött képi elemekből, érzelmeket, hangulatot, elvont gondolatot kifejező képi kompozíció összeállítása.
<i>Folyamat, mozgás, idő</i>	Folyamat, történet bemutatása értelmezhető képsorozatokban (pl. folyamatábra, képregény). Rövid mozgóképi közlés, kifejezés megtervezése (pl. képes forgatókönyv).
<i>Kép és szöveg</i>	Kép- és szövegszerkesztés hagyományos technikával, adott kommunikációs cél érdekében. Adott tartalomnak megfelelő betűtípus és kompozíció kiválasztása. Kép és szöveg kölcsönhatásának megjelenítése adott hatás vagy jelentés eléréséhez.
<i>Vizuális információ</i>	Vizuális jelek, szimbólumok következetes használata. Célzottan vizuális kommunikáció szándékú felület tervezése. Nem vizuális természetű információk értelmezhető képi megjelenítése (pl. grafikonnal, diagrammal). Nem vizuális információk értelmezhető képi jellé (pl. embléma, piktogram) tömörítése. Színkódok következetes alkalmazása a magyarázó-közlő ábrázolásban.
<i>Tárgyak és környezet</i>	Egyszerű tárgy és csomagolás tervezése adott funkcióra, és a tervezés, megvalósulási folyamat dokumentálása. A tervezéshez szükséges felmérés, kutatás elvégzése. Egyszerű tárgy megalkotása szabadon választott anyagból. Adott tárgy, építészeti tér áttervezése, átalakítása úgy, hogy más funkció betöltésére is alkalmas legyen.
2. Befogadás	
2.1. A megjelenítés sajátosságai	
<i>Vizuális nyelv</i>	A vizuális közlés, kifejezés legfontosabb eszközeinek (pont, vonal, sík- és térforma, felület, tónus, szín, szerkezet/kompozíció, képi motívumok, kontrasztok, térábrázolási rendszerek, anyagok, technikák), vizuális közlésben és kifejezésben betöltött) szerepének ismerete,

	<p>használata az elemzés során.</p> <p>Képi, zenei, irodalmi alkotásokban egyaránt előforduló megfelelő kifejezőeszközök (pl. <i>szerkezet, motívum, ritmus</i>) felismerése és a párhuzamok elemzése.</p> <p>A leggyakoribb kompozíciós formák kifejező hatásának ismerete.</p>
<i>Térábrázolási módok</i>	A legjellegzetesebb térábrázolási konvenciók lényegének ismerete és összehasonlítása az elemzés során.
<i>Vizuális minőségek</i>	Vizuális minőségek differenciált megkülönböztetése.
<i>Látványértelmezés</i>	A látványértelmezésben szerepet játszó tényezők ismerete és alkalmazása az elemzés során.
<i>Kontraszt, harmónia</i>	<p>Színharmóniák, szíkontrasztok felismerése és lényegének ismerete.</p> <p>Kontraszt kiemelő szerepének vizsgálata.</p>
<i>Kontextus</i>	A vizuális közlés, kifejezés jelentését meghatározó összefüggések – kontextus – felismerése és használata az értelmezés, elemzés során.
2.2. Technikák	A vizuális közlés, kifejezés legfontosabb technikáinak felismerése és összegző jellegű ismerete.
2.3. Vizuális kommunikáció	
<i>Folyamat, mozgás, idő</i>	Időt, mozgást, változást rögzítő vizuális megjelenítési módok ismerete és összehasonlítása.
<i>Kép és szöveg</i>	Szöveg és kép kölcsönhatásának elemző vizsgálata.
<i>Vizuális információ</i>	<p>A köznapis és művészi vizuális közlésekben előforduló legfontosabb jelek, jelképek, motívumok értelmezése.</p> <p>A köznapis közlésekben előforduló vizuális információk értelmezése (pl. <i>műszaki rajz, folyamatábra</i>).</p>
<i>Tömegkommunikáció</i>	<p>A tömegkommunikáció legfontosabb eszközeinek, formáinak ismerete és megkülönböztetése.</p> <p>A tömegkommunikáció vizuális információinak megfelelő értelmezése.</p> <p>A tömegkommunikáció jelentőségének, működési hatásrendszerének ismerete.</p>
<i>Médiakategóriák</i>	A legfontosabb médiakategóriák kommunikatív és esztétikai hatásának ismerete.
<i>Fotó és mozgókép</i>	<p>Fotó elemzése.</p> <p>A fotó és film legfontosabb műtípusainak ismerete.</p> <p>A mozgóképi közlés, kifejezés legfontosabb eszközeinek ismerete.</p> <p>A mozgóképi közlés ábrázoló és reprodukáló tulajdonságainak ismerete és értelmezése.</p> <p>A fotó és film műtípusainak műfajainak ismerete.</p> <p>A fotó képzőművészeti felhasználásának ismerete.</p> <p>Álló- és mozgóképi reklámanyag képi hatásának</p>

	elemzése.
2. 4 Tárgy- és környezetkultúra	
<i>Forma és funkció</i>	A tárgyról leolvasható információk ismerete és használata az elemzés során. Különböző korokból és kultúrákból származó tárgyak és objektumok (pl. épület, építmény) forma- és funkcióelemzése. Tárgyak, épületek stílusjegyek alapján történő csoportosítása. Tárgyak elemzése során minél több vizsgálati szempont alkalmazása.
<i>Tervező folyamat</i>	A tervező, alkotó folyamat lépéseinek ismerete. A tárgytervezés szempontjainak ismerete.
<i>Kézműves és ipari tárgykultúra</i>	A kézműves és ipari tárgykultúra főbb műfajainak és technikáinak ismerete és megkülönböztetése.
<i>Népművészet</i>	A tárgyi néprajz és népművészet fogalmának ismerete. Egy választott néprajzi tájegység életmódjának, tárgykultúrájának ismerete és elemzése. A magyar népművészet legfontosabb sajátosságainak ismerete az elemzés és összehasonlítás során.
2. 5. Kifejezés és képzőművészet	
<i>Művészeti ágak</i>	A művészeti ágak (képzőművészet, építészet, alkalmazott művészetek) jellemzőinek ismerete.
<i>Műfajok</i>	A képzőművészet kétdimenziós (pl. festészet, grafika, fotó), háromdimenziós (pl. szobrászat, installáció) és időbeli kifejezéssel bíró (pl. happening, multimédia) műfajainak ismerete.
<i>Művészettörténeti korszakok, irányzatok</i>	A művészeti ágak történetének – nagy korszakainak és irányzatainak – ismerete, összehasonlító és elemző tanulmányozása (őskor, ókor, középkor, reneszánsz, barokk, klasszicizmus, romantika, realizmus, a századforduló és századelő izmusai, a 20. század második felének irányzatai, a kortárs művészet és legalább egy Európán kívüli kultúra). A modern és posztmodern lényegének ismerete.
<i>Stílusjegyek</i>	Adott művek besorolása vagy csoportosítása stílusjegyeik alapján. Stílusjegyek alapján ismeretlen mű meghatározása, besorolása.
<i>Alkotók és alkotások</i>	A legjelentősebb alkotók ismerete és alkotásaik felismerése, stílus- és kormeghatározása. Egy-egy szabadon választott külföldi és hazai kortárs alkotó munkáinak elemző vizsgálata.

<i>Műelemző módszerek</i>	A különböző művészeti ágak kiemelkedő alkotásainak elemzése a megfelelő műelemző módszerek alkalmazásával. Műalkotás-elemző vázlat készítése.
<i>Mű és környezete</i>	A mű létrehozását meghatározó összefüggések ismerete. A kontextus jelentőségének megértése a művészi értékek viszonylagosságában. Művész és közönsége kapcsolatának ismerete és értelmezése.

”

12. Az R. 2. számú melléklet MÁSODIK RÉSZ AZ ÉRETTSÉGI VIZSGATÁRGYAK ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI cím INFORMATIKA ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI alcíme helyébe a következő rendelkezés lép:

**„INFORMATIKA
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI**

A vizsga formája

Középszinten: gyakorlati és szóbeli.

Emelt szinten: gyakorlati és szóbeli.

Az informatika érettségi vizsga célja

Az informatika érettségi vizsga célja, hogy a vizsgázó bebizonyítsa az általános műveltség részét képező informatikai ismeretek elsajátításának mértékét.

Középszinten:

A vizsgázó bizonyítsa be, hogy:

- képes kiválasztani a feladatnak megfelelő informatikai eszközöket;
- a számítógépet és kiegészítő eszközeit önállóan, biztonságosan használja;
- a feladatok megoldásához önállóan tudja használni a számítógépet;
- önállóan használja a legismertebb alkalmazói rendszereket;
- felismeri az információs technológiák társadalmi hatásait és rugalmasan alkalmazkodik a változásokhoz;
- képes a könyvtári informatikai rendszerek lehetőségeinek használatára;
- képes a további szakmai fejlődésre.

Emelt szinten:

A vizsgázó képes:

- az algoritmikus gondolkodásra;
- problémák megfogalmazására;
- számítógépes megoldások tervezésére és elkészítésére.

Az informatika gyakorlatorientált tárgy, ezért meghatározó szerepe van a számítógépen végzett feladatmegoldásnak. A gyakorlati vizsgafeladatokat számítógéppel kell megoldani.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakör	Követelmények
1. Információs társadalom	
Információkezelés	Az információkezeléssel kapcsolatos alapfogalmak ismerete.
Jogi és etikai ismeretek	Adatbiztonság, szerzői jog, etikai vonatkozások ismerete.
Információs rendszerek, információs társadalom	Információs rendszerek alkalmazása. Az információs és kommunikációs technológiák alkalmazási lehetőségeinek az ismerete.
Elektronikus szolgáltatások	Az elektronikus szolgáltatások jellemzőinek az ismerete.
2. Informatikai alapismeretek – hardver	

Informatikai környezet	Egészséges informatikai környezet jellemzőinek ismerete.
3. Informatikai alapismeretek – szoftver	
Az operációs rendszer	Az operációs rendszer funkciói. Mappaműveletek.
Állománykezelés	Állományokkal kapcsolatos műveletek ismerete, alkalmazása.
Hálózatok működése	Hálózatok működésének alapelvei. Hozzáférési jogok, adatvédelem.
4. Szövegszerkesztés	
Szövegszerkesztő program használata	Dokumentum készítése. Dokumentum mentése, nyomtatása.
Szövegszerkesztő program műveletei	Szöveg beillesztése és formázása. Objektumok beillesztése és formázása.
5. Táblázatkezelés	
Táblázatkezelő program használata	Táblázat készítése. Táblázat mentése, nyomtatása.
Táblázatkezelő program műveletei	Adatok beillesztése, formázása. Megfelelő adattípusok alkalmazása. Cellahivatkozások használata. Képletek szerkesztése.
Diagramok szerkesztése	Megfelelő diagramtípus kiválasztása. Diagram szerkesztése.
Problémamegoldás táblázatkezelővel	Tantárgyi feladatok megoldása.
6. Adatbázis-kezelés	
Az adatbázis-kezelés alapfogalmai	Az adatbázis-kezeléssel kapcsolatos fogalmak ismerete.
Adatbázis-kezelő program használata	Adattábla készítése. Adatok bevitele, megfelelő adattípusok kiválasztása, adatok módosítása, törlése. Adatbázisok létrehozása, karbantartása.
Adatbázis-kezelő műveletek	Lekérdezések, függvények használata. Keresés, válogatás, szűrés, rendezés, összesítés.
7. Információs hálózati szolgáltatások	
Kommunikáció az interneten	Keresőrendszerek alkalmazása. Infokommunikációs eszközök alkalmazása. Az elektronikus publikálás módszereinek ismerete.
Weblapkészítés	Hálózati dokumentumok szerkezetének ismerete. Honlapok készítése.
8. Prezentáció és grafika	
Prezentációkészítő program használata	Prezentáció készítése. Prezentáció mentése, nyomtatása.
Prezentációkészítő program műveletei	Szöveg beillesztése, formázása. Objektumok beillesztése, formázása.
9. Könyvtárhasználat	
Könyvtárak	A könyvtárak funkciói.

	Könyvtártípusok. Elektronikus könyvtárak. Dokumentumtípusok.
Információkeresés	Katalógusok, számítógépes információkeresés. Hivatkozások alkalmazása.

EMELT SZINT

Témakörök	Követelmények
1. Információs társadalom	
Információkezelés	Az információkezeléssel kapcsolatos alapfogalmak ismerete.
Jogi és etikai ismeretek	Adatbiztonság, szerzői jog, etikai vonatkozások ismerete.
Információs rendszerek, és információs társadalom	Az információs és kommunikációs technológiák alkalmazási lehetőségeinek az ismerete.
Elektronikus szolgáltatások	Az elektronikus szolgáltatások jellemzőinek az ismerete.
2. Informatikai alapismeretek – hardver	
Informatikai környezet	Egészséges informatikai környezet jellemzőinek ismerete.
3. Informatikai alapismeretek – szoftver	
Az operációs rendszer	Az operációs rendszer funkciói. Mappaműveletek.
Állománykezelés	Állományokkal kapcsolatos műveletek ismerete, alkalmazása.
Hálózatok működése	Hálózatok működésének alapelvei. Hozzáférési jogok, adatvédelem.
4. Szövegszerkesztés	
Szövegszerkesztő program használata	Dokumentum készítése. Dokumentum mentése, nyomtatása.
Szövegszerkesztő program műveletei	Szöveg beillesztése és formázása. Objektumok beillesztése és formázása.
5. Táblázatkezelés	
Táblázatkezelő program használata	Táblázat készítése. Táblázat mentése, nyomtatása.
Táblázatkezelő program műveletei	Adatok beillesztése, formázása. Megfelelő adattípusok alkalmazása. Cellahivatkozások használata. Képletek szerkesztése.
Diagramok szerkesztése	Megfelelő diagramtípus kiválasztása. Diagram szerkesztése.
Problémamegoldás táblázatkezelővel	Tantárgyi feladatok megoldása.
6. Adatbázis-kezelés	
Az adatbázis-kezelés alapfogalmai	Az adatbázis-kezeléssel kapcsolatos fogalmak ismerete.
Adatbázis-kezelő program	Adattábla készítése.

használata	Adatok bevitele, megfelelő adattípusok kiválasztása, adatok módosítása, törlése. Adatbázisok létrehozása, karbantartása.
Adatbázis-kezelő műveletek	Lekérdezések, függvények használata. Keresés, válogatás, szűrés, rendezés, összesítés.
7. Információs hálózati szolgáltatások	
Kommunikáció az interneten	Keresőrendszerek alkalmazása. Infokommunikációs eszközök alkalmazása. Az elektronikus publikálás módszereinek ismerete.
Weblapkészítés	Hálózati dokumentumok szerkezetének ismerete. Honlapok készítése.
8. Prezentáció és grafika	
Prezentációkészítő program használata	Prezentáció készítése. Prezentáció mentése, nyomtatása.
Prezentációkészítő program műveletei	Szöveg beillesztése, formázása. Objektumok beillesztése, formázása.
9. Könyvtárhasználat	
Könyvtárak	A könyvtárak funkciói. Könyvtártípusok. Elektronikus könyvtárak. Dokumentumtípusok.
Információkeresés	Katalógusok, számítógépes információkeresés. Hivatkozások alkalmazása.
10. Algoritmizálás, adatmodellezés, programozási ismeretek	
Algoritmizálás	Egyszerű algoritmusok tervezése, végrehajtása, elemzése.
Elemi algoritmusok	Összegezés, eldöntés, kiválasztás, keresés, megszámlálás, maximum-kiválasztás, kiválogatás, rendezések.
Programok készítése	A programkészítés folyamata.
Szimulációk	Modellek alkalmazása. Paraméterek módosítása.
11. A programozás eszközei	
Algoritmusleíró eszközök	Az algoritmusleíró eszközök fajtái. Feladatmegoldás egy algoritmusleíró eszköz segítségével.
Programozási nyelv	Egy programozási nyelv ismerete.
Programfejlesztői környezet	Programfejlesztői környezet alkalmazása. Algoritmusok kódolása, programok futtatása.

13. Az R. 2. számú melléklet MÁSODIK RÉSZ AZ ÉRETTSÉGI VIZSGATÁRGYAK ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI cím TESTNEVELÉS ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI alcíme helyébe a következő rendelkezés lép:

**„TESTNEVELÉS
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI**

A vizsga formája

Középszinten: szóbeli és gyakorlati.

Emelt szinten: szóbeli és gyakorlati.

A testnevelés érettségi vizsga célja

A tárgy jellegéből következik, hogy a testkultúra értékeinek felismerésével és elsajátításával, illetve a mozgások megjelenítésével és teljesítményszintjével kapcsolatos követelmények külön kompetenciaként jelennek meg a követelményekben. A tanult sportági csoportok és a testkultúra különböző területei külön témaköröket fednek le.

A testnevelés érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- képes-e az iskolai testnevelésben tanult sportágak technikájának teljesítményhez kötött bemutatására;
- rendelkezik-e a testi képességekhez kapcsolódó ismeretek alkotó felhasználásával;
- képes-e az egészséges életmódhoz kapcsolódó ismeretek felhasználására és átadására;
- rendelkezik-e az egyéni és társasjátékok, sporttevékenységek szervezéséhez szükséges ismeretekkel, képes-e ezek átadására és bemutatására;
- képes-e a mozgás - kommunikáció alkalmazására.

Célja továbbá annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- értelmezni tudja-e a kultúra és a testkultúra kapcsolatrendszerét és a biológiai fejlődéssel összhangban a mozgásigény és mozgásszükséglet alakulását;
- ismeri-e az önálló testedzés elméleti és gyakorlati alapjait,
- ismeri-e a testi képességek és a mozgásműveltség sokoldalú fejlesztésének lehetőségeit,
- tudja-e értelmezni a testi és lelki egészség megőrzésére vonatkozó lehetőségeket, a higiénés szokások jelentőségét;
- ismeri-e a magyar sportsikereket, és tudja-e értelmezni az olimpiai eszmét.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Kompetenciák / Témakörök	Követelmények
1. Elméleti ismeretek	
A harmonikus testi fejlődés	A testi fejlődés legfontosabb életkori mutatóinak alakulása.
Az egészséges életmód	A testmozgás, a sport szerepe az egészséges életmód kialakulásában és a személyiség fejlesztésében.

Testi képességek szerepe a teljesítményben	A kondicionális és koordinációs alapképességek (erő, gyorsaság, állóképesség, ügyesség) értelmezése. A pulzusszám alakulása terhelésre. Az erőfejlesztés szabályai.
Gimnasztikai ismeretek	A bemelegítés szerepének értelmezése és kritériumai. A rendgyakorlatok szerepe a testnevelés órákon. . Gyakorlatok javaslata az állóképesség fejlesztésére és a testtartás javítására. Nyújtó, lazító és erősítő hatású gyakorlatok. Légzőgyakorlatok.
Atlétika	A tanult atlétikai futó-, ugró- és dobóversenyszámok ismerete és végrehajtásuk lényege.
Torna	A női és férfi tornaszerek, és az azokon végrehajtható alapelemek. A legfontosabb baleset-megelőző eljárások. Segítségadás a gyakorlásnál.
Zenés-táncos mozgásformák	A zenés-táncos mozgásformák egyikének bemutatása (pl. ritmikus gimnasztika, aerobik, néptánc).
Küzdősportok, önvédelem	2-2 páros és 1-1 csapat küzdőjáték ismertetése. Egy küzdősport bemutatása, alapvető szabályainak ismertetése. Küzdőjátékok
Úszás	Az úszás jelentősége az ember életében. Egy úszásnem technikai végrehajtásának leírása. Az úszás higiéniájának ismerete.
Testnevelés és sportjátékok	Egy választott sportjáték játékszabályainak értelmezése.
Alternatív és szabadidős mozgásrendszerek	Egy választott alternatív, szabadidős, természetben űzhető sportág jellegzetességeinek és legfontosabb szabályainak ismertetése (sí, kerékpár, természetjárás, evezés, görkorcsolya stb.). Alapvető ismeretek a táborozások előnyeiről.).
2. Gyakorlati ismeretek	
1. Gimnasztika	Leányok: kötélmászás állásból teljes magasságig, mászókulcsolással, a részletes követelményekben meghatározott szintidő alatt. Fiúk: függeszkedés állásból teljes magasságig a részletes követelményekben meghatározott szintidő alatt. 48 ütemű szabadgyakorlat bemutatása.
2. Atlétika	Atlétika: egy futó-, egy ugró- és egy dobószám választása kötelező.
<i>Futások</i>	Egy választott futószám bemutatása a részletes követelményekben meghatározott szintidő alatt. 60 méteres síkfutás térdelőrajttal. 2000 m síkfutás.

<i>Ugrások</i>	Egy választott ugrószám (magasugrás vagy távolugrás) bemutatása a részletes követelményekben meghatározott minimum szint fölött. Az ugrás technikája egyénileg választható.
<i>Dobások</i>	Kislabdahajítás vagy súlylökés választott technikával a részletes követelményekben meghatározott minimum szint fölött.
3. Torna	A talaj- és a szekrényugrás bemutatása kötelező, egy további szer kötelezően választandó.
<i>Talajtorna</i>	Öt különböző gyakorlatelemből összefüggő gyakorlat összeállítása és bemutatása, kötelező elemek felhasználásával
<i>Szekrényugrás</i>	Egy tanult támaszugrás bemutatása.
<i>Felemáskorlát</i>	Négy különböző elemből álló összefüggő gyakorlat bemutatása, kötelező elemek felhasználásával.
<i>Gerenda</i>	Öt különböző elemből álló összefüggő gyakorlat bemutatása, kötelező elemek felhasználásával.
<i>Ritmikus gimnasztika</i>	Különböző elemekből álló összefüggő szabad gyakorlat zenére történő bemutatása (a gyakorlat ideje 35-45 sec). Egy választott kéziszerrrel (labda, karika, kötél) 3 elem bemutatása.
<i>Gyűrű</i>	Négy különböző elemből álló összefüggő gyakorlat bemutatása, kötelező elemek felhasználásával.
<i>Nyújtó</i>	Négy különböző elemből álló összefüggő gyakorlat bemutatása, kötelező elemek felhasználásával.
<i>Korlát</i>	Négy különböző elemből álló összefüggő gyakorlat bemutatása, kötelező elemek felhasználásával.
4. Küzdősportok, önvédelem	A dzsúdó vagy a birkózás alapelemeinek bemutatása.
5. Úszás	Egy választott úszásnemben 50 m úszás. Egy további úszásnemben 25 méter leúszása.
6. Testnevelés és sportjátékok	Két sportjáték választása kötelező.
<i>Kézilabda</i>	Kapuralövés gyorsindítás után (társtól visszakapott labdával labdavezetés, passzív védő mellett beugrásos lövés). Távolbadobás tetszőleges lendületszerzéssel kézilabdával. 7 méteres büntető dobás.
<i>Kosárlabda</i>	Mindkét oldalra végrehajtott, fektetett dobásfélépályáról indulva;félpályáról kétkézes mellső átadás a büntetővonal magasságában az oldalvonalnál álló társnak, indítócsel

	után befutás a kosár felé, a visszacapott labdával, labda leütés nélkül, fektetett dobás. Büntetődobás választott technikával.
<i>Labdarúgás</i>	Labdaemelgetés (dekázás) váltogatott lábbal. Szalalom-labdavezetésből kapuralövés. Összetett gyakorlat a részletes követelményekben meghatározottak szerint.
<i>Röplabda</i>	Kosárérintés és alkarérintés fej fölé folyamatosan a részletes követelményekben meghatározottak szerint. Nyitás választott technikával.

EMELT SZINT

Kompetenciák / Témakörök	Követelmények a középszintű követelményeken túlmenően
1. Elméleti ismeretek	
Az olimpiai mozgalom létrejötte, célja, feladatai; magyar sportsikerek	Az ókori és az újkori olimpiai játékok kialakulása, története; kiemelkedő események. A legnevesebb magyar olimpiai bajnokok sportágai és eredményei.
A harmonikus testi fejlődés	A testi fejlődés legfontosabb életkori mutatóinak alakulása.
Egészséges életmód	A testmozgás, a sport szerepe az egészséges életmód kialakításában, és a személyiség fejlesztésében.
Testi képességek szerepe a teljesítményben	A kondicionális és koordinációs alapképességek (erő, gyorsaság, állóképesség, ügyesség) értelmezése, fejlesztésük különböző módszerei.
Gimnasztikai ismeretek	A gimnasztika gyakorlatok felhasználása a testedzésben. Gyakorlatok javaslata a testtartás javítására és a különböző kondicionális képességek fejlesztésére.
Atlétika	A tanult atlétikai futó-, ugró- és dobóversenyszámok. A tanult futások, ugrások, dobások összehasonlítása technikájuk, sebességük és a kondicionális képességek szempontjából.
Torna	A női és férfi torna versenyszámai, a különböző szereken végrehajtható alapelemek és a legfontosabb baleset-megelőző eljárások. A tanult talaj- és szertornaelemek technikai végrehajtásának és a segítségnyújtás módjainak ismerete. Kiemelkedő magyarok a tornasportban.

Zenés-táncos mozgásformák	Az RG versenyszámainak ismerete. A zenés-táncos mozgásformák egyikének bemutatása (pl.: az esztétikum szerepe a ritmikus gimnasztika, aerobik, néptánc és más zenés sportágakban). Az esztétikum szerepe a ritmikus gimnasztika és más zenés mozgásformák területén.
Küzdősportok, önvédelem	Küzdőjátékok tanulásának szerepe az iskolai testnevelésben. Az előkészítő küzdőjátékok, páros és csoportos testnevelési játékok. A grundbirkózás alapvető szabályainak ismertetése. A küzdősportok magyar kiválóságai.
Úszás	Az úszás jelentősége az ember életében. Egy úszásnem technikai végrehajtásának leírása. Az úszás alapvető versenyszabályai. A vízbőlmentés végrehajtása. Kiemelkedő magyarok az úszósportban. Az úszás higiénéjének ismerete..
Testnevelés és sportjátékok	Labdajáték-előkészítő játékok felsorolása. Egy választott sportjáték játékszabályainak értelmezése. Két sportág összehasonlítása. Magyarok a sportjátékokban, sikeres labdajátékok.
Alternatív és szabadidős mozgásrendszerek	Egy választott alternatív, szabadidős, természetben űzhető sportág jellegzetességeinek és legfontosabb szabályainak ismertetése (sí, kerékpár, természetjárás, evezés). Alapvető ismeretek a táborozások előnyeiről.
2. Gyakorlati ismeretek	
1. Gimnasztika	Leányok: kötélmászás állásból teljes magasságig mászókulcsolással a részletes követelményekben meghatározott szintidő alatt. Fiúk: függeszkedés ülésből teljes magasságig a részletes követelményekben meghatározott szintidő alatt. Egy 64 ütemű szabadgyakorlat bemutatása.
2. Atlétika	60 m-es síkfutás, 2000 m-es síkfutás; egy választható dobószám; egy választható ugrószám technikailag elfogadott, teljesítménnyel értékelt bemutatása.
<i>Futások</i>	60 méteres síkfutás térdelőrajttal, a részletes követelményekben meghatározott szintidő alatt. 2000 m síkfutás a részletes követelményekben meghatározott szintidő alatt.
<i>Ugrások</i>	Egy választott ugrószám (magasugrás vagy távolugrás) bemutatása a részletes követelményekben meghatározott minimum szint fölött. Magasugrás flop vagy hasmánt technikával. Távolugrás választott technikával.
<i>Dobások</i>	Egy atlétikai dobószám (kislabdahajítás, súlylökés, diszkoszvetés, gerelyhajítás) bemutatása választott technikával, a részletes követelményekben meghatározott minimum szint fölött.

3. Torna	A talaj és a szekrényugrás bemutatása kötelező, egy tornaszer kötelezően választandó.
<i>Talajtorna</i>	Kötelezően előírt gyakorlat bemutatása.
<i>Szekrényugrás</i>	Lányok: lebegőtámasszal végzett guggoló átugrás bemutatása. Fiúk: lebegőtámasszal végzett terpeszátlugrás bemutatása.
<i>Felemáskorlát</i>	A tanévre kötelezően előírt gyakorlat bemutatása.
<i>Gerenda</i>	A tanévre kötelezően előírt gyakorlat bemutatása.
<i>Ritmikus gimnasztika</i>	Önállóan összeállított, különböző elemekből álló összefüggő kéziszergyakorlat bemutatása zenére. A kéziszer lehet: labda, karika, kötél, szalag, buzogány.
<i>Gyűrű</i>	A tanévre kötelezően előírt gyakorlat bemutatása.
<i>Nyújtó</i>	A tanévre kötelezően előírt gyakorlat bemutatása.
<i>Korlát</i>	A tanévre kötelezően előírt gyakorlat bemutatása.
4. Küzdősportok, önvédelem	A birkózás és a dzsúdó alapelemeinek bemutatása.
5. Úszás	Egy választott úszásnemben 50 m úszás, szabályos rajtolással és fordulóval. Két másik úszásnemben 25 méter leúszása, szabályos rajtolással és fordulóval. Vízből mentés előgyakorlata.
6. Testnevelés és sportjátékok	Három sportjáték választása kötelező.
<i>Kézilabda</i>	Kapuralövés gyorsindítás után, a részletes követelményekben előírtak szerint. Büntetődobás a részletes követelményekben előírtak szerint. Távolbadobás tetszőleges lendületszerzéssel kézilabdával.
<i>Kosárlabda</i>	Mindkét oldalra végrehajtott, fektetett dobás, a részletes követelményekben előírtak szerint. Tempódobás – elhelyezkedés a büntetővonal sarkánál kosárlabda alapállásban: rövidindulás és egy leütés után tempódobás.
<i>Labdarúgás</i>	Labdaemelgetés (dekázás) váltogatott lábbal. Szalom-labdavezetésből kapuralövés. Összetett gyakorlat a részletes követelményekben meghatározottak szerint.
<i>Röplabda</i>	Kosárérintés és alkarérintés a részletes követelményekben meghatározottak szerint. Felső egyenes nyitás.

14. Az R. 2. számú melléklet MÁSODIK RÉSZ AZ ÉRETTSÉGI VIZSGATÁRGYAK ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI cím FILOZÓFIA ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI alcíme helyébe a következő rendelkezés lép:

**„FILOZÓFIA
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI**

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli, szóbeli.

A filozófia érettségi vizsga célja

A középszintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- meg tudja-e különböztetni a hétköznapi és a filozófiai gondolkodásmódot;
- elsajátította-e a tartalmi követelményekben meghatározott alapismereteket (filozófiatörténeti vagy problémacentrikus kontextusban);
- tudja-e a tanult filozófiai alapfogalmakat, szakkifejezéseket alkalmazni;
- tud-e logikusan érvelni, következtetéseit világos nyelvi formában előadni;
- képes-e eredeti forrásból merített, rövid filozófiai szöveget értelmezni;
- képes-e a különböző filozófiai álláspontokat megkülönböztetni;
- felismeri-e a kiemelt korszakok művészetének, tudományának és filozófiájának találkozási pontjait.

Az emelt szintű vizsga célja annak megállapítása, hogy

- képes-e hétköznapi problémát a filozófia szintjén megfogalmazni;
- elsajátította a követelményekben meghatározott alapismereteket (filozófiatörténeti vagy problémacentrikus kontextusban);
- tudja-e alkalmazni a tanult filozófiai alapfogalmakat, és képes-e azok többrétegű értelmezésére;
- tud-e logikusan érvelni, következtetéseit világos nyelvi formában előadni;
- képes-e eredeti forrásból merített filozófiai szöveget értelmezni;
- képes-e az önálló kérdésfeltevésre és véleményalkotásra;
- képes-e a meghatározott filozófiai problémára adott válaszok összehasonlítására;
- rá tud-e mutatni egy korszak művészetének, tudományának és filozófiájának találkozási pontjaira;
- tud-e a válaszok sokféleségében kronológiailag tájékozódni.

A követelményrendszerben szereplő három nagy témakör egyike sem tartalmaz új ismereteket a többihez képest, hanem ezek más szempontú elrendezését jelenti. A felsorolt filozófusok a megjelölt filozófiai problémák reprezentánsai, a megadott korszakok és irányzatok kiemelkedő képviselői.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakörök	Követelmények
Filozófiai problémák	

	<p>A probléma lényegének megértése és bemutatása egy-két konkrét filozófiai válasz tükrében:</p> <p>Mi a filozófia?</p> <p>A létre vonatkozó kérdés.</p> <p>Test-lélek probléma.</p> <p>Megismerhetőség, igazság, bizonyosság.</p> <p>Az én problémája.</p> <p>Végesség emberi problémája.</p> <p>Vallási és filozófiai istenképek.</p> <p>Az érték etikai problémája: a jó.</p> <p>Az érték esztétikai problémája: a szép.</p> <p>Az igazságosság és méltányosság kérdése.</p> <p>A szabadság kérdése.</p> <p>A környezet- és bioetika problémái.</p> <p>Globalizáció és társadalom.</p> <p>Szabadon választható probléma.</p>
Filozófusok alapvető gondolatainak ismerete	
	<p>Jellemző problémafelvetéseik, válaszaik ismerete, rövid szövegrészletük értelmezése.</p> <p>Közülük 6 kötelező (Platón, Arisztotelész, Descartes, Kant, Nietzsche, Wittgenstein) és ezenkívül 4 kötelezően választható.</p> <p>Szent Ágoston, Szent Tamás, Bacon, Locke, Hume, Hegel, Marx, Comte, Schopenhauer, Kierkegaard, Bergson, Heidegger, Sartre, Bécsi Kör, John Rawls (A középkorból és a XX. századból egy-egy szerző kötelezően választandó.)</p>
Korszakok, irányzatok	
	<p>Az itt felsorolt korszakok és irányzatok a fentebb említett nevek és/vagy problémák összefüggésében:</p> <p>Görög filozófia.</p> <p>Felvilágosodás.</p> <p>20. századi filozófiák: analitikus, politikai és életfilozófiák</p>

EMELT SZINT

Témakörök	Követelmények
Filozófiai problémák	
	<p>A probléma lényegének megértése és korszakban, irányzatban, illetve gondolati rendszerben való elhelyezése konkrét filozófiai válaszok tükrében:</p> <p>Mi a filozófia?</p> <p>A létre vonatkozó kérdés.</p> <p>Megismerhetőség, igazság, bizonyosság.</p> <p>Test-lélek probléma.</p> <p>Az én problémája.</p> <p>Az idő filozófiai értelmezése.</p> <p>A végesség és a végtelenség.</p>

	<p>Vallási és filozófiai istenképek. Az érték etikai problémája: a jó. Az érték esztétikai problémája: a szép. Az igazságosság és méltányosság kérdése. Erkölcsei univerzalizmus és relativizmus. A környezet- és bioetika problémái. Globalizáció és társadalom. Hit és tudás.</p>
Filozófusok alapvető gondolatainak ismerete	
	<p>Jellemző problémáik és válaszaik ismerete; szövegrészletek értelmezése. Kapcsolódásaik más filozófusokhoz, illetve filozófiákhoz. (Néhány reflexió ismerete.) Közülük 9 kötelező (Platón, Arisztotelész, Szent Ágoston, Szent Tamás, Descartes, Kant, Nietzsche, Heidegger, Wittgenstein) és minimum 4 kötelezően választható: Egy preszókratikus gondolkodó, Bacon, Spinoza, Locke, Berkeley, Hume, Rousseau, Hegel, Marx, Comte, J. S. Mill, Schopenhauer, Kierkegaard, Bergson, Husserl, Bécsei Kör, K. Popper, Kuhn, John Rawls, egy posztmodern (Derrida, Rorty, Levinas stb.), egy magyar filozófus (Apáczai, Palágyi, Hamvas, Polányi, Lukács, Bibó stb.)</p>
Korszakok, irányzatok	
	<p>Az itt felsorolt korszakok és irányzatok a fentebb említett nevek és/vagy problémák összefüggésében: Antik görög filozófia. Patrisztika. Skolasztika. Felvilágosodás (racionalizmus, empirizmus). Német idealizmus. Életfilozófiák. Pozitivizmus; logikai pozitivizmus. Analitikus filozófia. Posztmodern.</p>

”

15. Az R. 2. számú melléklet MÁSODIK RÉSZ AZ ÉRETTSÉGI VIZSGATÁRGYAK ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI cím TERMÉSZETTUDOMÁNY ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI alcíme helyébe a következő rendelkezés lép:

**„TERMÉSZETTUDOMÁNY
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI**

A természettudomány érettségi vizsga célja

A Magyarországon hagyományos természettudományos érettségi vizsgák középszinten egy-egy szakterületben való alapos elmélyedést és tekintélyes lexikális ismeretet követelnek meg. Korunk mennyiségben és összetettségben is rohamosan növekvő ismeretei azonban egyre nehezebbé teszik egy-egy szakterület akár csak hozzávetőleges áttekintését is. Emellett pedig fokozódik az igény arra, hogy több diszciplína eredményeit összevegyük, s ennek ismeretében döntsünk (például környezetvédelmi vagy egészségügyi kérdésekben). A várakozásnak olyan természettudományokban járatos fiatalok felelhetnek meg, akik képesek a több szempontú elemzésre, a problémák módszeres megközelítésére akkor is, ha lexikális ismereteik egy-egy területen csekélyebbek, mint azt a szaktárgyi érettségik megkívánják.

A „Természettudomány” érettségi fő célja ennek megfelelően az, hogy egy egységes természetszemléleten alapuló, hatékony *gondolati eszköz* meglétét igazolja, s egyben elő is mozdítsa. A szaktárgyi érettségikkel szemben nem annyira az adatok, képletek, megoldási sémák ismeretét követeli meg, hanem inkább a tájékozódóképességet, a megoldandó kérdések meglátását és helyes megfogalmazását, a rendelkezésre álló adatok mérlegelését, ábrázolását, az összefüggések fölismérését.

Az érettségi vizsgakövetelmények a biológia, kémia, fizika, valamint a földünk és környezetünk tárgyak szakközépiskolai kerettantervének megfelelően csoportosított részletei – tehát nincs bennük olyan tartalom, mely e tárgyak valamelyikében ne szerepelne.

Ezért a vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- képes-e tárgyi ismereteit életszerű helyzetekben alkalmazni;
- képes-e összetett probléma elemzésére;
- tud-e egy állítást igazolni vagy cáfolni adatok, grafikonok elemzésével;
- képes-e adatokból, grafikonokból stb. következtetéseket levonni, összefüggéseket felismerni;
- képes-e kísérletek vagy megfigyelések eredményeit értelmezni;
- felismeri-e a hasonlóságokat és különbségeket egyes jelenségek, rendszerek stb. között;
- képes-e döntések következményeinek értékelésére kíváncsiságuk alapján;
- képes-e térbeli és időbeli minták, struktúrák és funkciók kapcsolatának elemzésére

Témakörök	Tartalmak
1. Az Univerzum	
Idő	A csillagászat tudománytörténeti fejlődésének jelentős állomásai, a Világegyetem kialakulásának főbb elméletei.
	A Föld mozgásai és azok földi következményei. Az időmérés eszközei és a naptár. Időszámítással kapcsolatos gyakorlati feladatok megoldása.
	Alapvető mozgástípusok. Periodikus mozgások, hullámok.

Tér	Tájékozódás a térben: távolságmérés a Földön és tágabb környezetünkben.
	A térkép és használata.
	Helyzetmeghatározás, koordináta-rendszer.
	A Naprendszer felépítése és annak földi következményei. A Föld kozmikus környezetének sajátosságai.
	A bolygók mozgása, az általános tömegvonzás szerepe.
Fizikai kölcsönhatások, átalakulások	Az energia mérésének módja, formái (mechanikai, elektromágneses, hő), és ezek egymásba alakulása. Az energiamegmaradás és az energia szétszóródása. Gázok állapotváltozásai, halmazállapot-változások közben tapasztalható energiacserék.
	Az elektromágneses hullámok spektruma, az egyes tartományok jellemzői. Felhasználásuk, biológiai hatásuk. Lencsék, optika.
	A nukleáris kölcsönhatás jellemzői.
2. A Föld	
A Föld múltjának megismerő módszerei	Módszerek a múlt eseményeinek felderítésére.
Kőzetburok	A Föld gömbhéjas szerkezete és nagyszerkezeti egységei. A kőzetlemezek mozgása és annak következményei. Az ásványok és kőzetek fogalma. A kőzetek csoportosítása. A belső és a külső erők felszínformáló szerepe. A szárazföldek felszínfejlődésének legfontosabb lépései.
Légkör	A légkör szerkezete, anyagi felépítése és annak változásai. A légkörben lejátszó folyamatok törvényszerűségei, az éghajlati elemek közötti kölcsönhatások. A légkör szennyezettségének helyi, regionális és globális következményei.
Vízburrok	A felszíni és felszín alatti víztípusok főbb jellegzetességei. Az óceánok és a tengerek földrajzi sajátosságai, a víz mozgásjelenségei és azok következményei. Halmazállapot-változások. Víz, jég, gőz. A vízzennyezés helyi és az egész bolygóra kiható problémái.
Természetföldrajzi övezetesség	A szoláris éghajlati övezeteket kialakító tényezők. Az éghajlati övezetesség meghatározó szerepe a többi természeti tényező jellemzőinek kialakulásában. A földrajzi övezetek, övek, területek hasonló és eltérő vonásainak bemutatása, jellemzésük. A függőleges és a vízszintes természetföldrajzi övezetesség kapcsolata.
3. Életközösségek és populációk	

Az élettelen környezeti tényezők	Az élettelen környezeti tényezők és az élőlények kölcsönhatásai. A talaj, a levegő, a fény és a víz szerepe. A C, H, O és legfontosabb szervetlen vegyületeinek átalakulásai, körfogásuk a természetben. Rendellenes körforgás (környezetszennyezés) és a helyreállítás módjai (környezetvédelem).
Az élők mint környezeti tényezők	Populáción belüli és populációk közötti kölcsönhatások.
Populációk	Létszámuk, sűrűségük, szabályozásuk. Emberi hatások. Génáramlás a populáción belül: a tulajdonságok öröklődése. Az ivaros és az ivartalan szaporodás genetikája. A genetikai változatosság megőrzése a populáción belül. A genetika etikai vonatkozásai. Populációk átalakulása változó környezetben: mutációk, kiválogatódás. A faj fogalma és tartalma az evolúció elméletében.
Életközösségek	Sokféleségük, stabilitásuk, időbeli átalakulásaik. Pusztulásuk okai, védelmük lehetőségei (természetvédelem).
4. Az élő egyed	
Az élő egyed és a környezet kapcsolata	A tűrőképesség, az életmód és a környezet összefüggése. Az érzékelés, kommunikáció és az életmód kapcsolata.
Az emberi életműködések	A legfontosabb életműködések funkciója, az abban részt vevő alapvető szervek és mechanizmusok. Az életműködések idegi és hormonális szabályozásának alapelvei. Az immunrendszer szerepe. A betegségek kockázati tényezők, ezek elkerülése (egészségvédelem).
Családtervezés	Az ember egyedfejlődése. A családtervezés biológiai alapjai.
5. A sejt	
Sejttípusok	A baktérium-, gomba-, növényi és állati sejt fő különbségei. Sejtek szerveződésének módjai: fonal, telep, szövet.
Sejtalkotók és feladatuk	A sejthártya: anyagcsere, sejtfölismerés. Mitokondrium: energiatermelés (biológiai oxidáció). Zöld színtest: fotoszintézis. Sejtmag: öröklítés.
A sejtanyagcsere	Életmódok (heterotróf és autotróf), ezek típusai. A lebontó és felépítő folyamatok kapcsolata, energiamérlege.
6. Szerves kémia	
Az óriásmolekulák jellegzetességei	Típusaik (szénhidrogének, poliszaharidok, lipidek, fehérjék, nukleinsavak). Létrejöttük monomerek összekapcsolódásával.

A szénhidrogének	Kőolajpárlatok és földhasználásuk, különös tekintettel a környezeti ártalmakra. Halogénezett szénhidrogének és műanyagok; földhasználásuk, veszélyeik.
A szénhidrátok	A keményítő és a cellulóz földépítése, tulajdonságai, előfordulása.
Zsírok, olajok	Biológiai jelentőségük.
Fehérjék, kolloidok	Képződésük, csoportjaik, hidrolízisük (emésztés). Biológiai jelentőségük. Tulajdonságaik változása fizikai-kémiai hatásokra (kicsapódás, mérgek hatása).
A nukleinsavak	Alaptípusaik, genetikai jelentőségük.
7. Atomcsoportok (vegyületek, halmazok)	
Molekulák, atomcsoportok	A molekula-, fém- és ionrács jellemzői. A kovalens kötés kialakulása, delokalizáció. A polaritás magyarázata az elektronegativitás és a molekulaszervezet alapján.
Anyagi halmazok	Gázok: egyesített gáztörvény (Kelvin-skála), Avogadro törvénye és értelmezésük. Folyadékok: oldatok, koncentrációjuk, sűrűségük. Anyagáramlás gázokban és folyadékokban (diffúzió). Kristályok: a rácsszerkezet és a fizikai tulajdonságok kapcsolata.
Átalakulások	Fizikai és kémiai átalakulás. Mechanikai és termikus kölcsönhatások, mechanikai megmaradási törvények, az I. főtétel. A folyamatok iránya, irreverzibilitás. A halmazállapot-változások, értelmezésük, jelentőségük. Exo- és endoterm reakciók. A változás (reakció) sebessége, a dinamikus egyensúly. A reakciósebességet befolyásoló tényezők (hőmérséklet, koncentráció, katalizátorok).
Reakciótípusok	Sav-bázis és redoxireakciók, a kondenzáció és a hidrolízis. Polimerképződés.
8. Atomok, elemi részek	
Elemi részek	Proton, neutron, elektron, ion. Az elektron kettős természete. A foton, a fény kettős természete.
Az atom	Az atom földépítése: az atommag összetétele, az elektronburok. Maghasadás, magfúzió. A napsugárzás hatása a földi életre. A radioaktív sugárzások fajtái, jellemzői. Az atomenergia felhasználása. A sugárvédelem alapjai.

Kémiai elemek	A kémiai elem. A periódusos rendszerben megnyilvánuló alapvető tendenciák, szabályszerűségek.”
---------------	--

”

16. Az R. 2. számú melléklet MÁSODIK RÉSZ AZ ÉRETTSÉGI VIZSGATÁRGYAK ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI cím LATIN NYELVI ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI alcíme helyébe a következő rendelkezés lép:

**„LATIN NYELVI
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI**

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A latin nyelv érettségi vizsga célja

Az élő nyelvek tanulásakor megismerhető más kultúrák a latin esetében térbeli helyett időbeli eltérést mutatnak: saját európai és nemzeti múltunk jelentős kulturális értékeinek felfedezését. Az élő nyelvek köznapi beszédhelyzetekben történő alkalmazásával szemben latin nyelvtudásukat a vizsgázók írott szövegek megértéséhez alkalmazzák, mely szövegek az egyidejű emberi kapcsolatok kialakításának lehetősége helyett általános esztétikai, erkölcsi értékkel vagy történeti fontossággal bírnak.

A tantárgy vizsgájának célja kettős. Vizsgálja egyrészt a latin nyelv elemeinek és szabályainak gyakorlott és tudatos használatát, másrészt pedig Európa latin nyelvű kultúrájának térbeli és időbeli kereteiről, szakaszairól, megjelenési formáiról elsajátított ismereteket, ennek keretében az antik eredetű köznyelvi és szaknyelvi kifejezéseink helyes és tudatos használatát.

A latin érettségi vizsgájának célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- képes-e a pontos szövegértésre, azok megfelelő szóbeli előadására és fordítására;
- rendelkezik-e a más idegen nyelvek tanulására is érvényes grammatikai tudatossággal;
- képes-e az európai kultúra alapjairól szerzett ismeretei közvetítésére, ezek összekapcsolására a magyar kultúrával.

A követelményeket a nyelvtudás egyes elemeire bontva határozzuk meg: *készségek és nyelvi eszköztár*. Az összetett célrendszer sajátos témák megadásával is jár. A *kulturális ismeretek* és az azok forrásaiként szolgáló *szöveganyag* egymással szervesen összefüggő rendszerként foghatók fel.

A vizsga két szintje közötti különbség a megértendő, illetve lefordítandó szövegek fajtájában, összetettségében, terjedelmében, a nyelvi készségek, lexikai és leíró nyelvtani ismeretek elsősorban mennyiségi különbségében, valamint a feladatok típusában mutatkozik meg.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakör	Követelmények
1. Készségek	

Olvasás és beszédképesség	<p>A humanista vagy restituált kiejtési szabályok <i>egyike</i> szerint tetszőleges klasszikus latin szöveg helyes felolvasása, valamint a másik kiejtési rendszer szabályainak ismerete.</p> <p>Hexameterben, illetve disztichonban írott verses szövegek megfelelő ritmusú felolvasása.</p> <p>A témakörök forrásanyagában megadott szerzők mindegyikétől legalább egy eredeti szöveg vagy szövegrészlet kiejtés, ritmus és intonáció szempontjából egyaránt helyes, emlékezetből való memoriter) felidézése.</p>
Szövegértés, fordítás	<p>Írásban: ismeretlen, egyszerű (a klasszikus nyelvi normáknak megfelelő, bevezetéssel, esetleg kommentárral könnyített vagy az emelt szinthez képest rövidebb) eredeti latin szöveg kifogástalan lefordítása nyomtatott szótár segítségével.</p> <p>Szóban: egyszerűbb, ismert, eredeti latin szöveg segédeszköz nélküli, kifogástalan lefordítása és értelmezése a szöveg szókincsének pontos ismeretében.</p>
2. Nyelvi eszköztár	
	<p>Adott latin szövegben előforduló lexikai elemek és nyelvi struktúrák pontos felismerése, utóbbiak elemzése és képzési szabályaik bemutatása.</p> <p>A latin leíró nyelvtan alaktana, a rendes és rendhagyó alakjainak ismerete és képzése; a mondatban főszabályainak ismerete és alkalmazása.</p> <p>Ismert latin szövegből a legfontosabb stilisztikai eszközök kiemelése és bemutatása.</p>
3. Témák	
Források	<p>Legalább az alábbi szerzők valamely eredeti művének vagy műrészletének nyelvi és tartalmi szempontú ismerete: Marcus Tullius Cicero, Caius Iulius Caesar, Caius Valerius Catullus, Publius Vergilius Maro, Titus Livius, Quintus Horatius Flaccus, Publius Ovidius Naso, Cornelius Tacitus, továbbá az ókeresztény irodalom és a magyarországi latinság legalább egy-egy eredeti műve vagy annak részlete.</p> <p>Alapvető ismeretek legalább a fenti szerzők eredeti nyelven megismert szövegein túli irodalmi és egyéb működéséről.</p>

Kulturális ismeretek	<p>A klasszikus antikvitásra vonatkozó, a fenti forrásokhoz kapcsolható legfontosabb földrajzi, történelmi, gazdasági és kultúrtörténeti ismeretek.</p> <p>Alapvető ismeretek a latin nyelvű műveltség területeiről, időbeli és térbeli elterjedéséről, annak fontosabb szakaszairól (különösen az antikvitás után megjelenő kersztény kultúra latin nyelvhasználatáról).</p> <p>Ismeretek a klasszikus antikvitás mindennapi életéről, az életkörülményekről, a társadalmi érintkezés szokásairól, az adott társadalom alapértékeiről, az ünnepekről és rítusokról.</p> <p>Áttekintő jellegű ismeretek az ókori Pannonia emlékeiről, valamint a latin nyelv jelentőségéről a magyar kultúrában.</p> <p>Annak bizonyítása, hogy a vizsgázó tisztában van a megismert kulturális értékek korunkra és az egyetemes magyar kultúrára tett hatásával, ismeri e kapcsolatrendszer legfontosabb, elsősorban az általa megismert forrásokhoz köthető elemeit.</p>
4. Egyéb készségek	
	<p>A szövegkörnyezetből ismeretlen nyelvi elemekre következtetés készségei és technikái.</p> <p>Különböző szótárak, tanulóknak készült leíró nyelvtan és egyéb segédeszközök önálló használata.</p> <p>A nyelvtanulási célok elérését lehetővé tevő stratégiák, módszerek és segédeszközök alkalmazása.</p> <p>A latin nyelvű szövegek fordításakor és értelmezésekor más műveltségi területekhez kapcsolódó ismeretek és készségek alkalmazása.</p>

EMELT SZINT

Témakör	Követelmények
1. Készségek	
Olvasás és beszéd-készség	<p>A humanista és restituált kiejtési szabályok bármelyike szerint tetszőleges klasszikus latin szöveg egyformán helyes felolvasása.</p> <p>Hexameterben, disztichonban, lírai strófákban, iambikus formában vagy hendecasyllabusban írt verses szövegek megfelelő ritmusú felolvasása.</p> <p>A témakörök forrásanyagában megadott szerzők mindegyikétől legalább egy eredeti szöveg vagy szövegrészlet kiejtés, ritmus és intonáció szempontjából egyaránt helyes, emlékezetből való (memoriter) felidézése.</p>

Szövegértés, fordítás	<p>Írásban: ismeretlen, nyelvileg, tartalmilag összetettebb (esetleg a klasszikus nyelvi normáktól valamelyest eltérő) eredeti latin szöveg nyomtatott szótár segítségével történő kifogástalan lefordítása.</p> <p>Szóban: nyelvileg vagy tartalmilag összetettebb, a források közt megjelölt szerzőktől származó ismeretlen szövegrészek fordítása és értelmezése segítő kérdések alapján.</p>
2. Nyelvi eszköztár	
	<p>Adott latin szövegben előforduló lexikai elemek és nyelvi struktúrák pontos felismerése, utóbbiak elemzése és képzési szabályaik bemutatása.</p> <p>A latin leíró nyelvtan alaktanának rendes és rendhagyó alakjai, ezek képzése, a mondatban fő- és mellékszabályainak ismerete és alkalmazása.</p> <p>Ismert vagy az érettségi vizsgán lefordított latin szövegből a legfontosabb stilisztikai eszközök kiemelése és bemutatása.</p>
3. Témák	
Források	<p>Legalább az alábbi szerzők valamely eredeti művének vagy műrészletének nyelvi és tartalmi szempontú ismerete: Marcus Tullius Cicero, Caius Iulius Caesar, Titus Lucretius Carus, Caius Valerius Catullus, Publius Vergilius Maro, Titus Livius, Quintus Horatius Flaccus, Publius Ovidius Naso, Lucius Annaeus Seneca, Cornelius Tacitus.</p> <p>Alapvető ismeretek legalább a fenti szerzők eredeti nyelven megismert szövegein túli irodalmi és egyéb működéséről.</p>
Kulturális ismeretek	<p>A klasszikus antikvitásra vonatkozó, a fenti forrásokhoz kapcsolható legfontosabb földrajzi, történelmi, gazdasági és kultúrtörténeti ismeretek.</p> <p>Alapvető ismeretek a latin nyelvű műveltség területeiről, időbeli és térbeli elterjedéséről, annak fontosabb szakaszairól.</p> <p>Ismeretek a klasszikus antikvitás mindennapi életéről, az életkörülményekről, a társadalmi érintkezés szokásairól, az adott társadalom alapértékeiről, az ünnepekről és rítusokról.</p> <p>Áttekintő jellegű ismeretek az ókori Pannonia emlékeiről, valamint a latin nyelv jelentőségéről a magyar kultúrában.</p> <p>Áttekintő jellegű ismeretek az ókeresztény kultúráról és az egyházi nyelvhasználatról.</p> <p>Annak bizonyítása, hogy a vizsgázó tisztában van a megismert kulturális értékek korunkra és az egyetemes magyar kultúrára tett hatásával, ismeri e kapcsolatrendszer legfontosabb, elsősorban az általa megismert forrásokhoz köthető elemeit.</p>

4. Egyéb készségek	
	<p>Szövegkörnyezetből ismeretlen nyelvi elemekre következtetés készségei és technikái; különféle szótárak, tanulóknak készült leíró nyelvtan és egyéb segédeszközök önálló használata.</p> <p>A nyelvtanulási célok elérését lehetővé tevő stratégiák, módszerek és segédeszközök alkalmazása.</p> <p>A latin nyelvű szövegek fordításakor és értelmezésekor más műveltségi területekhez kapcsolódó ismeretek és készségek alkalmazása.</p>

”

”

17. Az R. 2. számú melléklet MÁSODIK RÉSZ AZ ÉRETTSÉGI VIZSGATÁRGYAK ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI cím EMBERISMERET, ETIKA ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI alcíme helyébe a következő rendelkezés lép:

**„EMBERISMERET, ETIKA
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI**

A vizsga formája

Középszint: írásbeli és szóbeli.

Emelt szint: írásbeli és szóbeli.

Az emberismeret, etika érettségi vizsga célja

Az emberismeret, etika érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- rendelkezik-e azokkal a kommunikációs készségekkel és tárgyi ismeretekkel, amelyek képessé teszik, hogy az erkölcsi dilemmákat, döntési helyzeteket felismerje, értelmezze és érvelni tudjon saját választásai mellett;
- megismerkedett-e a különböző etikai érvelésmódok alapelveivel és belső logikájával;
- ismeri-e az etika alapfogalmait;
- tisztában van-e a civilizációnkban általánosan elfogadott erkölcsi alapértékek jelentőségével, és képes-e ezeket értelmezni meghatározott élethelyzetek összefüggésében;
- szert tett-e az ember erkölcsi méltóságától elválaszthatatlan személyi felelősség dimenzióinak mélyebb belátására.

Az emberismeret, etika érettségi vizsga tematikája felöleli az etikai reflexió alapvető szintjeit (lelkiismeret, társas kapcsolatok, közerkölcs stb.), illetve egy-egy életterület erkölcsi kérdéseit (munka, szexualitás, kisebbségi helyzet). Ezeket a vizsgázó a középszintű vizsgán személyes tapasztalatai és középiskolában elsajátított ismeretei (*pl. történelmi, irodalmi, társadalomismereti, pszichológiai és etikai*) alapján értelmezi. Mindez alkalmat ad arra, hogy bizonyítsa jártasságát az emberi kapcsolatok világában, a különféle etikai érvelésmódok és értéktételezések területén, valamint arra, hogy felismerjen értékdilemmákat és ezekben állást foglaljon. E feladat alapvetően induktív jellegű: kiindulópontja egy élethelyzet értelmezése. Az emelt szintű vizsga keretében a vizsgázó számot ad az etika egyes területein szerzett fogalmi ismereteiről, bizonyítja jártasságát az erkölcsi hagyományban. Az elvont meghatározások és érvelésmódok bemutatását olvasmányokból, élethelyzetekből merített példák tehetik személyessé és szemléletessé.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakör	Követelmények
1. Az etika megalapozása	Jó és rossz. Az erkölcsi gondolkodás fejlődése. Szokáserkölcs, hagyomány, törvény. Kötelesség és szabadság. A kanti kötelességetika és bírálata. A boldogság mint etikai kérdés.

2. Általános értékeink	Az erkölcsi cselekedet. A kölcsönösség és a felelősség kérdése. Az erények és a jó élet céljai. Az emberi méltóság. Önmegvalósítás, önkorlátozás, önismeret, önértékelés. Értékkonfliktusok. Az erkölcsi nevelés.
3. Társas kapcsolatok	Versengés és együttműködés. Szeretet, részvét; hűség, segítség, szolgálat. Szerelem, házasság, szexualitás. A családi élet erkölcsi kérdései.
4. Erkölcs és társadalom	Társadalmi igazságosság. Emberi alapjogok, kötelességek. Közbeszéd, szólásszabadság. Konfliktusok, konfliktusok kezelése. Hazaszeretet. Munkaerkölcs. Erkölcs és gazdaság. Erkölcs és politika. Médiaetika. A korrupció problémája.
5. Vallás és erkölcs	Valláserkölcs és világi etika viszonya. A világvallások alapvető jellemzői. Az antik, zsidó és keresztény hagyomány erkölcsi öröksége. A keresztény erkölcsi tanítás lényege.
6. Korunk erkölcsi kihívásai	A tudományos-technológiai változások etikai kérdései. Bioetika. A környezetért való egyéni és társadalmi felelősség a globalizáció korában. A jövő nemzedékekért való felelősség.

EMELT SZINT

Témakör	Követelmények (Az emelt szintű követelmények magukban foglalják az alábbiakban nem említett középszintűeket is)
1. Az etika megalapozása	Materiális értéketikák (tekintélyelvű, természetjogi és konvencionális érvelésmódok). Az etikai formalizmus (kötelesség- és haszonelvű elméletek, konszenzus-etikák). Személyközpontú etikai tanítások (felelősség- és dialógusetikák).
2. Az erények és a jellem	Szabadság és meghatározottság. Szándék és következmény. A szenvedés tapasztalata és a rossz eredete.

3. Társas kapcsolatok	Létharc és szolidaritás. A szűkebb és tágabb közösségért vállalt felelősség.
4. Erkölc és társadalom	Állampolgári erények (kímélet, részvétel, áldozat másokért). Törvénytisztelet és polgári engedetlenség.
5. Vallás és erkölcs	A világvallások emberképe és alapvető etikája. Különböző vallási tanítások a természet fölötti uralom, a nemi szerepek, a nemzet és egyetemes emberiség, a törvénytisztelet stb. alapkérdéseiről.
6. Korunk erkölcsi kihívásai	A tudományos-technológiai haladás etikai kérdései.

”

18. Az R. 2. számú melléklet MÁSODIK RÉSZ AZ ÉRETTSÉGI VIZSGATÁRGYAK ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI cím TÁRSADALOMISMERET ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI alcíme helyébe a következő rendelkezés lép:

„TÁRSADALOMISMERET ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A társadalomismeret érettségi vizsga – a tantárgy alapvető céljaival összefüggésben – nem csupán ismereteket kér számon, hanem rendeltetése az is, hogy felmérje, mennyire vált képessé a tanuló a saját értékrendjének felismerésére, életútjának, perspektíváinak tervezésére. A követelmények annak megmutatását is számon kérik a vizsgázótól, hogy milyen mértékben jutott el különböző társadalmi kérdések és problémák tudatos értelmezéséhez. A társadalomismeret vizsgakövetelményei tartalmazzák az ún. szinkron társadalomtudományok: a szociológia, a közgazdaságtudomány, a politológia, a jogtudomány, a szociálpszichológia alapvető értelmezési kereteinek és fogalomrendszerének ismeretét.

A társadalomismeret érettségi vizsga célja

Az érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- ismeri-e a társadalom alapvető szerkezetét, illetve a társadalmi viszonyok legfőbb sajátosságait;
- megismerkedett-e a különböző társadalmi együttélési szabályokkal, a jog alapelveivel, saját jogaival és kötelességeivel, az állam intézményeivel, valamint a gazdaság működésével;
- foglalkozott-e a közvetlen környezet és a tágabb környezet összefüggéseivel, tudatosította-e a globalizáció előnyeit és hátrányait;
- meg tudja fogalmazni konkrét példák, esetek segítségével különböző értékrendeket, gondolkodási és cselekvési mintákat;
- mennyiben képes saját tapasztalatainak általánosítására és fogalmi megragadására;
- mennyire fejlődött ki benne az a készség, hajlandóság és felelősség, hogy élete további részében is tudatosan és kritikusan foglalkozzon társadalmi kérdésekkel, mások problémájával;
- képes-e a szűkebb és tágabb értelemben vett emberi csoportok, közösségekben zajló folyamatok megértésére, a mások iránti tiszteletre;
- megismerte-e a gazdaság alapintézményeit, törvényszerűségeit, szereplőit;
- ki tudja-e fejteni önálló véleményét gazdasági témákról, tudja-e vázolni megoldási javaslatait a gazdasági élettel összefüggő problémákról;
- mit tud a munkaerőpiacon érvényes írott és íratlan szabályokról.

Az emelt szintű vizsga célja a fentiekén túl annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- rendelkezik-e a felsőoktatásban való továbbhaladáshoz szükséges tantárgyi alapismeretekkel;

- tisztában van-e azzal, és annak következményeivel, hogy az ember olyan individuum, aki társadalomban, annak különböző szintű közösségeiben él;
- képes-e a környezetében történő eligazodásra, a társadalmi beilleszkedésre, a tudatos életvezetésre, van-e reális önismerete;
- felkészült-e a felelős társadalmi szerepvállalásra, a demokratikus közéletben való aktív részvételre, helytállásra a munka és az üzleti élet területén;
- ismeri-e az ezredforduló alapvető modernizációs és globális folyamatait és azok nemzetközi, illetve hazai hatásait;
- milyen szintű együttműködési és problémamegoldó készséggel rendelkezik;
- ismeri-e az ember vizsgálatának tudományos történeti módszereit (pszichológia, szociológia), közös, illetve eltérő megközelítési módjait;
- ismeri-e a saját élete szempontjából legfontosabb kapcsolatok pszichológiai jellegzetességeit, a nemi identitás és szerepvállalás, a családi élet jellegzetességeit.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

A témakörhöz tartozó, alább részletezett tematikus követelmények elsajátítását a vizsgázó a saját tapasztalatait is tartalmazó projektmunka keretében, illetve annak szóbeli „megvédésében”, továbbá a tételes szóbeli vizsgafeleletében kell, hogy igazolja.

Témakör	Követelmények
1. Egyén és közösség	
	Az ember biológiai és társadalmi meghatározottsága. Különböző kultúrák emberképe. Beilleszkedés a társadalomba. Szocializáció és identitás. Társadalmi szerepek. A szocializáció alapvető közegei: család, iskola, kortárs csoport, média. Emberi kapcsolatok. Konfliktus és konfliktuskezelés. Kultúrák és közösségek. Sztereotípiák és előítéletek. Társadalmi értékrendek. A vallás jelentősége az egyén közösségi és magánéleti mivoltában. Kulturális sokféleség. A világ vallásai. Társadalmi együttélési szabályok. A társadalmi norma és normaátadás. A deviancia fogalma. A társadalmi normák szabályozó szerepe. Bűnözés és bűncselekmény. Jogok és kötelességek. A gyermekek jogai, diákjogok és kötelességek. A közélet és magánélet határai. A média felelőssége a közélet és magánélet megközelítésében. A közélet etikája. Az ifjúság sajátos helyzete a társadalomban. Mentálhigiénés problémák és beilleszkedési zavarok a felnőtté válás életszakaszában. A munkába lépés életszakasza.
2. A társadalmi viszonyok	
	A család fogalma és funkciói. Családi szerepek. Nemzedékek együttélése. Nők és férfiak a társadalomban: a két nem viszonyának változásai.

	<p>Az iskola társadalmi szerepe. Az iskolai tudás jellegének átalakulása: az élethosszig tartó tanulás fogalma. Az iskola közösségteremtő és szocializációs funkciói.</p> <p>Az életmód fogalma és elemei. Fogyasztói magatartás. Lakóhely, étkezési és öltözködési szokások. Munkaidő, szabadidő.</p> <p>A helyi társadalom. A nemzet politikai és kulturális fogalmai. A magyar nemzettudat sajátosságai. A hazafiság történelmi példái. A nemzetiség fogalma. Magyarországi nemzetiségek. A roma népesség helyzetének sajátosságai.</p> <p>A társadalom rétegződése életkor, nemek, műveltség, vagyoni helyzet, foglalkozás, településformák, etnikum szerint. A magyarországi egyházak, vallási közösségek. Multikulturális társadalomszemlélet. Demográfiai viszonyok.</p> <p>A társadalmi egyenlőtlenség. Méltányosság és igazságosság. A hátrányos helyzet fogalma. A hátrányos helyzet típusai: szegénység, testi és szellemi fogyatékoság. Karitatív tevékenység. Közösségi szolgálat, önkéntesség.</p> <p>A szociológia tudománya. Tömegjelenségek. Tömeglélektan. A média hatása.</p>
3. Állampolgári ismeretek	
3.1. Jogi alapismeretek	Az alapvető emberi jogok. Egyéni és közösségi jogok. Gyermeki és diákjogok. Az állampolgárság fogalma. Állampolgári kötelességek.
3.2. Intézményrendszer	<p>A politika fogalma. Magánérdek és közérdek. A demokratikus társadalmi és állami berendezkedés. A demokratikus közélet fő jellemzői. A hatalommegosztás elve.</p> <p>Magyarország alaptörvénye. A törvényhozó hatalom rendszere. A végrehajtó hatalom rendszere. A köztársasági elnök szerepe. Politikai pártok.</p> <p>A bírászkodás rendszere Magyarországon..</p> <p>Az önkormányzatiság fogalma. A helyi önkormányzatok szervezete és működése. A közigazgatás rendszere. A civil társadalom szervezetei.</p> <p>Az Európai Unió kialakulása és céljai. Az Európai Unió alapintézményei.</p>
3.3. Ügyek intézése	Állampolgári dokumentumok: személyi igazolvány, lakcímkártya, diákigazolvány, útlevél, adóazonosító, taj-kártya, jogosítvány.
4. Jelenismeret – Társadalmi világregnd az ezredforduló után	
4.1. Az életmód	A gazdasági növekedés dilemmái. A demográfiai folyamatok ellentmondásai. A multinacionális és nemzeti gazdaságok ellentmondásai. Az állami és nemzetközi politikai szerepvállalás ellentmondásai. Biztonságpolitika: terrorizmus, migráció. Az európai integráció kérdései. Civilizációs konfliktusok: etnikai, környezeti, vallási, gazdasági kérdések.

4.2. Kultúra és globalizáció	A globalizáció folyamata. A fogyasztói társadalom válsága. A munka világának átalakulása. Az információs társadalom kialakulása. Az élethosszig tartó tanulás. A nemek közötti viszony és a család kulturális, gazdasági és társadalmi funkcióinak átalakulása.
4.3. A növekedés határai	A fenntarthatóság elvei. A technikai civilizáció és a gazdasági növekedés hatása a természeti környezetre. A demográfiai robbanás társadalmi és gazdasági okai. A népesség csökkenése és az elöregedés hazánkban és más európai országokban. A környezetkímélő magatartás elterjedését ösztönző, illetve gátló tényezők.
5. Gazdasági és pénzügyi ismeretek	
5.1. A gazdasági környezet	A gazdaság alapintézményei, törvényszerűségei és gazdasági szereplői. A tulajdonformák. A vállalkozási formák fő jellemzői.
5.2. Az állam gazdasági szerepvállalása	Az állam gazdasági szerepvállalása. Állami költségvetés. Adópolitika. Az állam piaci és nem piaci feladatai. Az újraelosztási rendszerek. A fő makrogazdasági mutatók. A gazdasági növekedés, stagnálás; foglalkoztatottság, munkanélküliség, infláció, külső és belső egyensúly. Az Európai Unió fő gazdaságszervező elvei (szabad munkaerő- és tőkeáramlás, egységes valuta).
5.3. Pénzügyi ismeretek	A pénz fogalma, szerepe, funkciói. A nemzetközi és a hazai bankrendszer. Pénzügyi tranzakciók. Hitel (kamat, futamidő, fedezet, saját erő). A pénzpiac fogalma. Az ár-bér spirál folyamata.
5.4. A munka világa	A munkaviszony. Munkaadók és munkavállalók jogai és kötelezettségei. Hazai és nemzetközi munkaerő-piaci elvárások. Az adózás. Felkészülés a munkaerőpiacra való kilépésre: önéletrajz, motivációs levél írása. Az állásinterjú. Fogyasztás, beruházás, megtakarítás a háztartásban. A megtakarítás formái. A megfontolt hitelfelvétel. A fogyasztó jogai.

EMELT SZINT

Témakör	Követelmények
1. Egyén és közösség	
	Az emberi faj kultúrájának gyökerei. A kulturális univerzálék. A kulturális önazonosság és a társadalmi hovatartozás problémái. A világ vallásai. A vallásgyakorlás mint magán- vagy közügy. A társadalmi szerződés. A társadalmi norma és normaátadás. Az anomia fogalma. Az illem. A hatalommal való visszaélés bűncselekménye. Büntetőjogi számonkérés, elévülés – el nem

	<p>évülés.</p> <p>Jogok és kötelességek. A gyermekek jogai, diákjogok és kötelességek. A közélet és magánélet határai. A média felelőssége a közélet és magánélet megközelítésében. A közélet etikája.</p> <p>Az ifjúság sajátos helyzete a társadalomban. Mentálhigiénés problémák és beilleszkedési zavarok a felnőtté válás életszakaszában. A munkába lépés életszakasza.</p>
2. A társadalmi viszonyok	
	<p>A család fogalma és funkciói. Családi szerepek. Nemzedékek együttélése. Nők és férfiak a társadalomban: a két nem viszonyának változásai.</p> <p>Az iskola társadalmi szerepe. Az iskolai tudás jellegének átalakulása: az élethosszig tartó tanulás fogalma. Az iskola közösségteremtő és szocializációs funkciói.</p> <p>Az életmód fogalma és elemei. Fogyasztói magatartás. Lakóhely, étkezési és öltözködési szokások. Munkaidő, szabadidő.</p> <p>A helyi társadalom.</p> <p>A nemzet politikai és kulturális fogalmai. A magyar nemzettudat fejlődésének sajátosságai.</p> <p>A nemzetiségek jogi szabályozásának történeti változásai és új vonásai.</p> <p>A társadalom rétegződése.</p> <p>A magyarországi egyházak, vallási közösségek. Az egyházak társadalmi szerepvállalása és jogi szabályozása.</p> <p>Demográfiai viszonyok. Korfa.</p> <p>A társadalmi egyenlőtlenség. Méltányosság és igazságosság. A hátrányos helyzet fogalma.</p> <p>A szociológia és a szociálpszichológia tudománya, szociálpolitika. Urbanizációs és regionális problémák.</p> <p>Tömegjelenségek. Tömeglélektan. A média hatása.</p>
3. Állampolgári ismeretek	

3.1. Jogi alapismeretek	Az alapvető emberi jogok. Egyéni és közösségi jogok. Gyermeki és diákjogok. Az állampolgárság fogalma. Állampolgári kötelességek. A politika fogalma. Magánérdek és közérdek. A demokratikus társadalmi és állami berendezkedés. A demokratikus közélet fő jellemzői. A hatalommegosztás elve.
3.2. Intézményrendszer	Magyarország alaptörvényének létrejötte. Az államhatalmak elválasztása. A bírászkodás rendszere Magyarországon. Jogi alapismeretek: jogsérelem, jogorvoslat. A rendőrség jogai és kötelezettségei. Az önkormányzatiság fogalma. A helyi önkormányzatok szervezete és működése. A közigazgatás rendszere. A civil társadalom szervezetei. Az Európai Unió kialakulása és céljai. Az Európai Unió intézményrendszere. Az európai polgárság jogai és kötelességei.
3.3. Ügyek intézése	„A jó állam” elve.
4. Jelenismeret – Társadalmi világrend az ezredforduló után	
4.1. Az életmód	A gazdasági növekedés dilemmái. A demográfiai folyamatok ellentmondásai. A multinacionális és nemzeti gazdaságok ellentmondásai. Az állami és nemzetközi politikai szerepvállalás ellentmondásai. Biztonságpolitika: terrorizmus, migráció. Az európai integráció kérdései. Civilizációs konfliktusok: etnikai, környezeti, vallási, gazdasági kérdések.
4.2. Kultúra és globalizáció	A globalizáció fenyegetése a nemzeti-nemzetiségi kultúrák vonatkozásában. A szabadság, a jólét, a társadalmi igazságosság és a technológiai modernizáció összefüggései. A hálózati kultúrák növekvő szerepe. A gender-elmélet és annak kritikája. Szellemi és vallási körkép az ezredfordulón.
4.3. A növekedés határai	A globális élelmiszeripar termékeinek és a természetes élelmiszerek fogyasztásának szembenállása. A génmódosított árukkal összefüggő társadalmi-egészségügyi kockázatok. Fenntartható fejlődés vagy fenntarthatóság? A globális demográfiai növekedés és a hazai népességcsökkenés ellentmondása. A környezetkímélő magatartás elterjedését ösztönző, illetve gátló tényezők.
5. Gazdasági és pénzügyi ismeretek	
5.1. A gazdasági környezet	A gazdaság alapintézményei, törvényszerűségei és gazdasági szereplői. A tulajdonformák. A vállalkozási formák fő jellemzői.
5.2. Az állam gazdasági szerepvállalása	Az állam gazdasági szerepvállalása. Állami költségvetés. Adó- és járulékpolitika. Az állam gazdasági szerepének liberális, baloldali és konzervatív értelmezése. Az állam piaci és nem piaci feladatai. Az újraelosztási rendszerek. A makroökonómia alapfogalmai.

	Nézetek az Európai Unió gazdasági egységesedéséről. Konvergenciaprogramok.
5.3. Pénzügyi ismeretek	A pénz kialakulása. A nemzetközi és a hazai bankrendszer változási tendenciái. A devizakölcsön problémája, megoldási lehetőségek. A pénzpiac fogalma. Pénzkereslet, pénzkínálat; a pénzpiac egyensúlya. Az ár-bér spirál folyamata.
5.4. A munka világa	A középszintű követelményekben szereplő témák részletes ismerete. A munkáról való gondolkodás eltérő kulturális attitűdjei. Fogyasztó a piacgazdaságban.

”

19. Az R. 2. számú melléklet MÁSODIK RÉSZ AZ ÉRETTSÉGI VIZSGATÁRGYAK ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI cím DRÁMA ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI alcíme helyébe a következő rendelkezés lép:

**„DRÁMA
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI**

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli, szóbeli és gyakorlati.

Emelt szinten: írásbeli, szóbeli és gyakorlati.

A dráma érettségi vizsga célja

A dráma érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- képes-e a dráma és a színház értő befogadására, az alkotások értelmezésére;
- tudja-e használni a megismert fogalmi készletet a látott drámapunkta vagy előadás elemzésében;
- rendelkezik-e az adott területen (drámajáték, színjáték, zenés játék, versmondás, prózamondás, tánc- vagy mozgásszínház, továbbá egyes színházi mesterségek stb.) végzett tevékenységhez szükséges kompetenciákkal;
- tudja-e alkalmazni színháztörténeti és elméleti ismereteit;
- képes-e kifejezni magát különböző dramatikus tevékenységi formákban, improvizációs szöveges és/vagy mozgásos feladatokban, s adottságaihoz mértén részt tud-e vállalni színházi jellegű előadás létrehozásában.

A középszintű vizsga a jelöltektől a drámai művek, színházi előadások művészi eszközeinek felismerését, azonosítását; az alapvető a színházi eszközök és néhány színészi technika gyakorlati alkalmazását várja el.

Az emelt szintű vizsga a drámai művek és színházi előadások művészi eszközeinek széles körű felismerését, azonosítását, valamint a színházi eszközrendszer elemzését, a színészi technikák elmélyültebb gyakorlati alkalmazását várja el.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakörök / Kompetenciák	Követelmények
Színház- és drámatörténet	Az ókor színháza és a görög dráma. Shakespeare színháza és néhány drámája. Moliere néhány drámája. A 19. és 20. századi magyar színház és dráma néhány alkotása. Csehov drámái és Sztanyiszlavszkij színháza. Brecht színháza és néhány drámája. Napjaink legfontosabb színházi irányzatai és a kortárs drámairodalom néhány alkotása.

Színház- és drámaelmélet	A drámai műnem sajátosságai. A dráma szerkezeti felépítése. Dramaturgiai és színházelméleti alapfogalmak. A színházművészet mint összművészet sajátosságai. Színházi szakmák. Színházi előadások elemzése.
Színházi műfajok	A tragédia. A komédia. A realista színjáték. Zenés, tánc- és mozgásszínház.
Drámajáték	Helyzetgyakorlatok. Történet szerkesztése és megjelenítése. Improvizáció.
Mozgás, tánc- és mozgásszínházi ismeretek	Szituáció megfogalmazása állóképben, mozdulatsorral. Improvizáció zenére vagy témára. Összetett improvizációk létrehozása és bemutatása.
Bábjáték	A tanulók által a képzés során készített bábok és/vagy maszkok alkalmazása drámamunkában.
Beszéd, vers- és prózamondás.	A beszédtechnika alapjai. Lírai, epikai és drámai alkotások tolmácsolása.
Színjátékos gyakorlat	Drámajátékos improvizáció. Egyéni színpadi vagy pódiumi produkció létrehozása és bemutatása. Tanári irányítás mellett létrehozott kollektív színpadi produkció (előadás) bemutatásában való részvétel.

EMELT SZINT

Témakörök / Kompetenciák	Követelmények
Színház- és drámatörténet	Az ókor színháza, görög dráma és római komédia. A középkori színjátszás, a commedia dell'arte. Az Erzsébet-kor színháza, Shakespeare. A spanyol barokk dráma és színház. Moliere művei és a klasszicista dráma. A régi magyar dráma néhány alkotása. A 19. századi magyar dráma néhány alkotása. A hazai színjátszás kezdetei. A 20. századi magyar dráma néhány alkotása. A modern polgári dráma és színház kialakulása. Csehov drámái és Sztanyiszlavszkij színháza. Brecht drámái és színháza. A 20. század színházi irányzatai, jelentős drámaírói. Napjaink legfontosabb színházi irányzatai és a kortárs drámairodalom.

Színház- és drámaelmélet	A drámai műnem sajátosságai. A dráma (a színjáték) mint kommunikáció A dráma szerkezeti felépítése. Dramaturgiai és színházelméleti alapfogalmak. A színházművészet mint összművészet sajátosságai. Színházi szakmák. Gyakorlati drámaelemzés
Színházi műfajok	A rituális játék/szertartásjáték. A tragédia. A komédia. A realista színjáték. Bábjáték Zenés, tánc- és mozgásszínház.
Előadáselemzés	A színházi előadások egyes alkotó elemeinek jelentésteremtő és módosító hatásainak (a színészi játék, a mozgás, a tér, a díszlet, kellékek, zajok, zenék, jelmezek, smink) ismerete.
Drámajáték	Helyzetgyakorlatok. Történet szerkesztése és megjelenítése. Improvizáció. Drámajáték. Drámapedagógia.
Mozgás, tánc- és mozgásszínházi ismeretek	Szituáció megfogalmazása állóképben, mozdulatsorral. Improvizáció zenére vagy témára. Összetett improvizáció létrehozása és bemutatása.
Bábjáték	A tanulók által a képzés során készített bábok és/vagy maszkok alkalmazása drámamunkában.
Színpadi beszéd, vers- és prózamondás, egyéni vagy közös daléneklés	A beszédtechnika alapjai. Lírai, epikai és drámai alkotások tolmácsolása. A pódiumi műfajok. Egyéni vagy közös daléneklés.
Színjátékos gyakorlat	Drámajátékos improvizáció. Egyéni színpadi vagy pódiumi produkció létrehozása és bemutatása. Tanári irányítás mellett létrehozott kollektív színpadi produkció (előadás) bemutatásában való alkotó részvétel.

”

20. Az R. 2. számú melléklet MÁSODIK RÉSZ AZ ÉRETTSÉGI VIZSGATÁRGYAK ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI cím A MOZGÓKÉP- ÉS MÉDIAISMERET ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI alcíme helyébe a következő rendelkezés lép:

„A MOZGÓKÉP- ÉS MÉDIAISMERET ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: projekt és írásbeli.

Emelt szinten: projekt és írásbeli és szóbeli.

A mozgókép- és médiaismeret érettségi vizsga célja

A mozgókép és médiaismeret érettségi vizsga lehetőséget biztosít a különféle mozgóképi és médiaszövegek értelmezésében megmutatkozó elemzési-interpretációs és kritikai képesség bizonyítására. A mozgókép/média érettségi alkalmat ad annak megállapítására is, hogy a vizsgázó tisztában van-e a média – s különösen az audiovizuális média és az internet – társadalmi szerepével és működés módjával.

A vizsga célja, hogy a jelölt az alapszintű médiaismereti felkészültség birtokában, illetve a mozgókép kultúrtörténetének és stílustörténetének, részben a mozgókép formanyelvének ismeretében, illetve adott textus (film, filmrészlet, televíziós műsor-műsorrészlet, digitális szöveg, internetes források) alapján a következőkkel bizonyítsa felkészültségét:

- bemutatja, hogy a stílus és a megjelenítés formája hogyan utal a szerzőre, a tapasztalati valóság és a virtuális valóság kapcsolatára, a gyártási, illetve a társadalmi és kulturális körülményekre;
- jellemzi valamely tömegfilm műfajt a témaválasztásban, a motívumhasználatban és az elbeszélésmódban megfigyelhető hasonlóságok alapján, egy-egy arra alkalmas film segítségével;
- ismerteti egy-egy jelentős alkotó életművét a szerző legfontosabb műveinek alapján;
- megtervez és meg is valósít néhány beállításból álló értelmes mozgóképi szövegrészletet vagy egyéb médiaszöveget;
- bizonyítja, hogy rendelkezik a tömegkommunikációs eszközök tudatos használatának képességével, tájékozódik a sajtóműfajok, az audiovizuális műsortípusok, internetes szöveg- és kommunikációs formák, a globális monitorkultúra világában;
- jellemzi azokat az érintkezési módokat, ahogyan a médiaintézmények kapcsolatba kerülnek a politikával, a társadalmi és kulturális eseményekkel, a mindennapi élettel;
- ismeri a médiaintézmények működésének gazdasági alapjait, valamint a gyártók és a közönség közötti kapcsolatrendszerét;
- önálló ítéletet alkot néhány ismert médiakritikai elmélet által megfogalmazott problematikáról és azok helytállóságáról;
- teljesítményében kifejeződik önálló gondolkodása, problémalátása, lényegkiemelő és rendszerező képessége, kreativitása, mozgóképi kultúrájának egyéni sajátosságai, értékválasztásai.

A mozgókép- és médiaismeret középszintű érettségi vizsgája lehetővé teszi a jelölt mozgókép-nyelvi kultúrájának, filmműveltségének és a média társadalmi szerepét illető tájékozottságának minősítését és értékelését. A vizsgázó teljesítménye mutatja, hogy milyen minőségű és mélységű tudással rendelkezik ezen a téren, továbbá azt is, hogy ismereteit milyen módon tudja önálló produktumok létrehozásával (projektmunka), valamint írásban megjeleníteni.

Az emelt szintű érettségi vizsgán részben a mű- és stílustörténeti ismeretanyag, a fogalmi tájékozottság, részben a mű- és műsorelemzési képesség, valamint a médiajelenségekre vonatkozó – társadalmi-gazdasági ismeretekre támaszkodó – kritikai képesség tekintetében várható el mélyebb és alaposabb ismeretanyag. A középfokú vizsgától mindenek arányaltabb-személyesebb alkalmazása és magasabb színvonalú kifejtése különbözteti meg.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakör	Követelmények
1. A mozgóképnyelv alapjai, a filmipoétika fogalmai	
A képrögzítés és mozgásábrázolás alapjai és jellemzői; a technikai képalkotás és a mozgóképi történetmesélés előtörténete	A mozgókép előtti mozgásábrázolási és történetalkotási törekvések azonosítása a képzőművészetben – a barlangrajztól a képregényig. A technikai kép létrehozására szolgáló eszközök kezelői szintű ismerete és alkalmazása (<i>pl. fényképezőgép, a videokamera használata a projekt munka során</i>). A technikai képalkotás technikatörténete, meghatározó találmányainak ismerete.
A technikai kép jellemzői	Rögzítés és ábrázolás mozzanatainak elkülönítése és kapcsolatuk értelmezése a mozgóképi szövegek elemzésében. A mozgókép kettős természetének (reprodukció és ábrázolás) felismerése a mozgóképi szövegformálásban.
A látvány mozgóképi megszervezése	A beállítás és a képkivágat fogalmainak pontos használata; a plánok fajtáinak felismerése, megnevezése és alkalmazásuk értelmezése a klasszikus szerzői és műfaji mozgóképi szövegek elemzésében. Az egyes beállítások felismerése, illetve a kameramozgások azonosítása és használatuk értelmezése adott szövegek elemzése során.
Szerepjáték	A szereplőválasztásnak (civil vagy hivatásos) és a szereplő külső megjelenésének – mint metakommunikációs közlésnek – a leírása és értelmezése adott mozgóképi szövegek értelmezésében. A viselkedés szóbeli, vokális és metakommunikációs eszközeinek felismerése és értelmezése.
Montázs	A montázsjelenség felismerése, a montázs és gondolkodás, ill. a montázs és az ábrázolás kapcsolatának ismerete (<i>pl. a mozgókép esetében a tér-idő felbontása, újraszervezése és alkalmazása adott montázmegoldások leírásában és értelmezésében</i>). A lineáris/narratív, asszociatív/expresszív és a belső montázs felismerése és montázshatásának értelmezése adott montázmegoldások esetében.

Mozgóképi elbeszélés	A történet mint változássorozat elemzése, az események időrendi és okozati láncolatának összeállítása, leírása, a történet fontosabb alkotóelemeinek (<i>expozíció, lezárás, fordulat és epizód</i>) felismerése és elkülönítése adott mozgóképi szövegek értelmezése során. A történet, a cselekmény és az elbeszélés fogalmainak helyes használata, alkalmazása a szövegelemzésben.
2. A mozgóképi szövegértés, értelmezési szintek	
A médiaszövegek és a mozgóképi alkotások rendszerezése	A médiaszövegek rendszerezésének néhány fontosabb módja, a rendszerezés szempontjainak ismerete, jellemző példák alkalmazása (<i>médiumok szerint: pl. sajtó, rádió, film, televízió stb.; a valóság ábrázolásához való viszony szerint: dokumentum és fikció; az alkotói szándék és a nézői elvárás szerint: műfaji, ill. szerzői; a szöveg keletkezése és stílusa szerint: pl. expresszionista, neorealista, új hullámos stb.; műsortípus szerint: pl. reklám, hír, show stb.</i>) és ezen kategóriák alkalmazása adott mozgóképi szövegek elemzésében és értelmezésében.
A valóság ábrázolásához való viszony	A valóságos és a valószerű fogalmának ismerete. A fikcionális és a dokumentarista ábrázolásmód felismerése, jellemzése. A képi ábrázolás és a mágikus gondolkodás kultúrtörténeti kapcsolatának ismerete. A technikai képrögzítés kultúrtörténeti szerepének értelmezése. A televízió valóságfelfogásának értelmezése a médium megjelenésétől a valóságshow műsorokig.
	A fordulatok és az epizódok különválasztása, a cselekmény tér-idő folyamatának és okozati rendjének összeállítása adott mozgóképi szövegek értelmezésében. Alapvető műfaji jellegzetességek (<i>helyszín és idő, szereplők, fő téma, jellegzetes fordulatok, atmoszféra</i>) felismerése adott mozgóképi szövegek elemzésében és értelmezésében.
A mozgóképi szövegek jelentése	Jelentéstulajdonítás a legfontosabb filmnyelvi kódok (<i>narráció, montázs, látványszervezés, szerepjáték</i>) értelmezésével – adott mozgóképi szövegek esetében.
3. A mozgóképi szövegalkotás	
Egyszerű mozgóképi vagy médiaszövegek megszerkesztése	A szövegalkotási ismeretek és képesség bizonyítása (<i>pl. néhány beállításból álló értelmes mozgóképi szekvencia, fotósorozat vagy más médium eszközeit használó rövid terjedelmű komplett szöveg, alkotás</i>) megtervezése és kivitelezése a projektmunka során.
4. Műfaj- és műismeret	

A filmkultúra kettőssége	<p>A tömeg- és a magas/artisztikus kultúra fogalmának elhatárolása.</p> <p>A műfaji és a szerzői filmalkotások megkülönböztetése és összehasonlítása.</p> <p>Az archetípus fogalmának ismerete, az archetípusok felismerése és azok konkrét formáinak értelmezése.</p> <p>A szerzői filmek sajátosságainak (a nemzeti magaskultúrába ágyazottság, elitista alkotás- és befogadásmód, hétköznapi dominancia, stílusközpontúság, szoros kapcsolat a társművészetekkel) ismerete.</p>
Műfaji jellemzők	<p>A tömegfilmek sajátosságai: sztárkultusz, iparszerűség, gazdasági meghatározottság, nézőszám maximalizálás, szórakoztatás, akció- és látványközpontúság, műfajiság, fogyasztói minták kiváltása és követése, multiplex-terjesztés.</p> <p>A legjellemzőbb műfajok (<i>melodráma, vígjáték, burleszk, western, akciófilm, krimi, thriller, horror, sci-fi</i>) közül három szabadon választott műfaj alapvonásainak ismertetése egy-egy hozzárendelhető film vázlatos elemzésével – a témaválasztásban, a motívumhasználatban és az elbeszélésmódban megfigyelhető hasonlóságok alapján.</p>
5. Stílus- és műismeret	
Korstílusok	<p>A szereplő- és környezetválasztásban, a kamerahasználatban, a történetmesélésben, a film szerepéről való elképzelésben és a filmtörténeti hagyományokhoz való viszonyban megfigyelhető stíláriis jegyek hasonlóságának felismerése a (német) expresszionizmus, a francia és a szovjet-orosz avantgárd film, az (olasz) neorealizmus, a francia és a csehszlovák új hullám kapcsán.</p> <p>Ezen (film)stílustörténeti korszak meghatározó alkotóinak és műveinek ismerete.</p>
A némafilmművészet	<p>A német expresszionizmus jellemzése, egy meghatározó művének ismerete.</p> <p>A szovjet-orosz montázsiskola jellemzése, két meghatározó művének ismerete.</p>
A hangosfilmművészet kialakulása	<p>Az (olasz) neorealizmus jellemzése, két meghatározó művének ismerete.</p>
A modern film	<p>A fontosabb nemzeti újhullámok (<i>pl. francia, csehszlovák, angol, német</i>) jellemzése, néhány meghatározó mű ismerete.</p>
Az új magyar film az ötvenes évektől a rendszerváltásig	<p>A magyar film néhány jelentős alkotója közül két rendező (<i>pl. Fábri Zoltán, Makk Károly, Jancsó Miklós, Szabó István, Huszárik Zoltán, Bódy Gábor, Jeles András, Tarr Béla</i>) munkásságának vázlatos bemutatása (az életmű helye és jelentősége a magyar film történetében).</p> <p>Az ún. <i>budapesti iskola</i> jellemzése, két fontosabb alkotás ismerete.</p>

A kortárs magyar film	Három – szabadon választott –, a rendszerváltozás után készült film részletező ismertetése.
A társadalmi nyilvánosság	<p>A közszféra-magánszféra, a nyilvánosság, a médiakonvergencia és a diskurzus fogalmának ismerete; a modern társadalmi nyilvánosság kialakulását elősegítő fontosabb tényezők szerepének kifejtése (pl. a technikai sokszorosítás, a technikai képrögzítés-képközvetítés, a távközlés, digitalizáció).</p> <p>Annak ismerete, hogy milyen alapvető tényezőktől függ valamely kor és társadalom nyilvánossága.</p> <p>A média napirend-kijelölő szerepének a bizonyítása aktuális médiapéldákkal.</p> <p>A média legfontosabb társadalmi szerepeinek (pl. tájékoztatás, „örkútya-szerep”, közösségteremtő szerep, morális értékrend formálása) ismerete.</p>
Mediatizált információforrások használata	Az egyes médiumokban használatos szövegtípusok (pl. újsághírek, riportok és tanulmányok, rádióműsorok, filmek, televíziós műsorok, weblapok, CD-ROM-ok, digitális archívumok) mint információs források tudatos, szelektív és célirányos használata (pl. a projektmunkában).
Online média használata	<p>Az internethasználat biztonsági problémáinak (pl. személyes adatok védelme, hamis vagy megbízhatatlan oldalak, információk kiszűrése, ismerkedés veszélyei) ismerete.</p> <p>Az internetes és mobilkommunikáció fontosabb sajátosságainak (pl. interaktivitás, a kommunikáció térbeli és időbeli szabadsága, figyelemmegosztás, multitasking, virtuális kapcsolatok, konstruált személyiségek, anonimitás és annak korlátai, e-részvétel, e-demokrácia, amatőr és professzionális tartalomgyártás, médiahasználat mások jelenlétében és annak normái) tudatosítása.</p>
A média és az életmód	A médiumok – elsősorban a rádió, a televízió és az online sajtó – műsorrendjének, honlapstruktúráinak, az intézmény vagy a csatorna-image kialakításának a befogadók életmódjára, műsorválasztási preferenciáira gyakorolt hatásainak bemutatása.
9. A médiaszövegek befogadása, a média közönsége	
Intertextualitás, sorozatelv	<p>A sorozatelv fogalma, hatása a szövegek megszerkesztésére és befogadására. A sorozatszerű szerkesztés célja és hatása a befogadóra (pl. szappanoperák, hírek, reklámkampányok esetén).</p> <p>A hírmédia médiaszövegeinek mint történetkezdemények közrebocsátott értelmezési javaslatainak az elemzése; a fontosabb újságírói modellek (elkötelezett, pártos, objektív-semleges, bulvár) ismerete.</p>

A befogadást befolyásoló tényezők	<p>Az egyirányú kommunikáció dominanciájának, majd csökkenésének, az interaktivitás módjainak, szerepének ismerete a tömegkommunikációban.</p> <p>A lineáris és nemlineáris olvasás fogalmának ismerete.</p> <p>Annak bemutatása, hogy a szövegen túl milyen tényezők hatnak különösen a befogadásra: így a kulturális kompetencia szerepe (a befogadó tudása, tapasztalata és ízlése); a közönség kulturális és társadalmi környezetének – szociális, etnikai, gazdasági helyzetének, életkorának és nemének – hatása, illetve a befogadás környezetének (<i>pl. újságolvasás, rádióhallgatás, tévénézés, szörfözés a weben</i>) hatása az egyes médiaszövegek, szövegtípusok elutasítására vagy elfogadására.</p> <p>A médiaipar globalizálódásának jelei és következményei (<i>pl. a nemzeti identitás veszélyeztetése</i>) a médiaszövegek kódolásában és terjesztésében.</p> <p>A közönség eltérő szerepeinek értelmezése: a befogadó mint fogyasztó, a közönség mint állampolgár, a közönség mint nő vagy férfi.</p> <p>A legfontosabb médiahatás-elméletek (<i>pl. direkt, korlátozott, használatiérték, kultivációs modellek</i>) ismerete.</p>
A sztár	A sztár szerepének felismerése és értelmezése a médiában és a filmen, néhány film és médiasztár jellemzésén keresztül.
Az új médiatechnológiák	A mediatizált közlésmód új jelenségeinek (<i>interaktivitás, multimédia, hálózati kommunikáció, virtuális valóság, médiakonvergencia</i>) jellemzése, a befogadási folyamatra gyakorolt hatásuk bemutatása és értékelése.
10. A médiaintézmények	
A médiaszöveg mint termék	A tömegkommunikációs gyakorlatra ható főbb gazdasági tényezők bemutatása, az iparszerű, piacelvű működés bizonyítása (<i>pl. maximális fogyasztásra készítés elve; a közönség kettős szerepe: a közönség mint vevő és mint áru; a műsoridő mint tulajdon</i>).
A médiaipar intézményei	Közszolgálati és kereskedelmi médiaintézmények bemutatása néhány jellemző példával.

A médiaipar ellenőrzése	<p>A médiaipar jogi és etikai szabályozásának alapelvei (<i>a választadás lehetősége, a magánélet tiszteletben tartása, hátrányos megkülönböztetés elkerülése</i>).</p> <p>A törvények betartását ellenőrző hazai intézmények megnevezése, jellemző példák a hatóságok beavatkozására (pl. a reklámidő túllépéséért, a fiatalkorúakat károsan érintő műsorokkal, elsősorban az indokolatlan erőszak-megjelenítéssel kapcsolatos döntések) jellemző példáinak ismertetése az adott időszakból.</p> <p>Az újságíró szabadsága és ennek korlátai, a szerzői jog, az információhoz való jog, a rágalmozással kapcsolatos, a kiskorúak védelmét és a politikai befolyásolástól való védelmet szolgáló főbb szabályozások ismerete.</p>
11. A reprezentáció	
Manipuláció, a valóság sztereotíp és torzított megjelenítése a médiában	<p>A reprezentáció fogalmának ismerete, a tapasztalati és a médiavalóság eltéréseinek felismerése, bemutatása (elsősorban a nemi szerepek, a kisebbségek és az etnikumok, az eszmék és a politikai formációk) médiaszövegekben megtestesülő reprezentációjának a tekintetében.</p> <p>Azoknak a fontosabb érveknek és ellenérveknek az ismerete és alkalmazása, amelyekkel a média tömegbefolyásolási, közönségmanipulációs hatását kívánják bizonyítani vagy cáfolni.</p> <p>A manipuláció és a médiaipari selejt megkülönböztetése egymástól.</p> <p>A médiaoptimizmus és –pesszimizmus fogalmának, alapvető érvkészletének ismerete.</p>
12. Jellegzetes műsортípusok, médiaszövegek	
Hírműsorok	<p>A hír, a hírérték, az infotainment és a vélemény fogalmainak ismerete és elkülönítése.</p> <p>A hírműsorszerkesztés elemi formáinak és normáinak ismerete és érvényesülésük kritikus megítélése.</p>
Reklám	<p>A reklám mint alkalmazott művészeti forma értelmezése.</p> <p>A reklámok címzettjének/célcsoportjának meghatározása.</p> <p>A reklámok gyakoribb képi, verbális, narratív megoldásainak a leírása és jellemzése; néhány gyakori befolyásolási technika felismerése és értékelése.</p>
Folytatásos teleregény (szappanopera)	<p>A szériaelv megjelenési formáinak ismerete és jellemzése.</p> <p>A teleregény szerkezeti sajátosságainak ismerete és bemutatása alkalmas példán.</p>
Show-műsorok	<p>A valóságshow-műsorok (reality) jellemzése mint a jóízlés, a humánus, az önrendelkezés kikezdése, másfelől annak az elemi igénynek a megvalósulása, amelyben az egyszerű ember az elit helyett magát láthatja viszont a nyilvánosságban.</p>

EMELT SZINT

Témakör	Követelmények
1. A mozgóképnyelv alapjai, a filmpoétika fogalmai	
A képrögzítés és mozgásábrázolás alapjai és jellemzői; a technikai képalkotás és a mozgóképi történetmesélés előtörténete	Különböző képtípusok (pl. természeti, képzőművészeti és technikai képek) és a mozgókép előtti mozgásábrázolási-történetalkotási törekvések azonosítása a barlangrajztól a képregényig. A képalkotás és képrögzítés, mozgásábrázolás és történetmesélés motivációinak felismerése adott esetekben. A mozgókép utalásos természetének bemutatása és értelmezése szabadon választott, jellemző példákkal.
A látvány mozgóképi megszervezése	A kamera térbeli elhelyezésével és optikai beállításával kapcsolatos jelzések (nézet és látószög, térmélység, előtér-háttér) felismerése és magyarázata kortárs mozgóképi szövegek értelmezésében. A megvilágítás és a színhasználat szerepének felismerése, leírása és magyarázata kortárs mozgóképi szöveg értelmezésében.
Szerepjáték	A szereplők dinamikus változó státusz helyzetének értékelése, elemzése, adott mozgóképi szövegek értelmezésében.
Montázs	A mozgóképi hanghatások fajtáinak elkülönítése, kombinációik és képekkel történő összekapcsolásuk megoldásainak leírása és magyarázata (pl. <i>szinkronitás-aszinkronitás, időérzet és hangulatteremtés</i>) a szövegelemzés során. A kép és hang montázsviszonyának értelmezése kortárs szerzői filmek értelmezésében.
2. A mozgóképi szövegértés, értelmezési szintek	
A médiaszövegek és a mozgóképi alkotások rendszerezése	A médiaszövegek rendszerezése néhány további fontos szempont szerint (<i>elbeszélő és nem elbeszélő jelleg, animáció; a kifejező eszközök kísérleti használata</i>), és ezen kategóriák alkalmazása adott mozgóképi szövegek elemzésében és értelmezésében.
Cselekményelemzés	A műfaji konvenciók és a formanyelv cselekményre gyakorolt hatásának felismerése; a cselekményen belüli és azon kívüli események elkülönítése.
3. Műfaj- és műismeret	
A filmkultúra kettőssége	A kultúrahasadás jelenségének, okainak és következményeinek bemutatása és értékelése. A tömeg- és a magas/artistikus kultúra fogalmának elhatárolása.
Műfaji jellemzők	Egy szabadon választott tömegfilmes alkotói életmű bemutatása (pl. <i>Chaplin, Ford, Hitchcock, Spielberg</i>).

4. Korstílusok, szerzők és művek	
Korstílusok	<p>A szerzőiség stílusjegyeinek (személyes világlátás, az alkotóra jellemző formanyelvi jegyek) felismerése és bemutatása.</p> <p>A film stílustörténeti korszakaihoz nehezen besorolható, ún. „nagy mesterek” (pl. <i>Antonioni, Bergman, Bunuel, Cassavetes, Fellini, Godard, Kurosawa, Pasolini, Tarkovszkij, Welles</i>) közül egy alkotó életművének alaposabb bemutatása, a legfontosabb művek és a szerzőt jellemző témák, stílári eszközök alapján.</p>
5. Egyetemes filmtörténeti ismeretek	
A filmtörténet kezdetei, az ősfilm	A Lumiére-fivérek és Meliés munkásságának ismerete.
A némafilmművészet	<p>Griffith filmművészeti jelentőségének értékelése.</p> <p>A francia filmes avantgárd jellemzése, két meghatározó művének ismerete.</p>
A hangosfilmművészet kialakulása	A lírai realizmus jellemzése, egy meghatározó alkotás ismerete.
A modern film	Új Hollywood jellemzése, néhány meghatározó alkotás ismerete.
A kortárs film	A Dogma mozgalom jellemzése, legalább két meghatározó mű ismerete.
6. Magyar filmtörténeti ismeretek	
A magyar film a második világháború előtt	A meghatározó műfajok (vígjáték és melodráma) jellemzése, néhány kiemelt mű ismerete.
Az új magyar film az ötvenes évektől a rendszerváltásig	<p>A magyar film néhány jelentős alkotója közül két rendező (pl. <i>Fábri Zoltán, Makk Károly, Jancsó Miklós, Szabó István, Huszárik Zoltán, Bódy Gábor, Jeles András, Tarr Béla</i>) munkásságának vázlatos bemutatása (az életmű helye és jelentősége a magyar film történetében).</p> <p>Az ún. <i>budapesti iskola</i> jellemzése, néhány fontosabb alkotás ismerete.</p>
A kortárs magyar film	Az ezredforduló utáni magyar film néhány fontosabb alkotója szerzői karakterének vázlatos bemutatása.
Társadalmi nyilvánosság	A nyilvános szereplés képessége, a nyilvános szereplés során elvárható etikai szempontok alkalmazása (pl. <i>interjúhelyzetben</i>).
Online média használata	A mindennapi kommunikáció digitális technológián alapuló formáinak (<i>chat, SMS, e-mail, fórum</i>) és nyelvi sajátosságai (pl. <i>szókincs, szavak alakváltozatai, mondat szerkesztés, az érzelm kifejezés eszközei</i>) értelmező ismerete.
A média és az életmód	A fontos tömegkommunikációs modellek (<i>transzmissziós, rituális, propaganda-reklám, befogadási modell</i>)

	működésének szemléltetése önállóan gyűjtött médiapéldák alapján (<i>pl. rövid szóbeli vagy írásbeli beszámoló, esettanulmány formájában</i>).
8. A médiaszövegek befogadása, a média közönsége	
Intertextualitás, sorozatelv	Annak a jelenségnek a bemutatása aktuális médiapéldák segítségével, hogy a médiaszövegek rendszeresen utalnak más médiaszövegekre, olykor csak a megelőző vagy az utána következő szövegek alapján értheti meg az adott textust a befogadó. A médiaszövegek mint történetkezdemények közrebocsátott értelmezési javaslatainak az elemzése; a fontosabb újságírói modellek (<i>elkötelezett, pártos, objektív-semleges, bulvár</i>) ismerete és alkalmazása konkrét médiaszövegek esetében.
A befogadást befolyásoló tényezők	Nemlineáris szövegek szerkezeti felépítésének elemzése. Alkalmas példákkal a hálózati kommunikáció életmódra, életminőségre vonatkozó hatásainak bemutatása, a <i>személyiség</i> felbontása és megsokszorozása kapcsán az online médiahasználat veszélyeinek (<i>pl. függőség, elmagányosodás, egészségkárosodás</i>) értelmezése.
A sztár	A sztárfogalom kialakulása és módosulása.
9. A médiaintézmények	
A médiaszöveg mint termék	Néhány jellemző adat értelmezése (<i>pl. a hazai filmipar és televíziós ipar nagyságrendje, a közpénzek és a „reklámtorta” mértéke</i>).
A médiaipar intézményei	A független, ill. alternatív médiaintézmények, szakosított csatornák és bizonyos témákra specializálódott médiavállalkozások között különbségek bemutatása néhány jellemző példával.
A médiaipar ellenőrzése	A rasszizmus és a gyűlöletbeszéd tilalmának a szólásszabadság elvével való szembenállása; a konfliktus értelmezése a médiaszabályozás szempontjából.
10. A reprezentáció	
Manipuláció, a valóság sztereotíp és torzított megjelenítése a médiában	A morális pánik fogalmának ismerete. Fontosabb érvek és ellenérvek ismerete és alkalmazása, amelyek a média agresszivizáló hatását kívánják bizonyítani vagy cáfolni.
11. Jellegetes műsортípusok, médiaszövegek	
Hírműsorok	A hírműsorok show-szerű átalakulásának értékelése. A televíziós dokumentarizmus átalakulásának értékelése.
Reklám	A reklám szerepe a média fenntartásában és befolyásolásában.
Show-műsorok	A show-műsorok forrásainak és rokon műfajainak ismerete (<i>pl. varieté, cirkusz</i>); a leggyakoribb showműsor-változatok ismerete és jellemzése.

	<p>A show külsőségeinek, a közönség és a show műsorvezetője (showman) szerepének jellemzése.</p> <p>A valóság és a show viszonyának megfigyelése és értelmezése, alkalmas példán.</p>
Számítógépes játék	<p>Választott számítógépes játék elemző bemutatása (pl. prezentáció keretében) cselekményvezetés, szereplők rendszere és a felkínált identitások, megformáltság (képi világ, hangeffektusok), az interaktivitás lehetőségei szerint.</p>

”

21. Az R. 2. számú melléklet MÁSODIK RÉSZ AZ ÉRETTSÉGI VIZSGATÁRGYAK ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI cím A NEMZETI ÉS ETNIKAI KISEBBSÉGI NÉPISMERETI ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI alcíme helyébe a következő rendelkezés lép:

„A NEMZETISÉGI NÉPISMERET ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A vizsga nyelve: az adott nemzetiség nyelve

A nemzetiségi népismeret vizsgakövetelményei integráló (több tantárgy és műveltségi terület tartalmait egyesítő) jellegűek. Ezért ötvözik a történelem, a néprajz, a földrajz, a szociológia, a nyelvtörténet és nyelvjárástan, az építészettörténet, a zenetörténet és az állampolgári ismeretek elemeit. A vizsga arra is kiterjed, hogy a vizsgabizottság megállapíthassa, milyen mértékben képes a vizsgázó a hazai nemzetiség helyzetét, aktuális gondjait önállóan értelmezni, mérlegelni, a nemzeti-etnikai identitás megőrzésének tennivalóit megfogalmazni.

A nemzetiségi népismereti érettségi vizsga célja

Az érettségi vizsga célja annak tanúsítása, hogy a vizsgázó

- ismeri az adott nemzetiség történetének alapvető jellemzőit, a nemzetiségi anyanemzet történetének legfontosabb eseményeit és összefüggéseit, Közép- és Délkelet-Európa népei együttélésének történeti jellemzőit;
- megismerkedett az adott nép, népcsoport sajátos kultúrájával, annak egyes területeivel, megkülönböztető jegyeivel;
- át tudja tekinteni, és be tudja mutatni az adott nemzetiség kultúrájának fejlődését;
- ismeri az adott nép, népcsoport hazai településterületeit, azok természet- és gazdaságföldrajzi meghatározóit;
- tudja elemezni a földrajzi tényezők hatását az adott nemzetiség mindennapi életkörülményeire, életmódjára;
- be tudja mutatni a nemzetiségen mint társadalmi csoporton belül az eltérő érdekviszonyokat, a közösségi kapcsolatok alakulását, szervezeti kereteit;
- rendelkezik ismeretekkel az irodalmi és beszélt nyelv változatairól; be tudja őket mutatni; ismeri azokat a nyelvi-történeti hatásokat, amelyek alakították az adott nemzetiség által használt és beszélt nyelvet;
- ismeri az adott nemzetiség által beszélt nyelvhez kapcsolódó írott nyelvi emlékeket, össze tudja őket vetni a mai köznyelvvvel, irodalmi nyelvvel;
- be tudja mutatni az adott népcsoport épített környezetének sajátos vonásait, és a népcsoportok közötti kölcsönhatásokat;
- átfogó ismeretekkel rendelkezik az adott nép, népcsoport zenei kultúrájáról; tudja alkalmazni a legfontosabb zenei alapfogalmakat;
- be tudja mutatni mindazokat a szervezeti, politikai kereteket, amelyek között a nemzetiségek megőrizhetik sajátos kultúrájukat, erősíthetik önazonosságukat;
- ismeri a jogszabályi, törvényi hátteret, annak alkalmazását a gyakorlatban;
- képes egy projektet megtervezni, amelyben komplex módon feltár egy témát vagy problémát a nemzetiség helyzetében.

Az emelt szintű vizsga célja a fentiekén túl annak tanúsítása, hogy a vizsgázó

- rendelkezik a felsőoktatásban való továbbtanuláshoz szükséges tantárgyi alapismeretekkel;
- látja és tudja értelmezni azokat a konfliktusokat, amelyeket a nemzetiségi közösséghez tartozó egyén él át többes kötődése következtében;
- elemezni tudja az interetnikus környezetben élő emberek, közösségek helyzetét az önazonosság fenntartása szempontjából;
- képes elemezni esettanulmányokat, amelyekben a tolerancia és a konszenzusos együttműködés kérdése áll a középpontban;
- ismeri és tudja értelmezni a globalizációnak és modernizációnak a nemzetiségekre gyakorolt hatásait;
- tud logikusan érvelni egy adott probléma megoldását célzó elképzelés mellett.

A vizsgák során értékelendő, hogy a vizsgázó

- milyen fokon rendelkezik a megfelelő alapismeretekkel;
- hogyan látja egy adott nemzetiséghez tartozó egyén és a különböző közösségek kapcsolatának meghatározó tényezőit;
- mennyire képes eligazodni környezetében, tudja-e értelmezni azokat a közösségi kapcsolatokat, amelyekkel származásából, lakóhelyéből eredően kapcsolatba kerül;
- mennyire ismeri a nemzetiségek magyarországi alkotmányos és törvényekben garantált jogait, helyi és országos érdekképviselőik jogintézményeit, saját nemzetiségének politikai és civil önszerveződési formáit, identitása, hagyománya és kultúrája ápolásának módját, kereteit.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakörök	Követelmények
TÖRTÉNETI ISMERETEK	
1. Az adott nép, népcsoport eredete, megjelenése	
	Alapvető ismeretek a népcsoport eredetéről, közösséggé formálódásának kezdeteiről, az ezzel kapcsolatos írásos és íratlan források.
2. Az népcsoport közösséggé szerveződésének fontosabb állomásai, kapcsolatrendszere	
	A közösségi együttélés formáinak, változásainak ismerete, történeti áttekintése, a jelenkorig érvényes hatások bemutatása.
3. A nemzetiséggé válás története és alakulása a jelenkorig	
	A politikai tényezővé válás ismertetése, jelenkori párhuzamok.
4. Az anyaország(ok) története és az adott hazai nemzetiség sorsfordulói	
	Összefüggések az anyaország(ok) és a hazai nemzetiség története között. A kapcsolatok bemutatása források, dokumentumok alapján. A politika kapcsolatokra gyakorolt hatásainak elemzése.
5. Az adott nemzetiség regionális történetének jellemző fejlődési vonulatai	

	A népcsoport helyi és regionális történetére vonatkozó források feltárása és értelmezése. Különböző állami keretek között élő azonos nemzetiségek történetének összehasonlító bemutatása szabadon választott példák alapján.
NÉPRAJZI ISMERETEK	
1. Az adott nemzetiség tárgyi kultúrája, hagyatéka	
	A népcsoport tárgyi hagyatékának ismerete, néhány jellegzetes eszköz bemutatása, elemzése a közösségre jellemző értékek szemszögéből.
2. Az adott nemzetiség szokásrendszere	
	A népcsoport családhoz, helyi közösséghez, vallásgyakorlásához kapcsolódó szokásrendszerének ismerete, bemutatása.
3. A média és a hagyományápolás	
	A tárgyi hagyaték és a szokások, közösségi ünnepek megjelenése az írott és elektronikus médiában. Annak feltárása, bemutatása és elemzése, hogy milyen szerepet játszik a média a nemzetiség hagyományos értékeinek fenntartásában.
4. A hagyományápolás szerepe az egyén közösséghez való tartozásának erősítésében	
	Projektterv készítése és bemutatása az alábbi témákban: A néprajzi hagyaték és családom, helyi közösségem. Hogyan tehető vonzóvá hasonló korú társaim számára a hagyományok ápolása, a tárgyi kultúra gondozása?
FÖLDRAJZI ISMERETEK	
1. Az anyaország földrajza. Az adott nemzetiség települései hazánkban.	
	Az anyaország földrajzának ismerete. A népcsoport hazai településterületeinek ismerete.
2. A településföldrajzi viszonyok hatása az adott nemzetiség életmódjára	
	A települési területekből adódó életviszonyok bemutatása.
3. Gazdaságföldrajzi meghatározottságok az adott nemzetiség életében	
	A népcsoport gazdasági kapcsolatainak feltárása és értelmezése. A gazdasági fejlődés felgyorsulásának következményei: a hatások bemutatása és elemzése a nemzetiség megmaradása szempontjából.
TÁRSADALMI ISMERETEK	
1. Az adott nemzetiség szociológiai ismérvei	
	Azoknak az ismérveknek a feltárása és értelmezése, amelyek meghatározzák a népcsoporthoz tartozók alapvető és nagyobb közösségi kapcsolatait.
2. A közösségi összetartozás tudata és jellemző megnyilvánulási formái	

	A közösségek funkcióinak bemutatása.
3. Az egyén helye a nemzetiségi közösségben, a többes kötődés hatásai	
	Az identitásvállalás jellemző magatartásformáinak bemutatása egy többes közösségi kötődésekre épülő társadalmi környezetben.
AZ ADOTT NEMZETISÉG NYELVÉVEL KAPCSOLATOS ISMERETEK	
1. Az adott nemzetiség nyelvi fejlődésére ható tényezők	
	A népcsoport nyelvének, nyelvváltozatainak bemutatása.
2. A köznyelv és a nyelvi változatok szerepe	
	A tájnyelv szerepe a közösségi identitás megőrzésében.
3. Az adott nemzetiség beszélt nyelvének jellemzői Magyarországon	
	Nyelvi változatok jellemzőinek bemutatása. A helyi közösségben használt nyelvi változat néhány jellegzetessége.
4. Az adott nemzetiség írott nyelvi emlékei	
	A hazai népcsoport írásos emlékeinek áttekintő bemutatása.
AZ ADOTT NEMZETISÉG ÉPÍTETT KÖRNYEZETE	
1. Az adott nemzetiség építészeti kultúrája	
	A népcsoport lakókörnyezetének, közösségi célokra szolgáló épületeinek bemutatása, ismertetése.
2. Sajátos vonások az adott nép, népcsoport által használt épületekben formai-stílusbeli és funkcionális szempontból	
	Az építészet formai és funkcionális jegyei, eszközei.
AZ ADOTT NEMZETISÉG ZENÉJE ÉS TÁNCKULTÚRÁJA	
1. Az népcsoport szokásai és a zene, tánc kultúra kapcsolata	
	Az éneklés, a hangszeres zene és a tánc gyakorlata a népcsoport életében.
NEMZETISÉGI JOGI, TÁRSADALMI ISMERETEK	
1. A nemzetiségpolitika jogszabályi keretei	
	A nemzetiségpolitikai törvénykezés alakulásának és hatásának ismertetése.
2. A nemzetiségi önkormányzatiság alapjai és gyakorlata	
	A nemzetiségi önkormányzat működése esettanulmányon keresztül.
3. A nemzetiségi önkormányzatok, egyesületek szerepe a népcsoport önazonosságának fenntartásában.	
	Az önazonosság fenntartását szolgáló programok ismertetése, megvalósítása. Javaslatok az önkormányzati, egyesületi működésre.

4. A nemzetiség regionális történetének jellemzői	
	A népcsoport helyi és regionális történetére vonatkozó források feltárása és értelmezése.

EMELT SZINT

Témakörök	Követelmények
TÖRTÉNETI ISMERETEK	
1. Az adott nép, népcsoport eredete, megjelenése	
	Egy szabadon választott forrás értelmező ismertetése. A népcsoport szerepe a magyar állam társadalmi szervezetében.
2. Az népcsoport közösséggé szerveződésének fontosabb állomásai, kapcsolatrendszere	
	A népcsoport életmódtörténetének, értékrendszerének ismerete, a változások bemutatása.
3. A nemzetiséggé válás története és alakulása a jelenkorig	
	Az interetnikus kapcsolatok és a kölcsönhatások bemutatása.
4. Az adott nemzetiség regionális történetének jellemző fejlődési vonulatai	
	Azonos nemzetiség többségi és kisebbségi helyzetben: azonosságok és különbségek. A családtörténet kutatásának eredményei, általános érvényű következtetések megfogalmazása és értelmezése a nemzet-nemzetiség - elsődleges közösség kapcsolatrendszerében.
NÉPRAJZI ISMERETEK	
1. Az adott nemzetiség tárgyi kultúrája, hagyatéka	
	Néhány jellemző tárgyhoz kapcsolódó munkaszervezési rendszer vagy szokásrendszer változásának, alakulásának magyarázó bemutatása.
2. Az adott nemzetiség szokásrendszere	
	Az élő szokások fenntartása és a modernizáció, globalizáció összefüggéseinek, egymásra hatásának bemutatása, értelmezése. A fenti hatásokat figyelembe vevő jövőkép felvázolása.
3. A média és a hagyományápolás	
	Helyzetelemzés, médiaprogramok bemutatása a nemzetiség fennmaradása és a kihívásokra történő alkalmazkodási kényszer szempontjának figyelembevételével.
4. A hagyományápolás szerepe az egyén közösséghez való tartozásának erősítésében	

	Interetnikus kölcsönhatások kimutatása és értelmezése a regionális közösségben. A hagyomány szerepe a nemzetiségi közösségek fenntartásában. A hagyományteremtés módjai.
FÖLDRAJZI ISMERETEK	
1. Az anyaország földrajza. Az adott nemzetiség települései hazánkban.	
	A földrajzi környezet és a nemzetiségi kultúra kölcsönhatásának értelmező bemutatása.
2. A településföldrajzi viszonyok hatása az adott nemzetiség életmódjára	
	A hatások értelmezése.
3. Gazdaságföldrajzi meghatározottságok az adott nemzetiség életében	
	Modellek és alternatívák adott természeti és gazdaságföldrajzi környezetben a nemzetiség számára.
TÁRSADALMI ISMERETEK	
1. Az adott nemzetiség szociológiai ismérvei	
	Saját vizsgálódások értelmező bemutatása.
2. A közösségi összetartozás tudata és jellemző megnyilvánulási formái	
	A nemzetiséget erősítő kisközösségi szerveződések funkciói, jellemzői. Ezek bemutatása és értelmezése.
3. Az egyén helye a nemzetiségi közösségben, a többes kötődés hatásai	
	Esettanulmányok értelmezése.
AZ ADOTT NEMZETISÉG NYELVÉVEL KAPCSOLATOS ISMERETEK	
1. Az adott nemzetiség nyelvi fejlődésére ható tényezők	
	A formáló hatások elemzése.
2. A köznyelv és a nyelvi változatok szerepe	
	A köznyelv, és a tájnyelv összefüggése, a környezeti nyelv (államnyelv) hatása a beszélt nyelv fejlődésére.
3. Az adott nemzetiség beszélt nyelvének jellemzői Magyarországon	
	Nyelvi változatok összehasonlítása a köznyelvvvel, az anyaország nyelvével.
4. Az adott nemzetiség írott nyelvi emlékei	
	Egy szabadon választott, jelentős nyelvi dokumentum bemutatása és értelmezése.
AZ ADOTT NEMZETISÉG ÉPÍTETT KÖRNYEZETE	
1. Az adott nemzetiség építészeti kultúrája	
	Az épületek funkcionális jegyei.

2. Hatások és sajátosságok az épített környezetben nemzetiség által (is) lakott területeken	
	Az általános és kölcsönös jegyek érvényesülése a népcsoport építkezési gyakorlatában.
3. Az adott nemzetiség építészeti örökségének gondozása	
	Értékmentő program a lakóhelyen, figyelembe véve a népcsoport sajátosságait és a modernizáció követelményeit.
AZ ADOTT NEMZETISÉG ZENÉJE ÉS TÁNCKULTÚRÁJA	
1. Hagyományörzés és a jelen követelményei a nemzetiség zenekultúrájában	
	Hagyomány és modernitás a kisebbség kultúrájában.
NEMZETISÉGI JOGI, TÁRSADALMI ISMERETEK	
1. A nemzetiségpolitika jogszabályi keretei	
	A jogszabályi keretek elemzése az elmúlt évtizedekben és ma.
2. A nemzetiségi önkormányzatiság alapjai és gyakorlata	
	A pozitív és negatív jellemzők számbavétele, javaslatok megfogalmazása, a működést javító elképzelések felvázolása.
3. A nemzetiségi önkormányzatok, egyesületek szerepe a népcsoport önazonosságának fenntartásában.	
	E szerep bemutatása
4. A nemzetiség regionális történetének jellemzői	
	A családtörténet kutatásának eredményei, általános érvényű következtetések. Megfogalmazása és értelmezése a nemzet-nemzetiség kapcsolatrendszerében.

”

22. Az R. 2. számú melléklet MÁSODIK RÉSZ AZ ÉRETTSÉGI VIZSGATÁRGYAK ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI cím A CÉLNYELVI CIVILIZÁCIÓ ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI alcíme helyébe a következő rendelkezés lép:

**„A CÉLNYELVI CIVILIZÁCIÓ
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI**

A vizsga formája

Középszinten: szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A Célnyelvi civilizáció érettségi vizsga célja

A vizsga azt hivatott megállapítani, hogy a vizsgázó

- rendelkezik-e a célnyelvi civilizáció tantárgy témakörei (gazdaság, földrajz, művészet stb.) kapcsán tanult ismeretekkel;
- ismeri-e a célországban élő emberek életmódját, szokásait, hagyományait;
- helyesen használja-e a témakörökkel kapcsolatos fogalmakat;
- birtokában van-e azoknak a képességeknek, amelyekkel az egyes eseményeket, jelenségeket értelmezni tudja;
- rendelkezik-e azokkal a képességekkel, elemzési módszerekkel, amelyekkel értelmezni tudja a jelenkor eseményeihez vezető összefüggéseket;
- tud térben és időben tájékozódni a célországok történelmében, földrajzában, gazdaságában, egyes művészeti ágaiban;
- képes-e a forrásokat megérteni és értelmezni;
- képes-e saját tapasztalatait, élményeit általános formában megfogalmazni, vagy a felvetődő általánosabb kérdésekre és problémákra tud-e konkrét példákat és eseteket mondani;
- képes-e pontos ismeretekkel alátámasztva meghatározni a célország és a magyar kultúra közötti hasonlóságokat és különbségeket;
- rendelkezik-e a szociális viselkedés megfelelő formáival, kellő nyitottsággal és toleranciával a más kultúrkörben élő embertársai iránt;
- képes-e folyékonyan, szabatosan, a megfelelő szókincset használva beszélni a célország kultúrájáról.

A középszintű vizsga a jelöltektől pontos ismereteket, megfelelő kifejezőkészséget, az elemzés, rendszerezés egyszerűbb formáit várja el.

Az emelt szintű vizsga a középszintű követelményeket meghaladó ismeretanyagot, kifejezőkészséget, elemzési és összehasonlítási szempontokat, önálló ítéletalkotási készséget vár el.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakörök / Kompetenciák	Követelmények
1. Kompetenciák	
1.1. Ismeretszerzés célnyelven	A tanuló legyen képes a célnyelven megadott forrásokból (írott vagy audiovizuális források, táblázatok, diagramok,

	képek stb.) információkat gyűjteni, azokat rendszerezni, értelmezni, összevetni, következtetéseket levonni.
1.2. Kritikai gondolkodás	
1.3. Kommunikáció és problémamegoldás célnyelven	A tanuló legyen képes a célnyelven a témák komplex, életszerű bemutatására 10-15 percben. A beszámoló legyen logikusan felépített, árnyaltan megfogalmazott; a tanuló ismerje és alkalmazza az célországra jellemző szakszókincset, fogalmakat.
1.4. Tájékozódás térben és időben	A tanuló legyen képes a célország fejlődése, történelme, kultúrája szempontjából fontos tájegységeit, helyszíneit azonosítani a térképen. Legyen tisztában a földrajzi környezet hatásaival a célnyelvi állam/ok és kultúrák fejlődésére. Tudja időben elhelyezni a célország/ok történelmének legfontosabb eseményeit, fordulópontjait. Legyen rálátása Magyarország és a célország/ok történelmének közös pontjaira, a társadalmi és kulturális élet párhuzamos és eltérő jelenségeire.
2. Témakörök	
2.1. A célnyelvi országok földrajza	A célnyelvi országok földrajzi fekvése, tájegységei. Éghajlat, élővilág. Geopolitikai helyzet, annak következményei, nemzetiségek, ki-és bevándorlók, identitástudat. Turisztikai nevezetességek.
2.2. A célnyelvi országok gazdasága	A gazdaság főbb jellemzői. Pénzügyi ismeretek, fizetőeszköz, pénzhasználati szokások. Közlekedés. Idegenforgalom. Életszínvonal, életminőség. Egyéni és társadalmi felelősségvállalás. Munkavállalás. A célnyelvi országok és az Európai Unió.
2.3. Politikai berendezkedés	A célnyelvi ország/ok politikai berendezkedése; hasonlóságok és különbségek a célnyelvi ország/ok és Magyarország politikai rendszerében. Alapvető jogok és kötelezettségek; jelentős politikai pártok; a népszavazás szerepe. A civil szervezetek, mozgalmak hagyománya, súlya, jelentősége; egybevetés a magyarországi helyzettel.
2.4. Társadalmi viszonyok	
Társadalmi berendezkedés, problémák	A célnyelvi ország/ok társadalmi rétegeinek, csoportjainak aktuális helyzete, együttélési formái; az eltérő kultúrák közötti konfliktusok. A célnyelvi társadalmakat érintő globális problémák.
Oktatás	A célnyelvi ország/ok hagyományos és jelenlegi oktatási rendszere, összehasonlítva a magyar oktatással. A tudás, a

	műveltség, a munka megbecsülése, helye az erkölcsi értékrendben. Magyar diákok továbbtanulási lehetőségei a célországban.
A vallás és az egyházak szerepe	A lakosság felekezetei szerinti összetétele; egyházi ünnepek, hagyományok; az egyház/ak szerepe a célnyelvi társadalmakban; a fiatalok és a vallás; tolerancia, nyitottság.
Köznyelv és dialektusok	Az irodalmi nyelv, a köznyelv és a dialektusok a célnyelvi ország/okban.
Közösségi szolgálat	Önkéntesség és közösségi szolgálat a célnyelvi ország/okban
2.5. Hagyományok, szokások, életmód	A család szerepe, családi élet, családi ünnepek, mindennapi rítusok.
Család	A célnyelvi ország/ok családmmodelljei; aktuális problémák, összevetve a magyarországi helyzettel.
Családi ünnepek	Családi ünnepek és népi hagyományok, étkezési szokások, tipikus ételek a célnyelvi országokban.
A szabadidő eltöltése	Szórakozási, nyaralási és pihenési szokások. Vidéki és városi élet, a fejlődés tendenciái.
2.6. Környezetvédelem	
Éghajlatváltozás	A célnyelvi országokra jellemző éghajlati változások okai és lehetséges következményei.
Környezeti problémák	A célnyelvi országokra jellemző környezeti problémák, összevetve a magyarországi helyzettel. A sajtó, a televízió és a rádió helyzete, szerepe a célnyelvi országokban.
Törekvések a környezeti károk enyhítésére	
<i>Energiagazdálkodás</i>	A hagyományos és az alternatív/megújuló energiaforrások használata a célnyelvi ország/okban és hazánkban.
<i>Biogazdálkodás</i>	A biogazdálkodás szerepe a célország/ok mezőgazdaságában és Magyarországon.
<i>Természetvédelem, felelős tájgazdálkodás</i>	Természetvédelem, nemzeti parkok, tájvédelmi körzetek, tájgazdálkodás a célnyelvi ország/okban és Magyarországon.
2.7. Tömegkommunikáció, média	A sajtószabadság helyzete a célnyelvi ország/ok/ban. A közszolgálati média nézettsége, elfogadottsága. A célnyelvi ország/ok fontos sajtótermékei, rádiós és televíziós csatornái és internetes fórumai. Az egyéni tájékozódás lehetőségei és buktatói. Reklám.
2.8.Sport	A sport és az egészséges életmód szerepe a mindennapi életben a célnyelvi országokban és hazánkban. A célnyelvi országok legnépszerűbb sportágai,

	kiemelkedő sportolói, olimpikonjai, sporteseményei. Iskolai és szabadidősport.
2.9. Tudományok	A célnyelvi ország/ok és tudósai, feltalálók szerepe a fejlődésben, a tudományok történetében. Találmányok. Újdonságok a célország/ok tudományos életében.
2.10. Ismeretek a célnyelvi ország/ok történelméről	A célnyelvi ország/ok történelmének kezdetei térben és időben; fejlődésük 3-4 csomópontja, országok történelmi fejlődésének főbb szakaszai, 2-3 kiemelkedő jelentőségű személyisége.
2.11. Ismeretek a célnyelvi ország/ok irodalmáról	A célnyelvi irodalom történetének főbb korszakai, néhány kiemelkedő alkotója és alkotása.
2.12. Ismeretek a célnyelvi ország/ok művészetéről	A célnyelvi országok művészettörténetének legfontosabb korszakai, kiemelkedő alkotók/alkotások az építészetben, képző- és iparművészetben. A zene- és táncművészet, színház- és filmművészet jeles képviselői, alkotásai.
2.13. A célnyelvi ország/ok és Magyarország kapcsolatának, viszonyának jelene	Aktualitások a kapcsolatokban. A célnyelvi ország/ok aktuális politikai, társadalmi, gazdasági és/vagy művészeti eseményei (irodalmi Nobel-díj, EU-hoz való viszony változása, stb.)

EMELT SZINT

Témakörök/Kompetenciák	Követelmények
1. Kompetenciák	
1.1. Ismeretszerzés célnyelven	A tanuló legyen képes a célnyelven megadott forrásokból (írott vagy audiovizuális források, táblázatok, diagramok, képek stb.) információkat gyűjteni, azokat rendszerezni, értelmezni, összevetni, következtetéseket levonni.
1.2. Kritikai gondolkodás	A tanuló ismerje fel a célnyelvi ország/ok hazánkétól eltérő sajátosságait, legyen képes tények és vélemények megkülönböztetésére, ok-okozati összefüggések felismerésére, értelmezésére, következtetések levonására, tudjon önállóan kérdéseket megfogalmazni, problémákat felismerni, megoldásukra javaslatot tenni a tanult tartalmak alapján.
1.3. Kommunikáció és problémamegoldás célnyelven	A tanuló legyen képes a célnyelven a témák komplex, életszerű bemutatására 10-15 percben. A beszámoló legyen logikusan felépített, árnyaltan megfogalmazott és a tanuló ismerje és alkalmazza az célországra jellemző szakszókincset, fogalmakat.
1.4. Tájékozódás térben és időben	A tanuló legyen képes a célország fejlődése, történelme, kultúrája szempontjából fontos tájegységeit, helyszíneit azonosítani a térképen. Legyen tisztában a földrajzi

	környezet hatásaival a célnyelvi állam/ok és kultúrák fejlődésére. Tudja időben elhelyezni a célország/ok történelmének legfontosabb eseményeit, fordulópontjait. Legyen rálátása Magyarország és a célország/ok történelmének közös pontjaira, a társadalmi és kulturális élet párhuzamos és eltérő jelenségeire.
2. Témakörök	
2.1. A célnyelvi országok földrajza	A célnyelvi országok földrajzi fekvése, tájegységei. Éghajlat, élővilág. Geopolitikai helyzet, annak következményei, nemzetiségek, ki- és bevándorlók, identitástudat. Turisztikai nevezetességek.
2.2. A célnyelvi országok gazdasága	A gazdaság főbb jellemzői. Pénzügyi ismeretek, fizetőeszköz, pénzhasználati szokások Közlekedés. Idegenforgalom Életszínvonal, életminőség Egyéni és társadalmi felelősségvállalás Munkavállalás A célnyelvi országok és az Európai Unió.
2.3. Politikai berendezkedés	Társadalmi, politikai problémák, feszültségek napjainkban
2.4. Társadalmi viszonyok	
Társadalmi berendezkedés, problémák	A szociális intézményrendszer, egészségügy és társadalombiztosítás jellemzői, megoldásra váró kérdései.
Oktatás	A tudományok, a kutatás-fejlesztés támogatottsága, elismertsége a célországban. Külföldi diákok tanulási lehetőségei Magyarországon.
A vallás és az egyházak szerepe	A különböző vallási közösségek együttélése a célnyelvi országokban.
Köznyelv és dialektusok	A középszintű követelmények teljes körű ismerete.
Közösségi szolgálat	A középszintű követelmények teljes körű ismerete.
2.5. Hagyományok, szokások, életmód	
Család	A középszintű követelmények teljes körű ismerete.
Családi ünnepek	A középszintű követelmények teljes körű ismerete.
A szabadidő eltöltése	A nyaralás, utazás új formái; a szabadidő eltöltésének a hazaitól eltérő módjai. Egészségtudatosság az életmódban. A társadalmi érintkezés és az üzleti etikett szabályai.
2.6. Környezetvédelem	

Éghajlatváltozás	A középszintű követelmények teljes körű ismerete.
Környezeti problémák	A középszintű követelmények teljes körű ismerete.
Törekvések a környezeti károk enyhítésére	
<i>Energiagazdálkodás</i>	A köz- és a magánszféra hozzáállása az alternatív energiaforrások használatához.
<i>Biogazdálkodás</i>	A bioélelmiszerek, egyéb biotermékek iránti kereslet a célsországban és itthon.
<i>Természetvédelem, felelős tájgazdálkodás</i>	A „zöld mozgalmak”, a Natura 2000 hálózat a célnyelvi országokban és Magyarországon.
2.7. Tömegkommunikáció, média	Az elektronikus tömegkommunikáció a célnyelvi országokban A célsország vitakultúrájának megismerése; összehasonlítás a hazai helyzettel. Újságírói etika, reklámetika.
2.8. Sport	A célnyelvi országokra jellemző problémák a sportban. Új tendenciák, extrém sportok a célnyelvi országokban és Magyarországon.
2.9. Tudományok	Egy tudományág történetének és kiemelkedő képviselőinek bemutatása. Aktuális tudományetikai kérdések.
2.10. Ismeretek a célnyelvi ország/ok történelméről	A célnyelvi ország/ok és Magyarország történelmi kapcsolatai, ennek 3-4 kiemelkedő jelentőségű eseménye, illetve 2-3 személyisége.
2.11. Ismeretek a célnyelvi ország/ok irodalmáról	Az irodalom szerepe a mindennapokban. Két-három 20. századi vagy kortárs alkotó és mű részletes ismerete. A célnyelvi ország/ok és Magyarország irodalmi kapcsolatai.
2.12. Ismeretek a célnyelvi ország/ok művészetéről	A célnyelvi ország/ok leghíresebb múzeumai, legrangosabb kulturális eseményei, fesztiváljai. A célnyelvi ország/ok és Magyarország művészeti kapcsolatai.
2.13. A célnyelvi ország/ok és Magyarország kapcsolatának, viszonyának jelene	A célnyelvi ország/ok kulturális intézetének tevékenysége, rendezvényei Magyarországon. Az aktuális magyar vonatkozású események megjelenése a célnyelvi ország/ok médiájában, illetve a célnyelvi ország/ok megjelenése a magyar médiában.

”